

'40~'45 TOEN & NU

NUMMER 47

STU
IM
VON
MALE
KASTELL
HAN
EUCH TOTER
GEHÖRT DER
DIE IHR FE
HEIMAT
EUREM F
DAS LEE
INSRE
DEUTS

Aanval op GRANVILLE

Duitse aanval op
KRETA - 1941

PRIJS
f 6,50
B.FR. 125

'40~'45 TOEN & NU

NUMMER 47

Redactie Winston G. Ramsey

Een oorspronkelijke uitgave van Battle of Britain Prints International Ltd. 3 New Plaistow Road, Stratford Londen E 154 JA.

Voor Nederland: Uitgeverij Quo Vadis,
F.C. Kuyperstraat 9, 3761 EG Soest.
Telefoon: 02155-18641.

Abonnementen: Nederland f 23,50 (incl. 5% BTW).
Buitenland f 27,75. Verschijnt per kwartaal.

Verkoopprijs Nederland f 6,50, België Bfrs 125. Het abonnement kan op elk gewenst moment ingaan en wordt automatisch verlengd tenzij binnen twee maanden vóór de vervaldatum schriftelijk is opgezegd.

Bestellingen van eerder verschenen uitgaven door storting of overmaking van het verschuldigde bedrag op postgirorekening 2186924 of banknummer ABN 55.36.12.875 van uitgeverij Quo Vadis in Soest of (aanzienlijk sneller) door toezending van een ondertekende bank- of girobetaalcheque met vermelding van de uitgaven die men wenst te ontvangen. Vermeerder het bedrag met f 3,- per bestelling voor bijdragen in de porti.

Advertenties: tarieven op aanvraag.

Druk: Atlas/Soest

Verkoop/distributie: Betapress b.v. Gilze

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zondervoorafgaande toestemming van de uitgever.

INHOUD NUMMER 47

'Unternehmen Merkur' - de Duitse aanval op Kreta in 1941

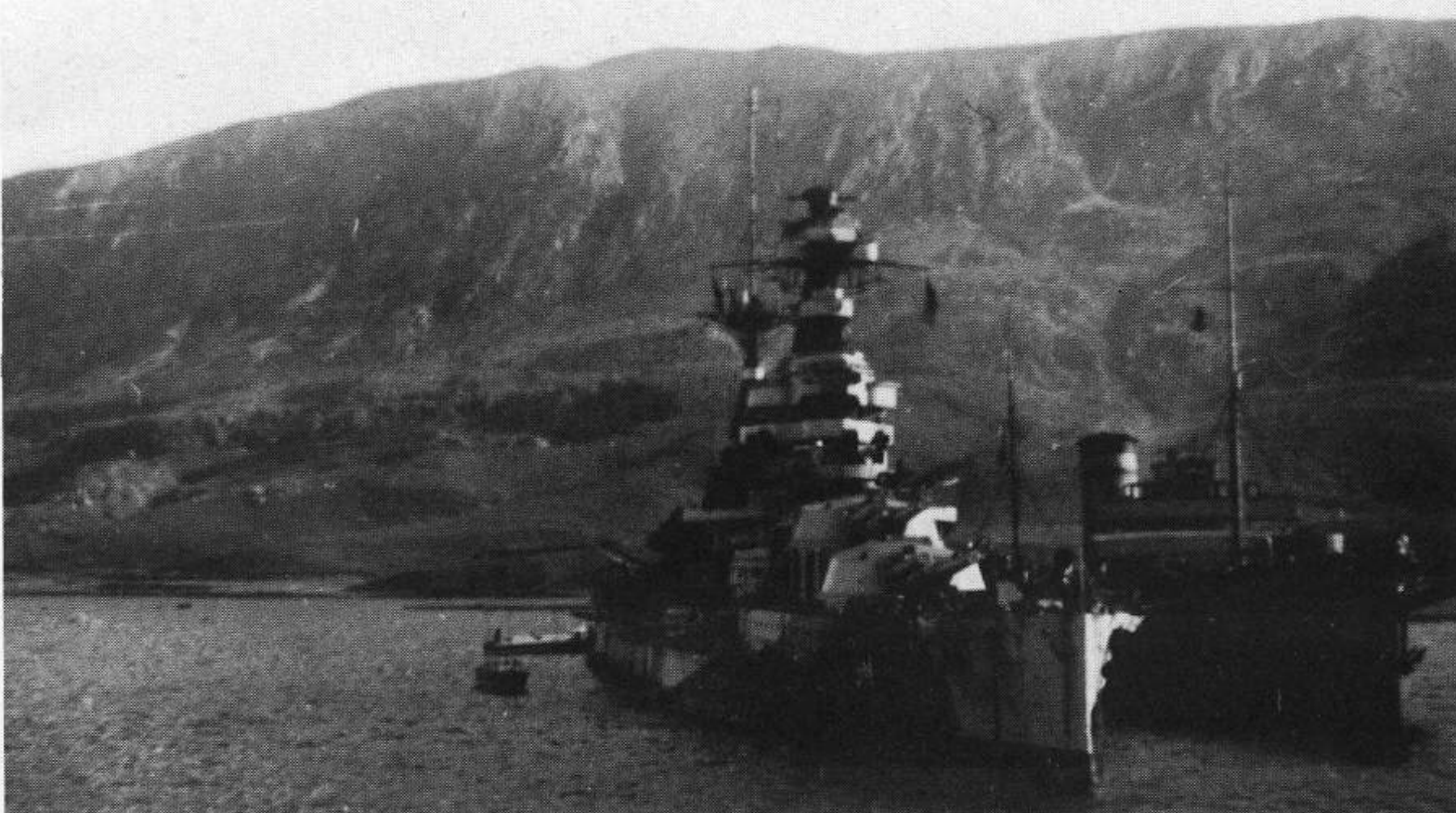
De Eerste Golf	1
De Tweede Golf	5
De Mislukte Aanvoer Overzee	9
van versterkingen	14
De Beslissende Fase	17
De Achtervolging in Oostwaartse Richting	20
De Evacuatie	24
Kreta Vandaag	28
Het gebeurde hier	32
De Ontvoering van Generaal Kreipe	
Onderzoek van lezers	37
De Duitse Commando-aanval op Granville	

Voorplaat: Het monument dat in de zomer van 1941 op Kreta werd opgericht door leden van het II. Bataillon van het Luftlandesturmregiment. Het staat even ten zuiden van de weg Maleme-Chania, ten westen van laatstgenoemde plaats. Hoewel het gedenkteken nog intact is, is het hakenkruis waar de adelaar op staat, met cement onzichtbaar gemaakt. De inscriptie luidt: 'II. Bataillon Sturmregiment im Kampf auf Kreta vom 20-28.5.1941 Maleme, Galatas, Kastelli, Chania. Euch Toten gehört der Dank die Ihr fern der Heimat getreu Eurem Fahnenfeld das Leben gabet unsrem Grossdeutschland zur Mahnung für alle die hier verweilen'.

Middenpagina's: De kust bij de Baai van Soeda in het westen van Kreta, werd door de Commonwealth War Graves Commission gekozen om er een begraafplaats in te richten voor geallieerde militairen die op het eiland omkwamen. (CWGC)

Achterplaat: De laatste rustplaats van de twee Duitse commando's die werden gedood bij de aanval op Granville. Het eerste ossuarium dat de Duitse oorlogsgravencommissie in Frankrijk in Mont-de-Huisnes heeft laten bouwen bevat de resten van 11.931 doden. (VDK)

Het auteursrecht van foto's voorzien van de afkorting IWM, berust bij het Imperial War Museum te Londen.

Gelegen aan de noordkust van Kreta, tegenover Griekenland, was de brede diepe Soeda Baai een uiterst geschikte ankerplaats voor marineschepen. Voor het innemen van brandstof en het bevoorraden van schepen om de geallieerde vloot in het oosten van de Middellandse Zee te versterken, was er in 1941 in Soeda een omvangrijke basis van de Britse marine ingericht. Onder: HMS Barham, een slagschip uit WO I, bezig olie te tanken. Onder: HMS Nubian, een 1.870 ton metende torpedojager van de Tribal klasse, verleent hulp bij de evacuatie van troepen uit Griekenland.

Het belang inziende van de Soeda Baai voor de Britten, had de commandant van het 10e Italiaanse lichte flottielje, capitano di fregata (kapitein-luitenant ter zee) Vittorio Moccagatta, zijn eskader samen gebracht op Leros, een van de eilanden van de Dodecanesos voor de westkust van Turkije. In de nacht van 25 op 26 maart 1941 kwamen zes 'barchini' (motortorpedoboten) onder bevel van tenente di vascello (luitenant ter zee 2e kl. o.c.) Luigi Faggioni, de baai binnen. Britse patrouilles en drie onderzeese netten ontwijkend, deden zij een aanval op de kruiser, HMS York, waarbij zij ook een treffer plaatsten op de tanker Perides. Thans is de Soeda Baai een Griekse marinebasis waar fotograferen is verboden. Onze vergelijkingsfoto werd vanaf de noordzijde genomen. (Zie ook p. 30)

Unternehmen Mercur

De Duitse aanval op Kreta in 1941

door Jean Paul Pallud

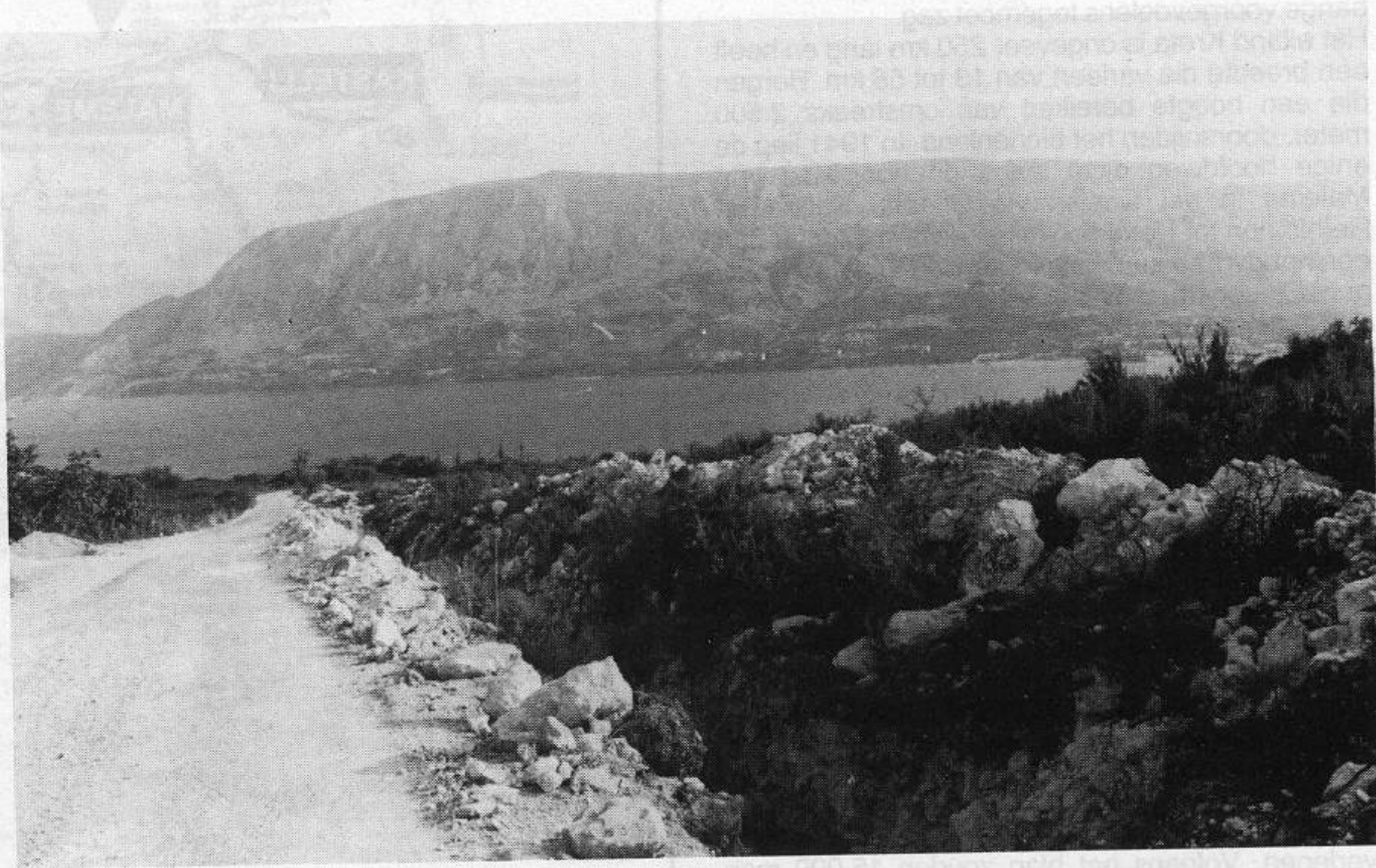
Onmiddellijk na de Italiaanse verrassingsaanval op Griekenland in oktober 1940, waren er Britse troepen naar het Griekse eiland Kreta gezonden. In Soeda, gelegen aan de gelijknamige baai, werd een brandstofvoorradsbasis voor de marine ingericht en de haveninstallaties werden er verbeterd. Voorts kreeg de Royal Air Force een aantal vliegvelden toegewezen. Toen de Duitsers begin april 1941 de oorlog naar Griekenland uitbreidden, diende Kreta als doorvoer gebied voor de strijdkrachten uit Groot-Brittannië en de Dominions die op het vasteland vochten. Voor het einde van de maand echter werd Kreta het verzamelpunt voor de meeste troepen die uit Griekenland werden geëvacueerd nadat de slag was verloren.

Het bezit van Kreta was van groot strategisch belang. Ter handhaving van de Britse suprematie in het oostelijk bekken van de Middellandse Zee, fungeerde Soeda als een vooruitgeschoven post voor de Middellandsezeevloot, zo'n 420 mijl noordwaarts gelegen, gerekend vanaf de hoofdbasis in Alexandrië in Egypte. Zolang Kreta bleef behouden, bestond er de mogelijkheid de vliegvelden aldaar te gebruiken om de dreiging uit de lucht van de As-mogendheden te weerstaan. Voor de Duitsers vormde Kreta een ideale basis om vandaar uit offensieve zee- en luchtoperaties te leiden en om een aanval van grondstrijdkrachten tegen Egypte te ondersteunen. De verovering van het eiland zou de RAF ook de mogelijkheid ontnemen aanvallen uit te voeren op de Duitse olievelden in Ploesti in Roemenië.

De staf van Luftflotte 4 die in de Balkan operaties uitvoerde onder commando van generaal Alexander Löhr, had het idee opgevat het eiland te veroveren en ten tijde van de invasie van Griekenland werd Goering een dienovereenkomstig plan voorgesteld. Hij had er wel oren naar, maar het Oberkommando der Wehrmacht, dat zich enigszins bezorgd maakte over de bedreiging die Malta vormde voor de operaties in Noord-Afrika, zag niets in de keuze van Kreta en gaf de voorkeur aan een actie tegen Malta. Op 20 april, na een onderhoud met Generalleutnant Kurt Student, de bevelhebber van het XI. Fliegerkorps, besliste Hitler ten gunste van een invasie van Kreta. Vijf dagen later verscheen Weisung Nr. 28 die richtlijnen bevatte voor *Unternehmen Merkur*, de codenaam voor de actie van Kreta. Het zou een zaak worden voor de Luftwaffe,

waarbij de verantwoordelijkheid voor de uitvoering ervan in handen werd gelegd van General Löhr. Ondanks het armzalige wegen- en spoorwegnet in Griekenland en de vernielde of met mijnen ontoegankelijk gemaakte havens, waren de eenheden die aan de operatie 'Merkur' zouden meedoen binnen minder dan twee weken bijeengebracht. De daaruit voortvloeiende logistieke problemen hadden tot gevolg dat de operatie enkele dagen moest worden uitgesteld en dat de datum van de aanval moest worden verschoven van 16 naar 20 mei. Het XI. Fliegerkorps van Generaal Student zou de eigenlijke aanval op het eiland uitvoeren. Het korps had tien luchttransport wings met een totaal van 500 Junker Ju 52 transporttoestellen en voorts 80 DFS 230 zweefvliegtuigen beschikbaar om voor de

aanval benodigde strijdkrachten te vervoeren van vliegvelden bij Corinthe, Dadion, Elefsina, Megara, Phaleron, Tanagra en Topolis. De aanvalsmacht bestond uit het Luftlandesturmregiment (Generaalmeindl), de 7. Fliegerdivision (Generalleutnant Süssmann), en de 5. Gebirgsdivision (Generaalmeindl Ringel) die de 22. Infanteriedivision vervangde welke niet tijdig vanuit Roemenië kon worden aangevoerd waar zij de olievelden te Ploesti bewaakte. De 5. Gebirgsdivision had geen ervaring met luchtlandingsoperaties, dit in tegenstelling tot de infanteriedivisie die hiervoor was getraind. Sa-

Geheel boven: Britse officieren tijdens een verkenningstocht in de heuvels boven de Soeda Baai, begin 1941. (IWM) Boven: Met een overvloed aan borden waarop stond 'fotograferen verboden', waren er weinig mogelijkheden om op het schiereiland Akrotiri langs de noordkust van de baai, de juiste plaats vast te stellen van de foto geheel boven.

men met het Gebirgsjägerregiment 141 van de 6. Gebirgsdivision, bedroeg de totale beschikbare mankracht voor de invasie ongeveer 25.000. De bergtroepen waren direct beschikbaar omdat zij hadden deelgenomen aan de campagne in Griekenland, maar de meeste van de luchtlandings-troepen moesten uit Duitsland komen: per spoor naar Arad en Craiova in Roemenië en vandaar per vrachtwagen via Sofia en Saloniki naar de vliegvelden in de buurt van Athene. De speciale uitrustingsstukken werden per trein naar de Zwartezeehaven Constanza gebracht en vervolgens naar Griekenland verscheept.

Steunverlening door jagers en bommenwerpers - daaronder begrepen operaties tegen de Britse marine met het doel deze weg te houden uit de wateren rondom het eiland - behoorde tot de verantwoordelijkheid van het VIII. Fliegerkorps onder commando van General Wolfram Freiherr von Richthofen. Het beschikte hiervoor over ongeveer 150 Ju 87 duikbommenwerpers (de gevreesde Stuka's), omstreeks 120 Dorniers Do 17 van Kampfgeschwader 2, een veertigtal Heinkels He 111 van de II. Gruppe van Kampfgeschwader 26, ongeveer 90 Messerschmitts Me 109 van Jagdgeschwader 27 en plusminus 90 Messerschmitts Me 110 van Zerstörergeschwader 26 en 76. Ook waren er Junkers Ju 88 van het 2. Staffel van Fernaufklärungsgruppe 11. De Stuka en de Me 109 wings hadden hun basis op Griekse vliegvelden in het zuiden van de Peloponnesos (zoals Molai) en ook op pas aangelegde vliegvelden op de Egeïsche eilanden, Karpathos bijvoorbeeld dat slechts 60 mijl van Kreta is verwijderd. De Messerschmitts 110 waren gestationeerd bij Argos in het noorden van de Peloponnesos, terwijl de bommenwerpers en verkenningsvliegtuigen zouden opstijgen vanaf bases in de buurt van Athene en vanuit Thessalië. Een wing van He 111 bommenwerpers, behorende tot de II. Gruppe van Kampfgeschwader 4 was vanuit Roemenië reeds ingezet bij Luftflotte 4 en belast met het uitwerpen van mijnen boven het Suezkanaal om de Britse vloot in de buurt van haar Egyptische bases te hinderen. Extra hulp zou worden verleend door bommenwerperwings van het X. Fliegerkorps, in het bijzonder waren dat Junkers Ju 88 van Lehrgeschwader 1. Schout-bij-nacht Karl Georg Schuster, de Duitse marinecommandant voor het Zuid-Oosten, had geen vlooteenheden onder zijn bevel, maar was verantwoordelijk voor de samenstelling van de konvooien die troepenversterkingen en zwaar materieel dat niet door de lucht kon worden vervoerd (veldgeschut, anti-tank kanonnen en tanks voor het 2e bataljon van Panzerregiment 31), alsmede munitie, rantsoenen en andere voorraden, aan land moesten brengen. De transportschepen waren gevorderd tijdens de Griekse veldtocht en waren bijeengebracht in de haven van Piraeus. Het allegaartje aan schepen dat hij tot zijn beschikking had en de uitgesproken zwakte van de Italiaanse vloot die met torpedoboten de konvooien moest beschermen, waren er de oorzaak van dat Schuster de operatie met bange voorgevoelens tegemoet zag.

Het eiland Kreta is ongeveer 250 km lang en heeft een breedte die varieert van 13 tot 56 km. Bergen die een hoogte bereiken van omstreeks 2.500 meter, doorsnijden het binnenland. In 1941 liep de enige hoofdweg dicht langs de noordkust van Maleme in het westen via Chania, Soeda en Rethimnon tot Heraklion in het oosten. Minder dan een handvol secundaire wegen doorkruiste de bergen. Eén ervan, die naar Sphakia, (Chora Sfakion) welke tijdens de slag een belangrijke rol zou spelen, eindigde abrupt voor voertuigen op ongeveer 150 meter boven het dorp. De drie vliegvelden van de RAF in Maleme, Rethimnon en Heraklion boden slechts bescheiden faciliteiten, gemeten zelfs naar de eisen van toen. De enige geschikte haven was Soeda; de overige waren niet meer dan vissershaventjes.

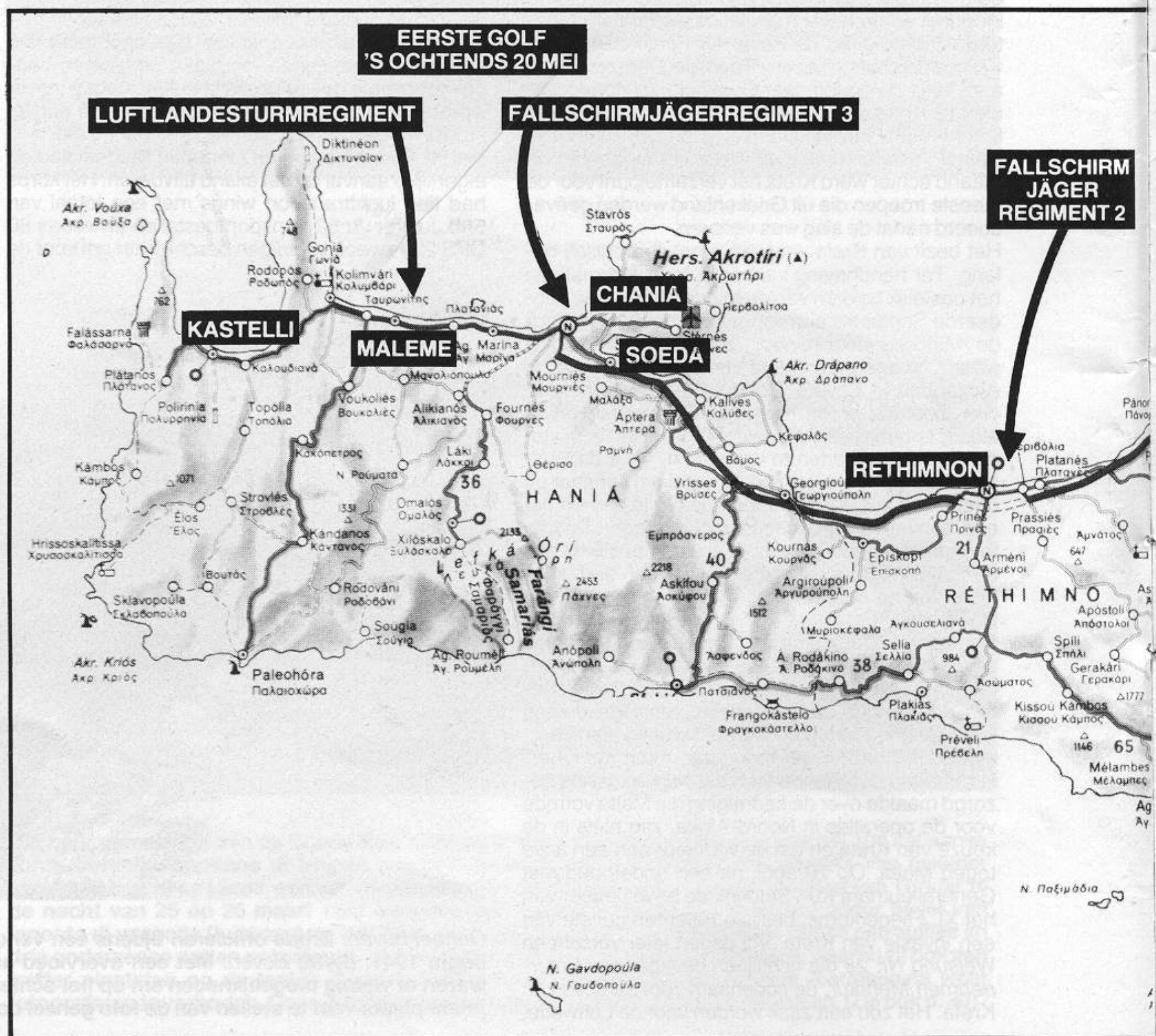
Het aanvalsplan dat uiteindelijk werd aangenomen, was zeer ambitieus. Doel ervan was in één dag alle strategische punten op het eiland te bezetten. Het droeg echter het risico in zich dat de betrekkelijk zwakke luchtlandingsstroepen bij elk van deze punten over een groot gebied verspreid zouden raken, daardoor geen effect zouden sorteren, terwijl het moeilijk zou zijn overal tegelijkertijd luchtsteun te verlenen. Volgens het plan zouden 15.000 man door de lucht en 7.000 man overzee moeten worden vervoerd. Aangezien er niet voldoende vliegtuigen waren, moest de luchtlandingsaanval in twee golven geschieden, waarbij dezelfde toestellen werden gebruikt.

De Duitse bevelhebber op het gevechtsterrein. De commandant van Fallschirmjägerregiment 1, Oberst Bräuer, (2e van links) wijst General-leutnant Student de kleine heuvel waar hij tijdens de hectische uren van de slag om Heraklion, zijn commandopost had ingericht. Links majoor Erich Walther, commandant van het 1e Bataljon. De commandant van het 3e Bataljon, majoor Karl-Lothar Schulz, staat geheel rechts. (ECP Armées)

De eerste golf die op uur U zou aanvallen, was gericht op twee doelen: op de vliegbasis Maleme waar troepen van het Luftlandesturmregiment per parachute zouden neerkomen in het kielzog van de 3e en 4e compagnie die werden aangevoerd per zweefvliegtuig, en voorts op Chania, in de buurt waarvan drie eenheden van het Fallschirmjägerregiment zouden neerkomen in het kielzog van de per zweefvliegtuig aangevoerde 1e en 2e compagnie van het Luftlandesturmregiment.

De tweede golf zou op uur U+8 op twee andere doelen neerkomen: Fallschirmjägerregiment 2 zou landen bij Rethimnon en Fallschirmjägerregiment 1 bij Heraklion. Deze eenheden die zo'n 15 tot 130 km uit elkaar lagen, zouden zich zo spoedig mogelijk verenigen. Op de tweede dag zouden Gebirgsjäger, die op drie vliegvelden zouden worden ingevlogen en die dus de eerste dag veroverd moesten worden, op de voet volgen om de operaties af te maken. Intussen zouden de konvooien van schout-

Toen Jean Paul Pallud in augustus 1984 Kreta bezocht, stelde hij vast dat deze foto ten oosten van Heraklion was genomen.

bij-nacht Schuster het grootste deel van de 5. Gebirgsdivision, het Panzerbattalion en een bataljon motorrijders, bestaande uit de hoofdmacht, zware uitrusting en voorraden, in Heraklion en Soeda aan land zetten en ook in een aantal minder belangrijke havens. De gehele operatie zou in de lucht sterke tactische steun krijgen van de jagers en bommenwerpers van het VIII. Fliegerkorps. (Het XI. Fliegerkorps had in het Griekse operatiegebied aanvankelijk steun verleend aan Fallschirmjägerregiment 2,

dat in maart naar Bulgarije was verplaatst toen een luchtlandingsoperatie werd overwogen tegen het eiland Lemnos. Toen de geallieerde troepen op weg waren naar de Griekse stranden, kregen de parachutisten de opdracht de brug over het kanaal van Korinthe, vóór de komst van de voorhoede van het 20e Leger intact in handen te krijgen. Een vloot van ongeveer 270 Junkers Ju 52 was samgetrokken in Plovdiv in Bulgarije en zou vandaaruit naar het vliegveld Larissa in Griekenland vliegen,

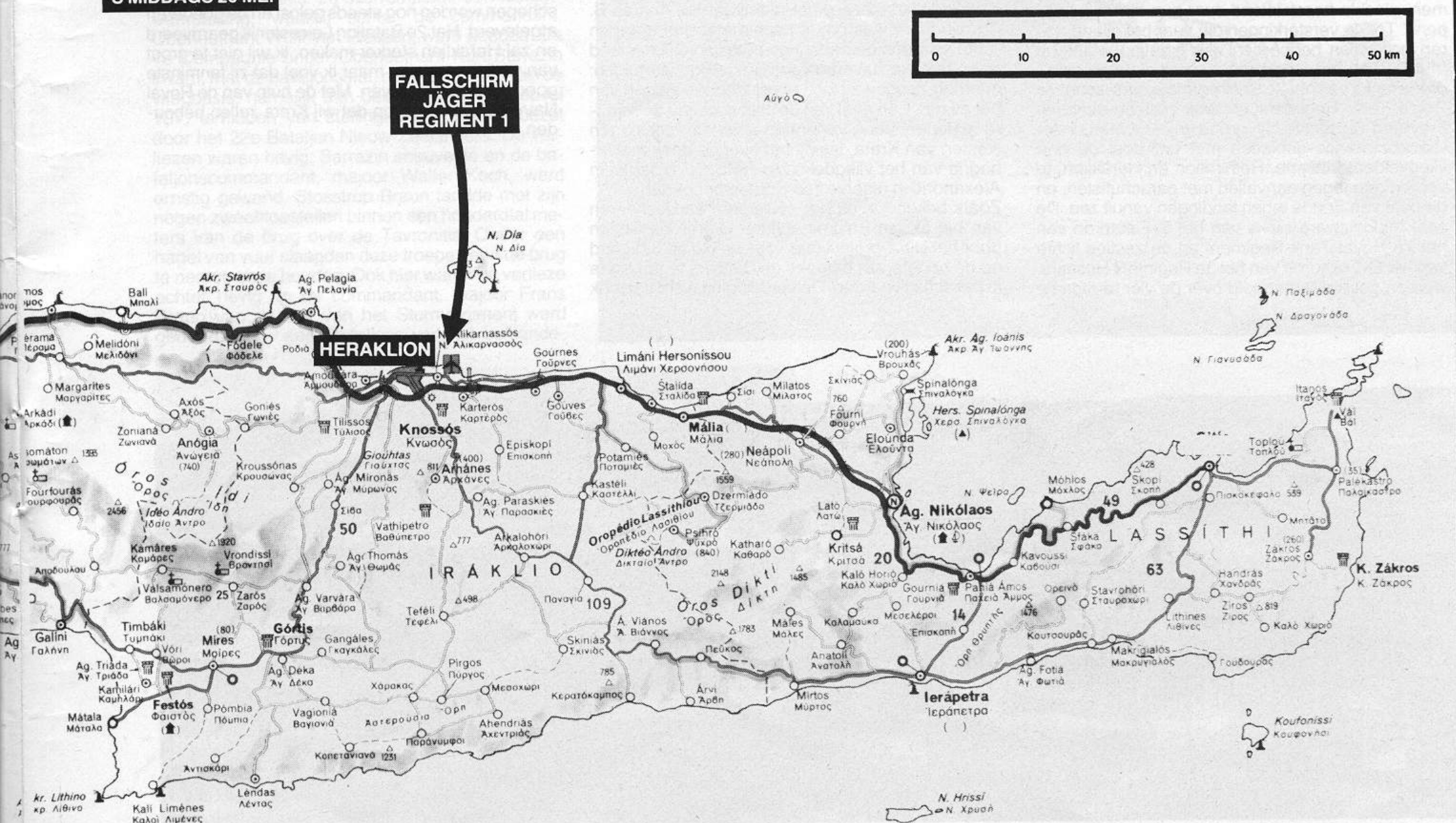
onmiddellijk voorafgaand aan de aanval op de brug. In Larissa moest iedere Junker naar een centrale opslagplaats van brandstof taxiën, waar elk toestel met een handpomp werd afgetankt. Op 25 april om 04.00 uur stegen de toestellen op met aan boord de Fallschirmjäger en arriveerden twee uur later boven het doel. Een pioniercompagnie onder commando van luitenant Häffner landde in de omgeving van de brug in zweefvliegtuigen en nam deze in bezit. Het 1e bataljon van het regiment daalde per parachute ten noorden van de brug, en het twee ten zuiden ervan neer. Zware gevechten volgden, maar de situatie ontwikkelde zich aan Duitse kant zoals was voorgenomen, totdat een fortuinlijke Britse artilleriegranaat de brug raakte, waarbij een munitiedump in de lucht vloog en de brug naar beneden stortte, hoewel de Duitsers de spingladingen hadden verwijderd. Een tijdelijke brug werd geslagen en in de ochtend van de 28e april kon de voorhoede van het 20e Leger het kanaal passeren.)

Op 1 mei vlogen de transporttoestellen naar Tsjecho-Slowakije, Oostenrijk en Duitsland, waar alles in de depots terzijde werd gezet om de Junkers Ju 52 een onderhoudsbeurt te geven. Tegen 15 mei waren er 495 grondig gereviseerd, vele zelfs met nieuwe motoren, waarna werd teruggevlogen naar de bases in de buurt van Athene. Voordat 'Unternehmen Merkur' begon, werden nog de eilanden Kithira en Antikithira bezet om de naderingsroutes naar Kreta te beveiligen, waartoe op beide eilanden haastig lucht doelbatterijen werden opgesteld.

De toewijzing van Britse troepen voor Kreta in de afgelopen maanden, was afhankelijk geweest van de andere taken van het Middle East Command. Het gevolg hiervan was dat slechts die troepen en die uitrustingen naar het eiland konden worden gezonden die elders niet nodig waren. Toen de opperbevelhebber in het Midden-Oosten, generaal Sir Archibald Wavell, op 30 april vanuit Egypte op Kreta arriveerde bracht hij een aantal wijzigingen aan in de commandovoering. De met zijn 2e Nieuw-Zeelandse Divisie uit Griekenland geëvacueerde generaalmaajoor Bernard C. Freyberg, drager van het Victoria Cross, kreeg het commando over het eiland, waarbij hij boven de onlangs gearriveerde garnizoenscommandant, gene-

TWEDE GOLF, 'S MIDDAGS 20 MEI

Reproductie van Michelinkaart, 980 1e dr. 1982

raal-majoor E.C. Weston, werd geplaatst. De Britse bevelhebber van de strijdkrachten die in Griekenland hadden gevochten, generaal Sir Henry Maitland Wilson, werd commandant in Palestina. Bij het organiseren van de verdediging van de te verwachten aanval waarvoor hij was gewaarschuwd, wendde Freyberg zich onmiddellijk tot het Algemeen Hoofdkwartier in Cairo om zijn bezorgdheid uit te spreken over de volledige ontoereikendheid van zijn troepen en van de verdedigingsmiddelen op het eiland. Wavell's geruststellende antwoord (echter niet wat betreft het tekort aan gevechtsvliegtuigen) lag in het verlengde van het besluit van het Oorlogskabinet dat Kreta moest worden behouden.

Aan de vooravond van de Duitse aanval beschikte Freyberg over 14.000 man Griekse troepen en over ongeveer 27.500 man uit Groot-Brittannië en de Dominions, hierbij inbegrepen het oorspronkelijke garnizoen van 5.000 man met hun uitrusting. De troepen die uit Griekenland waren geëvacueerd behoorden voornamelijk tot de 2e Nieuw-Zeelandse en de 6e Australische Divisie. Zij waren vermoeid en gedesorganiseerd op Kreta aangekomen, slechts beschikkend over hun handvuurwapens. Tot de versterkingen die naar het eiland waren gezonden behoorden een bataljon infanterie (het 2e van het Regiment Leicester), twee eskadrons tanks van het 3e Regiment Hussars en het 7e Royal Tank Regiment en een artillerie-eenheid. Freyberg verdeelde zijn grondstrijdkrachten onder vier commando-gebieden met het doel de drie vliegvelden, Maleme, Rethimnon en Heraklion, te verdedigen tegen aanvallen met parachutisten, en de baai van Soeda tegen landingen vanuit zee. De acht middelzware tanks van het B-Eskadron van het 7e Royal Tank Regiment en de zestien lichte van het C-Eskadron van het 3e Regiment Hussars, werden gelijkmatig verdeeld over de vier territoriale

De inleiding tot de aanval: de Luftwaffe bestookt schepen in de Soeda Baai - een foto even ten zuiden van de stad genomen. Vanaf dit punt was het toegestaan een vergelijkingsfoto te maken.

commando's. Het sterkste daarvan was het gebied rondom Maleme.

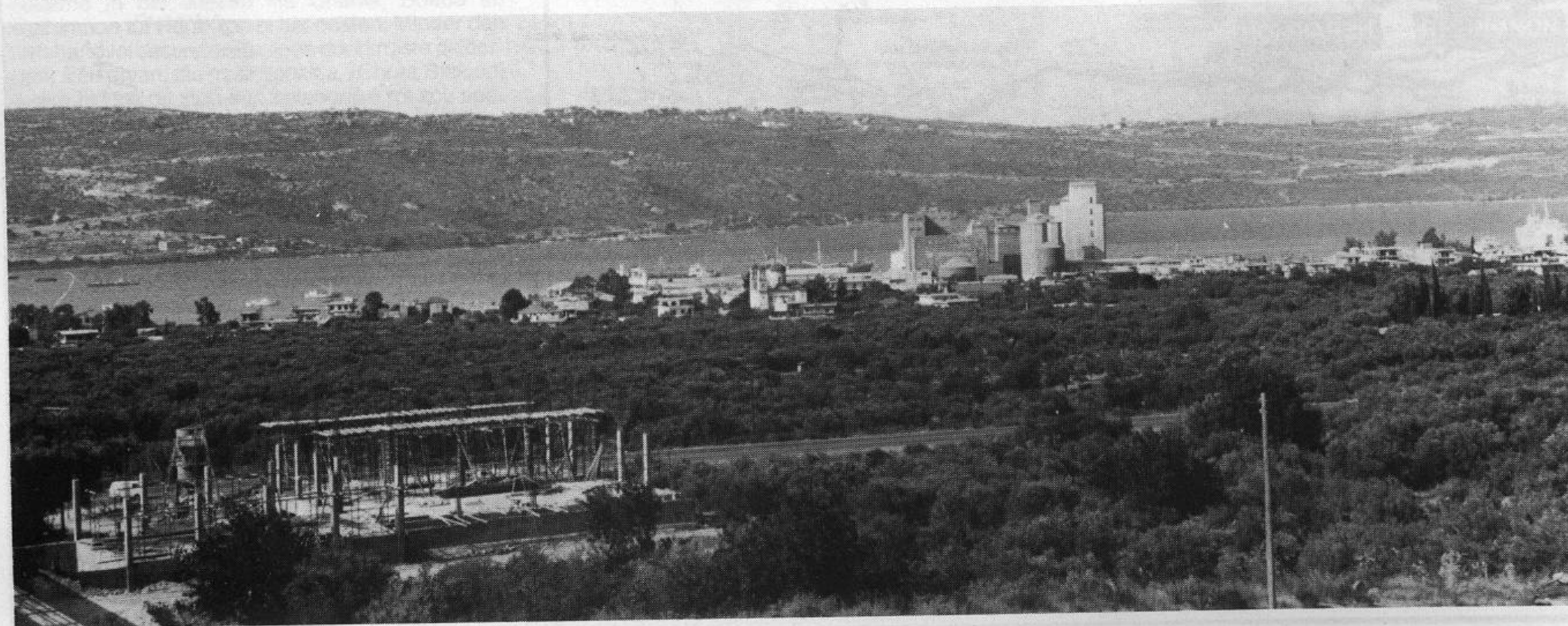
Het aantal beschikbare vliegtuigen op het eiland was armzalig. Op zijn hoogst beschikte men over 36 toestellen, waarvan slechts de helft inzetbaar was. Naarmate de inleidende Duitse luchtaanvallen toenamen, kon het lossen van de in Soeda voordurend arriverende schepen met voorraden, nog slechts geschieden onder dekking van de duisternis, met name tussen 23.00 uur en 03.30 uur. De 19e, en dag voor de aanval op het eiland, werden de weinig overgebleven Hurricanes en Gladiators die niet waren neergeschoten of op de grond vernietigd en die geen reserve-onderdelen hadden en in aantal verre werden overtroffen, teruggetrokken naar Egypte. De Britse marine had de beslissende taak om te vermijden dat landingen vanuit zee zouden plaatsvinden. Voorts moest zij de zeeroutes openhouden om de bevoorrading en versterking van de troepen op Kreta te verzekeren.

Het algemene plan van de opperbevelhebber van de Middellandsezeevloot, admiraal Sir Andres B. Cunningham was om 's nachts met drie groepen lichte schepen de naderingsroute van Griekenland naar Kreta te zuiveren van vijandelijke vaartuigen; overdag zouden zij zich ophouden ten zuiden van het eiland. Een deel van de slagvloot zou de lichtere schepen steun verlenen vanuit een positie ten westen van Kreta, terwijl het overige deel, met inbegrip van het vliegdekschip HMS *Formidable*, in Alexandrië in reserve zou worden gehouden.

Zoals bekend is uit het af luisteren en decoderen van het Duitse Enigma-verkeer, waren de Britten door het Ultra-project (zie Toen en Nu nr. 37) goed op de hoogte van hetgeen de Duitsers tegen Kreta in het schild voerden. De verdediging werd dan ook

zodanig georganiseerd met het doel een aanval uit de lucht met parachutisten die gesteund en aangevuld zouden worden vanuit zee, af te slaan. Churchill had aan Wavell geseind dat 'er spoedig een zware aanval met Duitse luchtlandingstroepen en bommenwerpers op Kreta zou plaatsvinden. Laat mij weten weten over welke strijdkrachten U op het eiland beschikt en wat Uw plannen zijn. Het zal een goede gelegenheid zijn om de paratroepen buiten gevecht te stellen!'

Freyberg deelde Wavell mee: 'Heb plan voor verdediging van Kreta voltooid en ben zojuist teruggekeerd van een laatste inspectie van onze verdedigingswerken. Ben door mijn bezoek zeer bemoeidigd. Overal is iedereen van hoog tot laag in goede conditie en het moreel is hoog. Alle verdedigingswerken zijn uitgebreid en de stellingen zoveel als mogelijk afgezet met prikkeldraad. We hebben 45 stukken veldgeschut in stelling gebracht en voldoende munitie opgeslagen. Op elk vliegveld zijn twee infanterieechtwagens. Vracht- en transportschepen worden nog steeds gelost en de goederen afgeleverd. Het 2e Bataljon Leicester is gearriveerd en zal Heraklion sterker maken. Ik wil niet te groot van vertrouwen zijn, maar ik voel dat zij tenminste goed partij zullen geven. Met de hulp van de Royal Navy vertrouw ik erop dat wij Kreta zullen behouden.'

De Eerste Golf

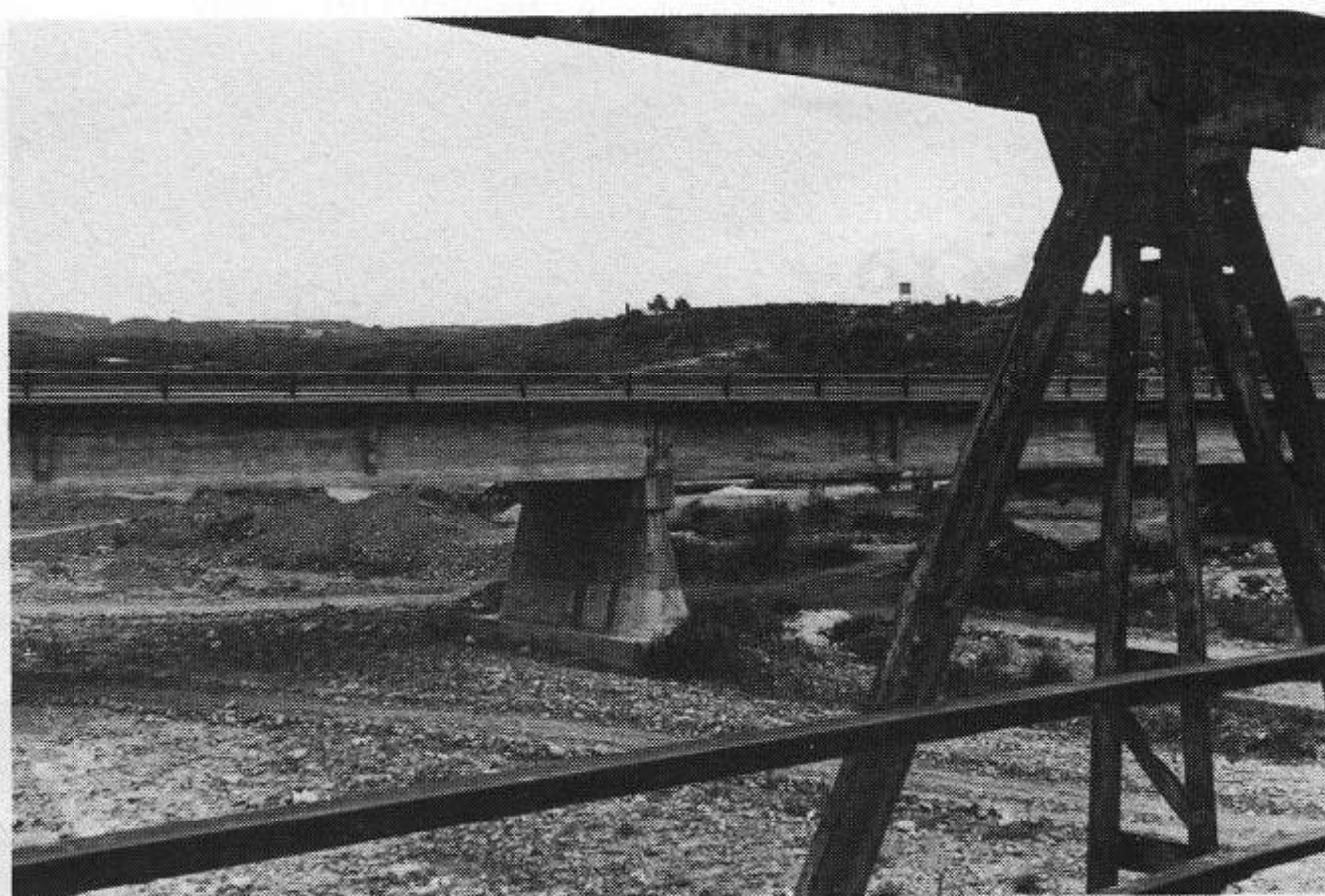
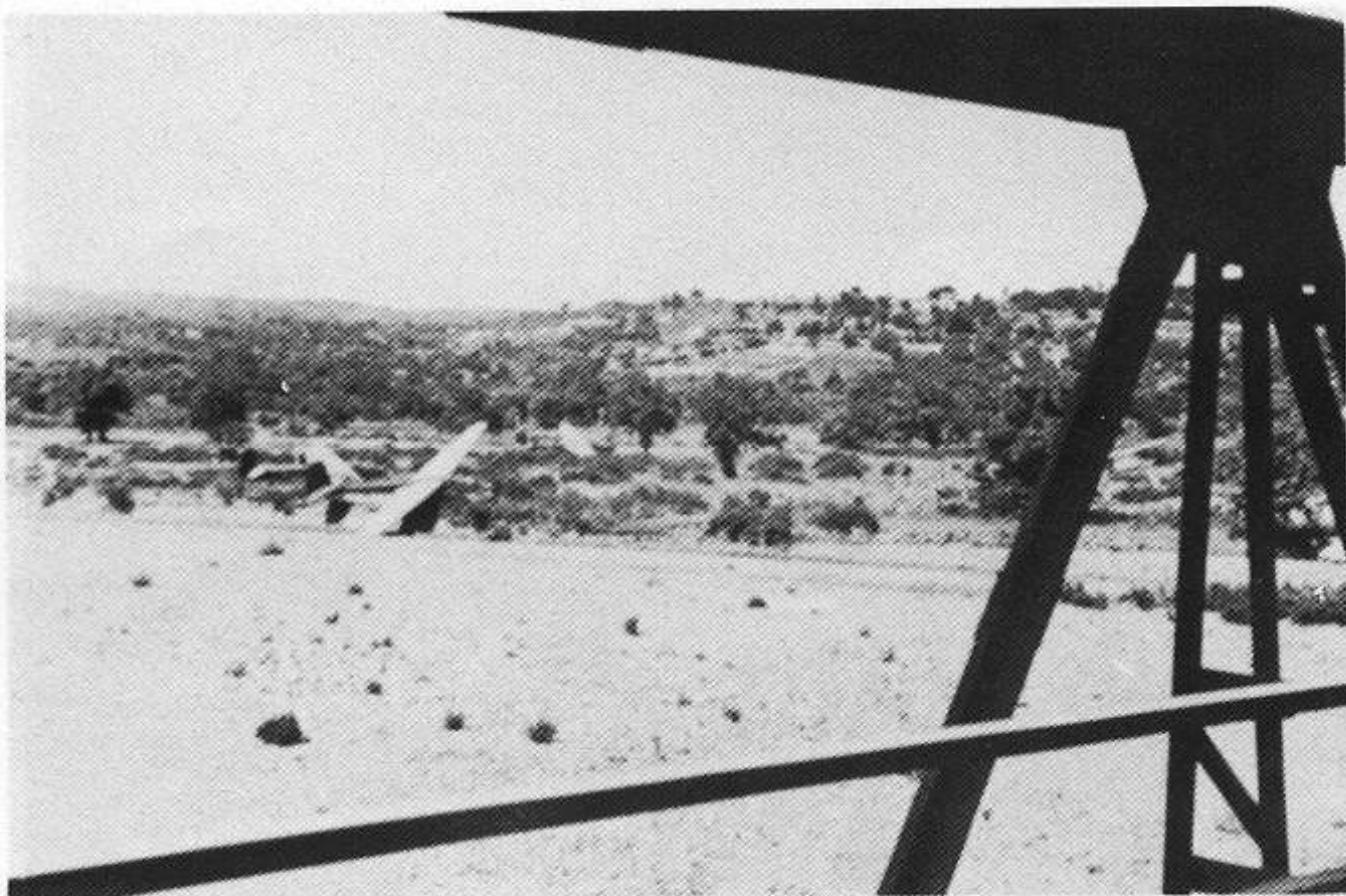
De morgen van 20 mei
Luftlandesturmregiment: vliegveld Maleme

De voorhoedes van het luchtlandingsregiment van Generalmajor Meindl, gedeelten van het I. Batalion, zetten hun zweefvliegtuigen om 07.15 uur ten westen en zuiden van het vliegveld aan de grond. De 3e Compagnie landde zoals beraamd, in de monding van de drooggevalen bedding van de rivier de Tavronitis. Zij overrompelde een luchtafweerstelling, waarbij echter de commandant, Oberleutnant Wulf van Plessen, werd gedood. De 4e Compagnie onder Oberleutnant Kurt Sarrazin kwam, met de bataljonsstaf, neer ten zuiden van de vliegbasis, namelijk aan beide zijden van Heuvel 107, temidden van stellingen die werden bezet door het 22e Bataljon Nieuw-Zeelanders. De verliezen waren hevig; Sarrazin sneuvelde en de bataljonscommandant, majoor Walter Koch, werd ernstig gewond. Stosstrup Braun landde met zijn negen zweeftoestellen binnen een honderdtal meters van de brug over de Tavronitis. Onder een hagel van vuur slaagden deze troepen erin de brug te nemen en te houden. Ook hier waren de verliezen echter hevig en de commandant, majoor Frans Braun van de staf van het Sturmregiment werd gedood. De andere bataljons van het Luftlande-

Zweefvliegtuigen van de groep Braun bij de Tavronitisbrug. De behendigheid van de negen zweefvliegpiloten wordt geïllustreerd door de wijze waarop tenminste vier toestellen dicht in de buurt van de brug neerkwamen. De commandant, majoor Franz Braun, sneuvelde tijdens de eerste aanval. Hij ligt begraven op het kerkhof in Maleme, waar alle slachtoffers van 'Unternehmen Merkur' liggen. Hoewel iets verder stroomopwaarts een nieuwe brug is gebouwd, is de oorspronkelijke overspanning niet afgebroken.

sturmregiment kwamen gelijktijdig per parachute naar beneden ten oosten en westen van het gebied rondom Maleme. Het 3e Bataljon (majoor Otto Scherber), dat zijn 9e Compagnie even ten oosten van het vliegveld zou neerlaten en de overige compagnieën rondom het dorp Maleme, raakte door de wind geheel verspreid. Sommige mannen landden in zee, maar de meesten kwamen midden in de stellingen terecht die werden bezet door eenheden van de 5e New Zealand Brigade, met name van het 23e Infanteriebataljon. De verliezen waren zwaar en het Duitse 3e Bataljon werd binnen enkele minuten als gevechtseenheid vernietigd. De commandant van het 23e Bataljon, majoor D.F. Leckie zou, naar men had gehoord, vanuit het ravijn waar zijn hoofdkwartier was ondergebracht, zelf vijf tegenstanders voor zijn rekening hebben genomen. De para's werden ernstig benadeeld aangezien zij de bevoorradingscontainers die gelijk met hen waren neergekomen, moesten opzoeken om zich te voorzien van wapens en munitie. Hierbij werden zij letterlijk afgeslacht door de Nieuw-Zeelanders. In tegenstelling echter tot wat meestal wordt geschreven, werden slechts weinigen gedood toen zij nog door de lucht zeilden; de meesten van hen werden op de grond gedood terwijl zij bezig waren zich los te maken uit hun riemen of op zoek waren naar de containers. Een officier van gezondheid van het Luftlandesturmregiment rapporteerde dat betrekkelijk weinig gesneuvelden hun riemenstel nog om hadden, wat erop zou hebben geduid dat zij gedood waren terwijl zij nog in de lucht zweefden.

Het heuvelachtige terrein waar zij geland waren was spoedig bezaaid met dode lichamen: van de omstreeks 600 man die daar per parachute neerkwamen, werden er bijna 400 binnen de eerstvolgende 24 uur gedood. Onder hen was ook de Duitse bataljonscommandant, Otto Scherber.

Het 4e Bataljon onder Hauptmann Gericke, landde zonder veel moeilijkheden even ten westen van Tavronitis. De 16e Compagnie was enigszins zuidelijk neergekomend teneinde zich meester te maken van de controle over de Tavronitisvallei. Daarbij ondervond zij al spoedig tegenstand van gewapende burgers.

Het 2e Bataljon, gecommandeerd door majoor Stentzler, dat bedoeld was als regimentsreserve, kwam volgens plan terecht in het gebied een weinig

Direct na de landing van de zweefvliegtuigen, sprongen in het gebied van de Tavronitis de parachutisten van het 4e Bataljon van het Luftlandesturmregiment. De regimentscommandant, generaal-majoor Eugen Meindl, werd ernstig gewond toen hij de brug wilde passeren op het moment dat deze vanuit Britse stellingen werd beschoten.

Honderden andere parachutisten van dit regiment brachten het er niet levend meer af, hoewel weinigen sneuvelden zoals deze Fallschirmjäger, hangende in zijn parachute. Velen die niet door vijandelijk vuur werden getroffen tijdens de landing, werden door burgers gedood. (Bundesarchiv)

ten oosten van Spilia en ontmoette daar geen tegenstand. Een versterkt peloton onder 2e luitenant Peter Mürbe, was meer westelijk in de buurt van Kastelli geland, midden tussen twee bataljons Griekse troepen en grote aantallen gewapende burgers. De parachutisten werden nagenoeg volledig vernietigd, onder hen luitenant Mürbe. De weinig overlevenden trachtten de strijd voort te zetten onder commando van Feldwebel Kroll. De overmacht was echter veel te groot en omstreeks 11.00 uur moesten de 13 overgeblevenen zich

overgeven, waarbij zij voor parate executie werden behoeft door majoor Bedding, de Nieuw-Zeelandse officier die de Kastelli-sector onder zich had. De lichamen van de vermisten werden later, zwaar verminkt, gevonden. Generaal-majoor Meindl was om 07.15 uur met zijn regimentsstaf neergekomen in de sector van het 4e Bataljon en zeer spoedig na de landing ernstig gewond geraakt door mitrailleurvuur. Het commando over het regiment werd daarna tijdelijk overgenomen door majoor Stentzler, de commandant van het 2e Bataljon.

Deze Matilda werd kort na 17.15 op de droge rivierbedding achtergelaten - de brug ligt rechts. De bemanning werd gevangen genomen en het kanon

omgedraaid dat tegen de Nieuw-Zeelanders werd gebruikt. (Bundesarchiv)

Fallschirmjägerregiment 3 bij Chania

De met zweefvliegtuigen aangevoerde Kampfgruppe Altmann, bestaande uit de 1e en 2e Compagnie van het Luftlandesturmregiment, moest vitale objecten in de omgeving van Chania veiligstellen, terwijl de parachutisten van het Fallschirmjägerregiment 3 (Oberst Heidrich) ten zuiden van de stad landden. Ondersteund door twaalf Me 109 en zes Me 110 Messerschmitts die luchtdoelbatterijen en troepen op de grond beschoten, leek het succes van de Kampfgruppe Altmann slechts zeer beperkt te zijn. De versterkte 2e Compagnie, onder commando van Hauptmann Altmann zelf, landde met 15 zweefstoestellen in het zuidelijk deel van het schiereiland Akrotiri, ten noordoosten van Chania, waarna de zaken een verkeerde wending namen. Sommige van de aangevallen batterijen bleken namelijk dummies te zijn. In werkelijkheid werd het gebied verdedigd door eenheden van de Northumberland Hussars. Het gevolg was dat de operatie noodlottig afliep. Van de 136 man die waren geland, werden er 108 gedood of gewond. Gustav Altmann (onderscheiden met het Ritterkreuz wegens zijn aandeel in de verovering van het Belgische fort Eben-Emael in mei 1940 - zie Toen en Nu nr. 5) en twee van zijn pelotonscommandanten, Oberleutnant Möhr en Leutnant Rümmler, werden krijgsgevangen gemaakt, terwijl een derde pelotonscommandant, Oberleutnant Ebner, werd gedood. De 1e Compagnie minus 1 peloton, onder Oberleutnant Alfred Genz, landde in negen zweefvliegtuigen ten zuidoosten van Chania en slaagde erin de luchtdoelbatterijen te veroveren. Niet in staat zich te voegen bij het andere deel van Kampfgruppe Altmann, trok deze compagnie zuidwaarts om aansluiting te zoeken met de aldaar gelande parachutisten. (Genz en een andere pelotonscommandant, Oberleutnant Hans Toschka zouden later het Ritterkreuz krijgen).

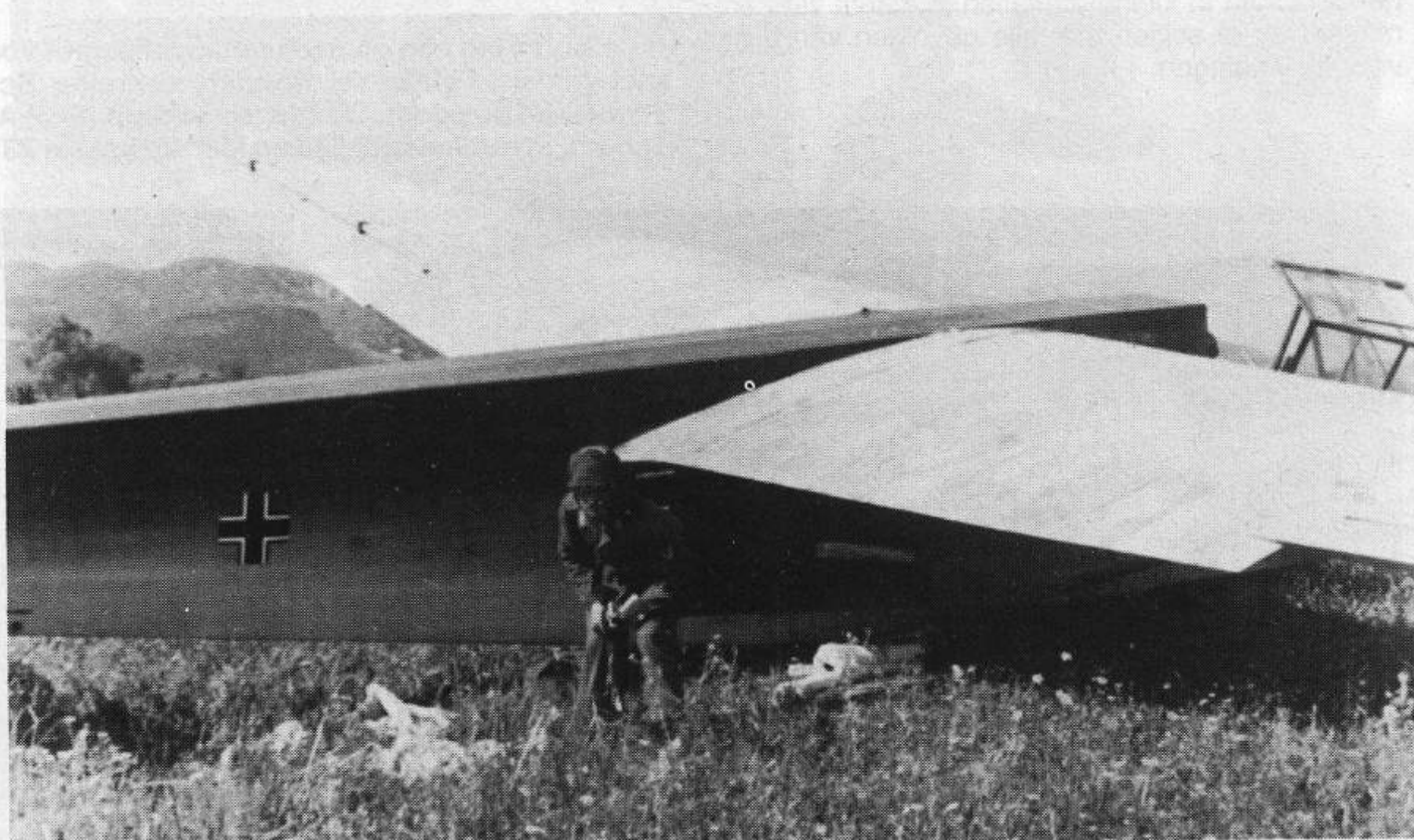
Voor de troepen van Fallschirmjägerregiment 3 liep de operatie slecht af omdat de meeste parachutisten te veel verspreid waren neergekomen waardoor geen doeltreffende gevechtsgroepen gevormd konden worden. Sommige compagnieën waren verspreid terechtgekomen over een afstand van ongeveer 5 kilometer. De verdedigers werden verrast, maar hadden daarna hevige tegenstand geboden, waarbij zij degenen die in hun stellingen waren neergekomen ernstige verliezen toebrachten. Op sommige plaatsen, zoals Galatas, sneuvelde bijna alle Duitsers onmiddellijk nadat zij de grond hadden geraakt. Het afspringgebied werd verdedigd door de 10e New Zealand Brigade (luitenant-kolonel H.K. Kippenberger), gesteund door drie Griekse bataljons. Ten westen van Chania bevonden zich drie bataljons van de 4e New Zealand Brigade en voorts verscheidene andere eenheden in de Chania-Soeda sector, wat betekende dat

Junkers Ju 52 werpen in de ochtend van 20 mei in de buurt van Chania, 16 km ten oosten van Maleme, parachutisten uit van Fallschirmjägerregiment 3. (Bundesarchiv)

Fallschirmjägerregiment 3 was neergekomen in een gebied waar zich 15.000 man bevonden. Het 1e bataljon (Hauptmann von der Heydte) landde ten zuiden van de weg Alikianou-Dhania, niet ver van het uitgekozen doel. Het bataljon kwam echter onmiddellijk onder hevig vuur te liggen. (Het neerkomen der parachutisten werd van een huis in de nabijheid gadeslagen door koning George II van Griekenland, die zich vervolgens haastig in Alikianou in veiligheid bracht. Na een tocht van twee dagen en nachten over de bergen, bereikte de koning en zijn gezelschap, alsmede zijn Britse escorte de kustplaats Roumeli. Gedurende de nacht van 23 op 24 mei verliet de koning het eiland en ging aan boord van de torpedojager HMS Decoy.) Het 2e Bataljon (majoor Derpa) landde ten noorden van de weg, ten zuidwesten van Galatas. Het 3e Bataljon van majoor Heilmann bereikte vaste grond ten noordwesten van het dorp en bemerkte terecht te zijn gekomen in een gebied waar vastberaden tegenstand werd geleverd. De 13e Compagnie zware mortieren was iets ten noorden van Agia, afgesprongen boven een waterbekken, waarin vele militairen, onder wie Oberleutnant Schimkat, de compagniescommandant, verdronken. De overlevenden hadden grote moeite de containers te ber-

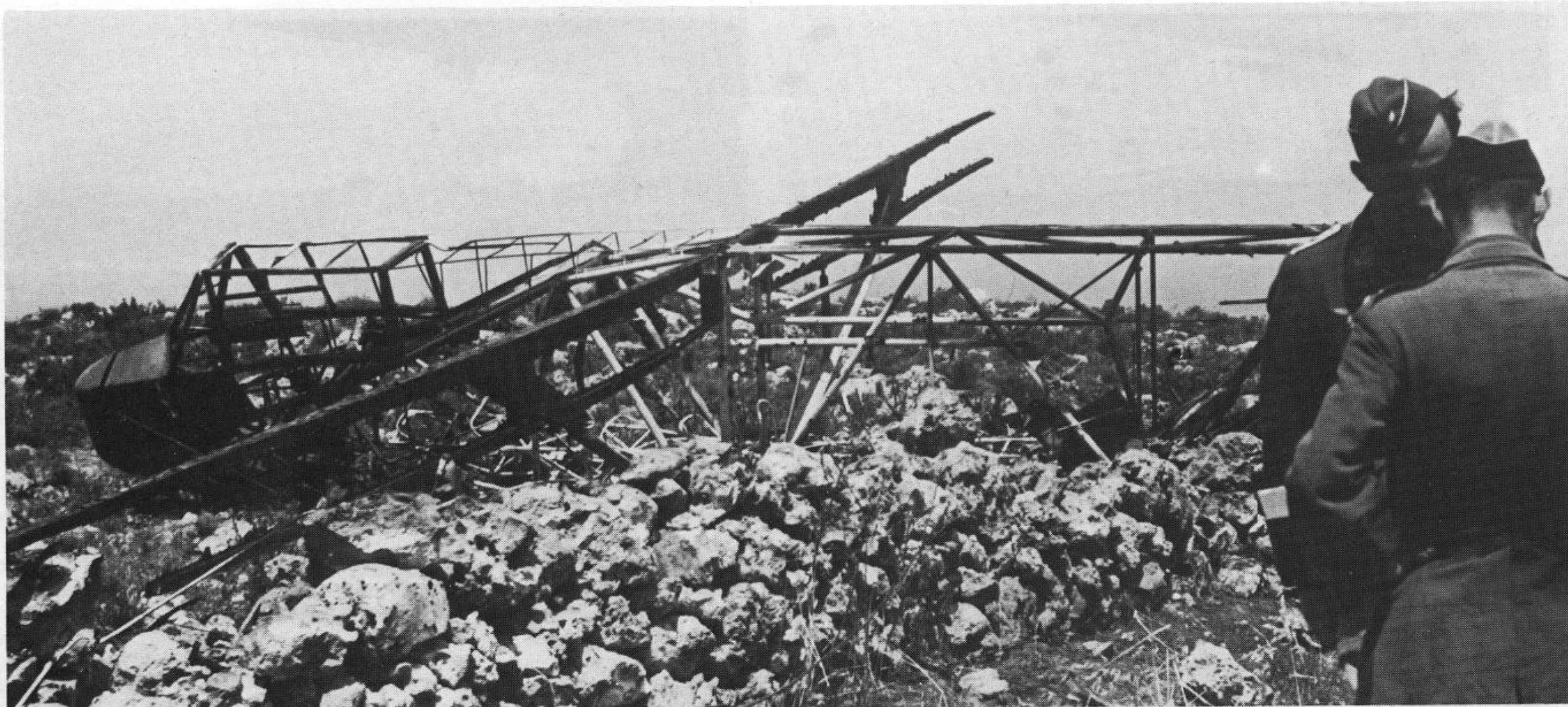
gen waarin zich de mortieren bevonden. Het Fallschirmjägerbataillon onder majoor Liebach landde zonder veel moeilijkheden even ten noorden van Alikianou. De gecombineerde inspanningen van het 1e en 2e Bataljon leidden tot de bezetting van Agia waar de gevangenis werd ingericht als hoofdkwartier van Oberst Heidrich en zijn regimentsstaf die ten zuidwesten van het dorp was afgesprongen. De staf van de 7e Fliegerdivision was in de nabijheid geland in vier zweefvliegtuigen.

De stafchef van de divisie, majoor I.G. von Üxhüll, vroeg zich toen echter af waarom de divisie commandant niet aanwezig was, zoals de plannen luiden. De reden hiervoor was dat omstreeks 06.00 uur de DFS 230, waarin zich Generalleutnant Wilhelm Süssman bevond, op het eiland Aegina was neergestort, nadat enig tijd na het opstijgen de trekkabel was gebroken. Het zweefvliegtuig verongelukte ongeveer 30 kilometer ten zuidwesten van Athene. Süssman werd gedood, samen met vier andere inzittenden. Gedurende de rest van de dag was Fallschirmjägerregiment 3 niet in staat vorderingen te maken in de richting van Chania en de toestand zag er spoedig zorgwekkend uit. Oberst Heidrich zag dat zijn regiment was omsingeld door

Een van de DFS 230 zweefvliegtuigen, die 10 man konden vervoeren, vormt hier een pasklare achtergrond voor deze na de slag genomen foto. (Bundesarchiv)

vastberaden troepen op het moment dat hijzelf minder dan duizend man had die geschikt waren om slag te leveren.

In de middag van de 20e mei had de eerste aanvalsgolf nog geen enkele van haar hoofddoelen bereikt. Het Luftlandesturmregiment was er niet in geslaagd Heuvel 107 of het vliegveld bij Maleme te veroveren en het Fallschirmjägerregiment 3 was bij Agia omsingeld in wat werd genoemd 'Prison Valley'. De verliezen waren zwaar geweest en talrijke commandanten waren gesneuveld. Op het Griekse vasteland, met name op het hoofdkwartier van het XI. Fliegerkorps, was hiervan niets bekend omdat er praktisch geen verbinding was met de troepen op Kreta. Slechts zeven Junkers Ju 42 transporttoestellen waren verloren gegaan tijdens de eerste parachutistenlandingen. Dit, tesamen met onnauwkeurige rapporten van piloten, maakten dat generaal Student en zijn staf in de veronderstelling verkeerden dat de operatie min of meer volgens plan verliep. Problemen met het aftanken van de vliegtuigen, wat voornamelijk door middel van handbediening moest geschieden, vertraagde de tweede golf die 's middags zou volgen. Hierbovenop kwam nog dat de drukke bezigheden op de vliegvelden reusachtige stofwolken veroorzaakten die de voortgang van de operaties nog meer verhinderden, waardoor het tijdschema verder in de war raakte. Het gevolg hiervan was dat de bombardementen en de beschietingen vanuit de vliegtuigen, bedoeld als wegbereiders voor de parachutistenlandingen, in feite plaatshadden lang voordat de eigenlijke droppings volgden en aldus de verdedigers waarschuwden dat de para's onderweg waren. Vanwege de moeilijkheden op de vliegvelden waren de transportvliegtuigen van de tweede golf genoodzaakt in kleine aantallen in plaats van 'en masse' op te stijgen met alle gevolgen van dien voor de landingen.

Dit ten noordoosten van Chania neergekomen zweefvliegtuig werd waarschijnlijk in brand gestoken door Britse troepen die dit deel van Kampfgruppe Altmann onder de voet liepen. (ECP Armées)

In de buurt lag een gemeenschappelijk graf voor vijf man van de 2e Compagnie die daar op 20 mei sneuvelden: Feldwebel Röhrich, Gefreiter Schumi, Jäger Matzkowski, Jäger Mumm, Oberjäger Schultz en de piloot, Oberjäger Schupp (ECP Armées) Wij vonden hun graven in Blok 3 in Maleme - Schumi in dubbel graf 530 en Matzkowski in 737.

Toen op 13 mei bombardementen op grote schaal begonnen, werden de Britse jagers 's nachts van de vliegvelden te Maleme en Heraklion overgebracht naar de basis te Rethimnon, hoewel aldaar geen luchtdoelgeschut aanwezig was. Op 19 mei waren op Kreta nog maar vier Hurricanes, drie Gladiators en twee Fulmars in bruikbare staat. Die dag werd een van de Hurricanes neergeschoten en op de grond werden de twee Fulmars vernietigd. Hierop volgde de evacuatie naar Egypte van de overblijvende toestellen, waarna het eiland geen luchtdekking meer had. Generaal Frey-

berg wilde landingen van Duitsers op de vliegvelden verhinderen door deze vol te leggen met mijnen. Toestemming hiervoor werd echter geweigerd daar het de bedoeling was dat de jagers zo spoedig mogelijk zouden terugkeren. Het vliegveld bij Rethimnon bestaat niet meer vandaag. De foto werd genomen vanaf de met wijngaarden bedekte heuvel die op 20 mei door Fallschirmjägerregiment 2 werd veroverd. Thans is het een vredige plek die in niets herinnert aan de bittere gevechten die hier meer dan veertig jaar geleden plaatsvonden.

De Tweede Golf

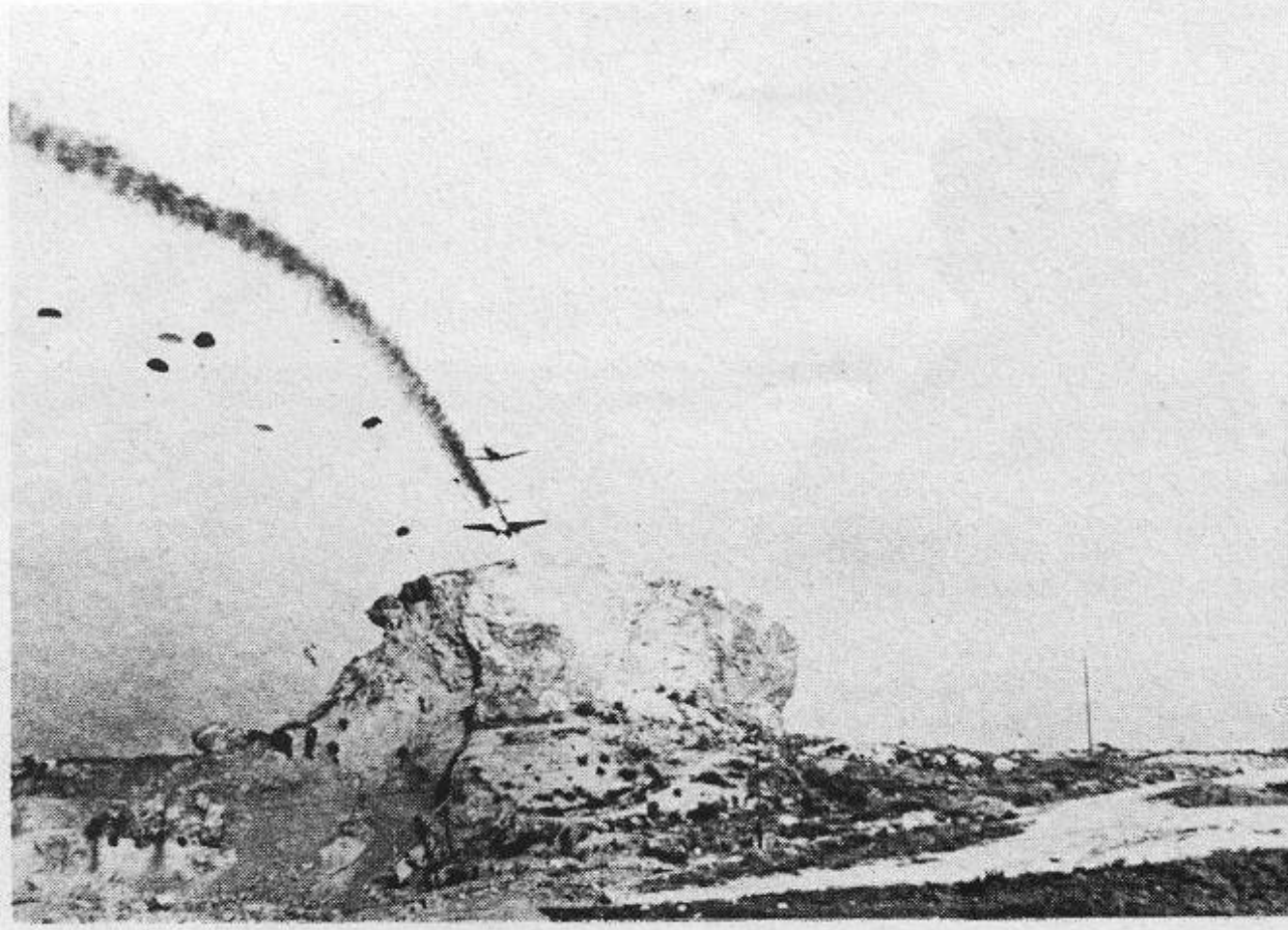
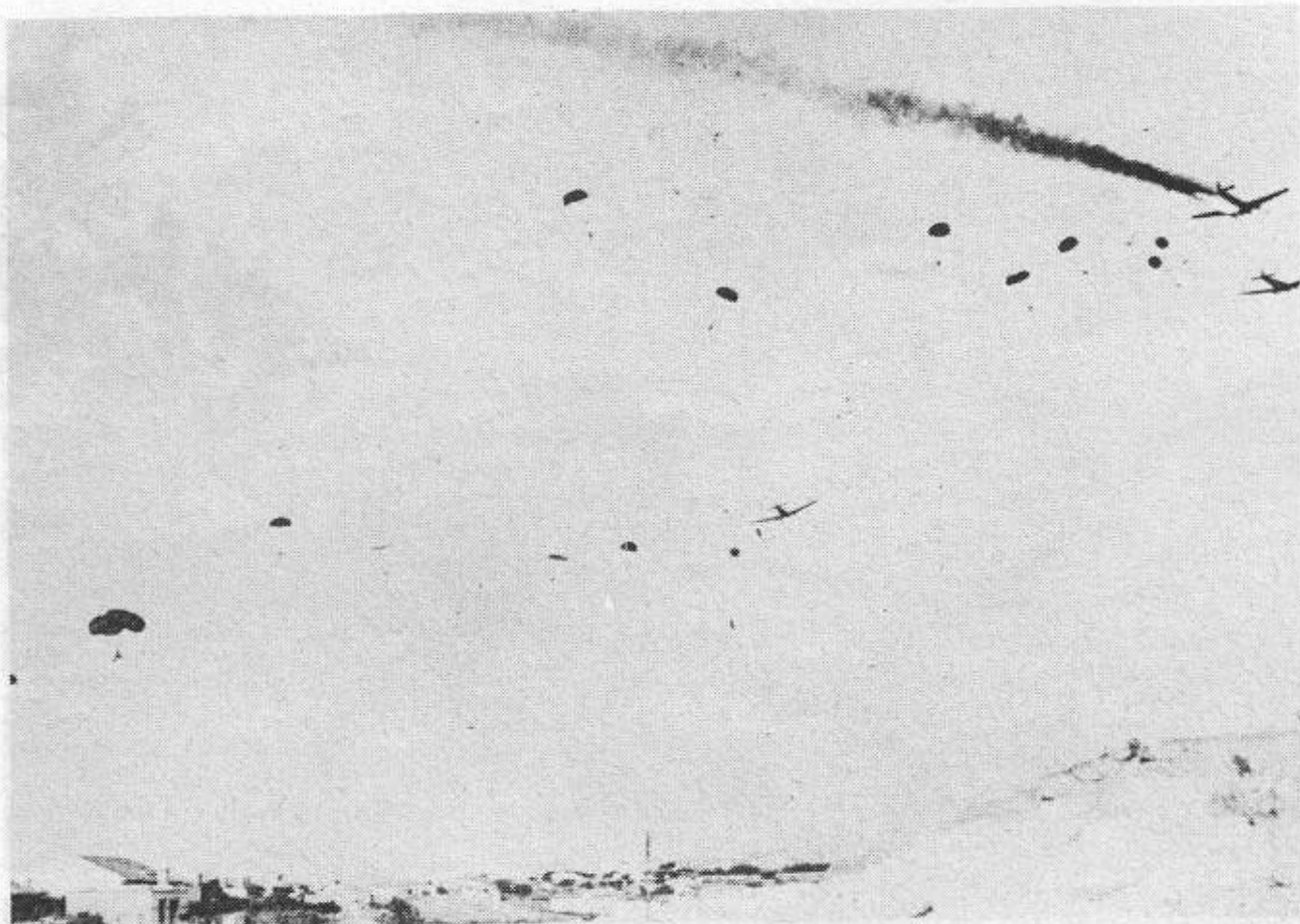
Fallschirmjägerregiment 2 bij Rethimnon

Het Fallschirmjägerregiment 2 (minus het merendeel van het 2e Bataljon dat was afgezonderd voor de aanval op Heraklion) onder commando van Oberst Sturm steeg op om omstreeks 13.30 uur. De landing bij Rethimnon vanaf plusminus 15.00 uur boven een sector die werd verdedigd door onderdelen van de 19e Australische Brigade, was verre van succesvol: sommige parachutisten kwamen terecht in een ongeschikt gebied waar de rotsachtige grond vele verwondingen tot gevolg had. Voorts waren de mannen te veel verstrooid neergekomen en het hevige vuur van de tegenstander - twee Australische en vier Griekse bataljons onder bevel van luitenant-kolonel I.R. Campbell - nagelden de paratroepen praktisch vast. Het 1e Bataljon (majoor Kron) was even ten oosten van het vliegveld neergekomen en slaagde erin de met wijnstokken beplante heuvel die over het vliegveld heenzag, te bezetten. Het bleek echter eenvoudig onmogelijk het vliegveld zelf te nemen. Het gevolg was dat de Duitsers zich ingroeven. Het 3e Bataljon (Hauptmann Wiedemann) raakte aan de oostelijke rand van Rethimnon in een soortgelijke situatie en deed vervolgens hetzelfde. Tussen deze groepen in was de regimentsstaf geland, alsmede een compagnie manschappen. De ambitieuze en goed voorbereide aanval op Rethimnon was uitgelopen op een strijd van kleine ingegraven groepjes wier lot het was af te wachten of zij door tegenaanvallen onder de voet zouden worden gelopen of door de komst van versterkingen uit hun benarde positie zouden worden bevrijd. Te weinig in aantal om ook maar enige offensieve actie te beginnen, laat staan het vliegveld te veroveren, hadden de Duitsers alle

De verliezen bij Rethimnon waren aanzienlijk. Hier op 21 mei krijgsgevangenen van Fallschirmjägerregiment 2 in een der straten van de stad. Onder de gevangenen was Oberst Alfred Sturm, commandant van het regiment. (IWM)

aanleiding om het standhouden als zodanig tot men ze te hulp zou komen, te beschouwen als een overwinning op zich.

Fallschirmregiment 1 bij Heraklion

Het regiment maakte de sprong bij Heraklion. Doel was verovering van de stad en het vliegveld dat 4 km oostwaarts lag. Gehoopt werd dat beide doelen voor het vallen van de avond zouden zijn ingenomen. Het 1e Bataljon (majoor Walther) kwam met de staf en de commandant van het regiment, Oberst Bräuer, in de streek Vathianos-Gournes, ten oosten van de stad terecht. Het 2e Bataljon (Hauptmann Burkhardt) landde ten westen en ten zuiden van het vliegveld, terwijl het 3e Bataljon van majoor Schultz juist ten westen van de stad was neergekomen. Nog verder naar het westen, in de gazi-Ammadoura sector, landden, onder commando van Hauptmann Schirmer, 2 compagnieën van het 2e Bataljon van Fallschirmjägerregiment 2, die onder bevel van Bräuer waren gesteld. In afwachting van de aanval had de 14e Infanteriebrigade onder brigade-generaal Chappel, zich rondom Heraklion stevig verschanst. Ook hier was het weer hetzelfde verhaal, te grote verspreiding en vastberaden weerstand. De 6e en 7e Compagnie, aangevoerd door Hauptmann Dunz, waren iets ten westen van het vliegveld geland en werden bijna tot de laatste man vernietigd. Slechts vijf slaagden erin krijgsgevangenschap te ontlopen door de zee in te zwemmen. Voor de andere compagnieën zagen de zaken er wat minder slecht uit, maar de toestand was verre van bevredigend en de meeste waren verspreid over grote afstanden. Bräuer begreep dat hij die dag het vliegveld niet zou kunnen nemen, zoals het plan was. De nacht moest worden gebruikt om te trachten contact te krijgen met de andere onderdelen en de bevelvoering te coördineren. Hoewel de algemene toestand minder somber was, bevond Fallschirmjägerregiment 1 zich in vrijwel dezelfde positie als het 2e regiment bij Rethimnon.

Op de avond van de 20e mei hadden in Athene generaal Student en de staf van het XI. Flieger-

De slag om Heraklion - deel I. Fallschirmjägerregiment 1 kwam neer temidden van een regen van verdedigend vuur. Deze bekende filmbeelden tonen het moment waarop de 6e en 7e Compagnie even ten westen van het vliegveld de Junkers hadden verlaten; beide compagnieën werden geheel vernietigd. Parachutisten bleven uit de brandende Ju 52 springen - let op de vier parachutes waaraan een zwaar uitrustingsstuk hangt. (IWM)

Jean Paul Pallud stelde vast dat de film was genomen van een uitstekend punt acht deze bult. De rots, in het oosten van de stad, is er nog, hoewel begroeid en ingesloten door gebouwen.

korps via radioverbindingen een duidelijker beeld van de situatie op het eiland gekregen, en deze zag er niet al te best uit. Gruppe West had bij Maleme een bruggehoofd in handen, maar had noch het vliegveld, noch Heuvel 107 kunnen nemen. De parachutisten hadden in de middag weliswaar een aanval ondernomen, maar deze moest worden afgebroken met het oog op een tegenstoot door twee

Britse tanks, gesteund door hevig mitrailleurvuur. Gruppe Mitte had ook haar doel gemist bij Chania en bij Rethimnon, waar eenheden van Fallschirmjägerregiment 2 zich in een kritische situatie bevonden. Gruppe Ost was er niet in geslaagd Heraklion of het vliegveld aldaar in te nemen. Een flotielje van een 27-tal boten met versterkingen, die 's avonds bij Heraklion aan land zouden worden ge-

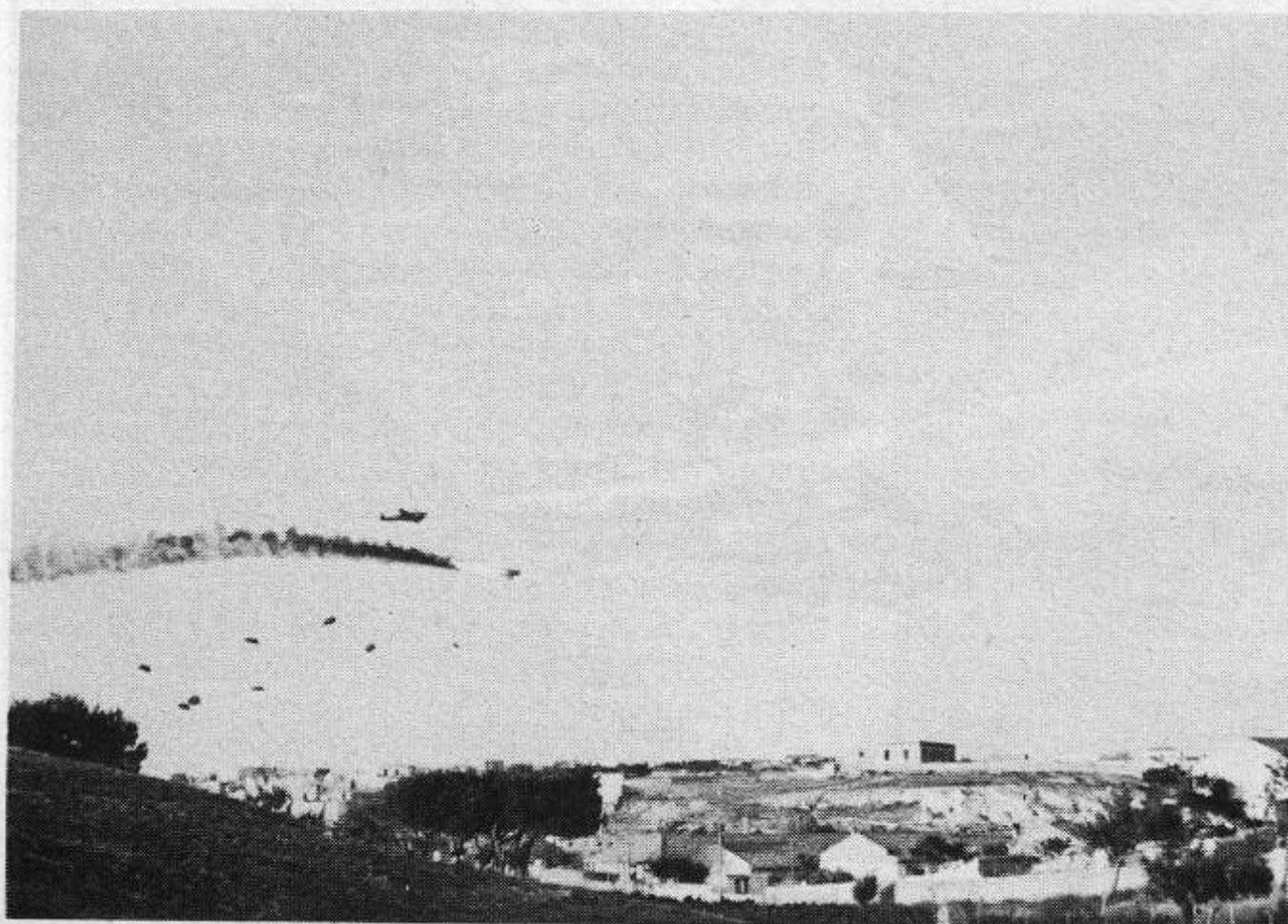

Het graf van Theo Klier - toen en nu. Als Oberjäger behoorde hij tot de staf van het 1e Bataljon van Fallschirmjägerregiment 1. Hij sneuvelde op 22

mei bij het vliegveld van Heraklion. Thans is hij begraven in Maleme, Blok 1, graf 637. (ECP Armées)

zet, had vertraging ondervonden en zou niet eerder dan de volgende dag gereed zijn. Maar ook dan zou er geen garantie zijn voor een geslaagde landing.

Na grondig overleg werd vastgesteld dat de perimeter die bij Maleme bezet werd gehouden, ook al was dit maar zeer gebrekkig, de enige positie was die kon worden uitgebuit. Student besloot daarop z'n pogingen naar het westen te verplaatsen en zich te concentreren op Maleme. De 5e Gebirgsdivision, bestemd om te worden gebruikt in de Heraklion sector, bij Gruppe Ost, werd ingezet bij Maleme. Het plan was nu de Britse posities en die van de eenheden uit de Dominions vanuit het westen op te rollen. Door te besluiten alles op één kaart te zetten, zoals Student later verklaarde, deed hij een grote gok, maar gelukkig voor hem verstreek de nacht zonder dat een overmachtige tegenaanval werd ondernomen. De numeriek sterkere Freyberg verpeelde daardoor een uitgezochte gelegenheid de luchtlandingstroepen te verdrijven. Welke ook de overwegingen mogen zijn geweest voor brigade-generaal J. Hargest, commandant van de 5e New Zealand Brigade, om niet prompt bij Maleme een krachtige tegenaanval te beginnen (mogelijk omdat hij van oordeel was dat zijn bataljons zich staande konden houden en voorts ook om voorbereid te zijn op de te verwachten aanval vanuit zee), zoveel is zeker dat het achterwege blijven van snelle verplaatsingen en van krachtig optreden tegen het bruggehoofd bij Maleme, het verloop van de gebeurtenissen op Kreta zou bepalen.

Hoevelen van ons zullen zich bij het zien van deze beelden, die voorkomen in talloze filmdocumentaires over de oorlog, hebben afgevraagd waar de Ju 52 neerstorte?

Buiten de steden was er in 1941 nog maar weinig bebouwing... de steden hebben zich echter uitgebreid. De cameraman van toen had net zijn filmtoestel naar het noord-oosten gericht. Thans is er geen kans meer ook maar enig overblijfsel te vinden van de crash daar het hele gebied bebouwd is. Het flatgebouw, links van de rookkolom, bevindt zich thans onder de drie kerktorens op de foto beneden. (Om de plek te vinden waar de film werd genomen, volgde men de richtingborden naar Hotel Aris.)

21 mei

Op het Algemeen Hoofdkwartier te Cairo ontving Wavell in de vroege ochtend van de 21e mei de volgende boodschap die Freyberg de avond tevoren had gezonden: 'Het is vandaag een moeilijke dag geweest. We hebben sterk onder druk gestaan. Tot dusver hebben we de vliegvelden bij Rethimnon, Heraklion en Maleme kunnen behouden, evenals de twee havens. Het overwicht waarmee dit geschiedt is slechts op 't randje en het zou daarom onjuist zijn een optimistische schildering van de situatie te geven. De gevechten zijn hevig en we hebben grote aantallen Duitsers gedood. Verbindingen zijn zeer slecht. De luchtaanvallen op Chania zijn hevig geweest. Iedereen realiseert zich hier wat erop het spel staat en we zullen het uitvechten'.

Ondertussen begon Student's nieuwe plan gestalte te krijgen door het verplaatsen van zijn beschikbare reserve van ongeveer vijfhonderdvijftig man naar Maleme om Gruppe West te versterken. Driehonderd van hen landden die ochtend ten noorden van Tavronitis, en de rest gedurende de middag ten oosten van Maleme. 's Morgens om 08.00 uur hadden ook eenheden van het Luftlandesturmregiment Heuvel 107 veroverd. De samenhang tussen de diverse eenheden was tamelijk goed, ondanks dat generaal-majoor Meindl gewond was geraakt. Alle officieren van de regimenten waren namelijk voorafgaande aan de operatie zorgvuldig geïnstrueerd en waren daardoor in staat, in overeenstemming met de hoofdlijnen van het plan, op eigen initiatief te handelen. Voor hun optreden op 21 mei ontvingen de volgende Duitse officieren het Ritterkruuz behorend bij het IJzeren Kruis: Oberleutnant Josef Barmetler, commandant van de 7e Compagnie, Hauptmann Walter Gericke, commandant van het 4e Bataljon; Oberleutnant Trebes die na het sneuvelen van de bataljonscommandant het commando op zich nam van de restanten van deze eenheid; Oberstabsarzt Heinrich Neumann, die wat van het 1e Bataljon was overgebleven onder zijn bevel nam nadat de commandant, majoor Koch gewond was geraakt.

De verovering van de vitale Heuvel 107 was in feite vergemakkelijkt door bevelen die de vorige dag waren uitgegeven door de commandant van het 22e New Zealand Infantry Battalion, luitenant-kolonel L.W. Andrew, in WOI begiftigd met het Victoria

De verovering van de drie vliegvelden op Kreta vormde de sleutel tot de succesvolle versterking van de parachutisten wier aantallen zo drastisch waren afgenomen door het optreden der verdedigers. Na de voortgang van de operatie te hebben overwogen en generaal Student de beslissing had genomen zich te concentreren op het vliegveld bij Maleme, gaf hij Hauptmann Kleye, een 'flinke waaghals', opdracht om op 21 mei kort na 08.00 uur te proberen met een Junker Ju 52 een landing aldaar uit te voeren. Ondanks het feit dat hij onder vijandelijk vuur kwam te liggen, slaagde hij erin een landing te maken en voordat hij weer met goed gevolg was opgestegen, bracht hij het voor elkaar dat Heuvel 107 die over het vliegveld heen zag, in Duitse handen viel. Om 16.00 uur begon een gestage stroom van Junkers Ju 52 te arriveren. Aangezien het vliegveld echter nog onder artillerievuur lag, begonnen de verliezen zich op te stapelen, waarbij vliegtuigen opbotsten tegen wrakstukken die het vliegveld blokkeerden en aldus de verwarring vergrootten. Slechts door het gebruik van op de vijand veroverde tanks voor het opruimen van de wrakstukken, waren de Duitsers in staat enige orde te scheppen in de chaos. Op deze foto ziet men uitgebrande en beschadigde vliegtuigen aan de randen van het vliegveld. (ECP Armées)

De toegang tot het vliegveld is thans verboden, hoewel het strategisch belang ervan niet verder schijnt te reiken dan dat het de basis is van een tweedekker voor het besproeien der gewassen!

Cross. Deze orders zouden een niet te voorzien effect hebben op de hele Kreta-operatie.

In de onjuiste veronderstelling verkerend dat zijn drie voorste compagnieën onder de voet waren gelopen, had hij de andere twee - de A en de B-Compagnie - bevolen terug te trekken, waardoor de vermoeide Duitse parachutisten in staat waren de in verwarring geraakte resterende verdediging te verslaan. Met de heuvel in Duitse handen, lag nu de weg open om het vliegveld bij Maleme te bezetten.

Omstreeks 14.30 uur vond een Duitse luchtaanval tegen de Nieuw-Zeelandse stellingen ten oosten van het vliegveld plaats, een aanval die onmiddellijk voorafging aan de parachutering van de rest van de reserves - de 4e en de 12e Compagnie van Fallschirmjägerregiment 1 en een 3e compagnie samengesteld uit leden van Fallschirmjägerregiment 2, die onder bevel stond van Oberleutnant Klein.

Geholpen door deze overdag gearriveerde versterkingen, slaagde het vermoeide 3e Bataljon er tenslotte in greep te krijgen op het doel. Terwijl nog om het vliegveld werd gestreden en het nog onder mitrailleurvuur lag, maakte een Junker Ju 52 een gedurfde landing en taxiede zonder in flarden te worden geschoten, naar het oostelijke einde van de strip die de Duitsers in handen hadden. Munitiekisten werden gelost, enkele ernstige gewonden werden aan boord genomen, waar na de koelbloedige piloot weer opsteeg.

Terwijl het vliegveld nog door artillerie werd bestookt, landde omstreeks 16.00 uur de eerste Junker Ju 52 met bergjagers aan boord als versterking. Het kleine vliegveld was niet berekend op een dergelijk druk luchtverkeer. Daarbij kwamen nog de granaten die overal op het veld neerkwamen en in minder dan geen tijd ontstond er dan ook een chaotische situatie. Transportvliegtuigen lagen her en der op een hoop bijeen, sommige waren met elkaar in botsing gekomen en de wrakstukken daarvan, alsmede die van andere Junkers die door artillerievuur waren getroffen werden haastig terzijde geschoven om de landingsbaan vrij te houden. Intussen bleven andere Junkers landen waarbij zij terechtkwamen in een hel van ontploffende granaten en brandende vliegtuigen. De personeelsverliezen waren aanvaardbaar, vergeleken met die aan vliegtuigen die hoog waren. 's Avonds was Oberst Utz, commandant van het Gebirgsjägerregiment 100, met zijn staf in Maleme, terwijl de Maleme-sector op zich was versterkt met 650 man bergjagers. Rond 18.00 uur landde Oberts Ramcke in Maleme om het commando op zich te nemen van Gruppe West. Onmiddellijk begon hij zijn troepen te reorganiseren. Tot verrassing en opluchting van de parachutisten werd geen beroep op hen gedaan

Deze kapel op een heuvel ten westen van het vliegveld werd een versterkt punt voor Hauptmann Weidemans 3e Bataljon van Fallschirmjägerregiment 2.

het hoofd te bieden aan een door hen gevreesde hevig geconcentreerde tegenaanval. Ten behoeve van de Nieuw-Zeelandse tegenaanval die voor die nacht was beraamd door alleen het 20e en 28e Bataljon, waren slechts twee compagnieën op tijd gearriveerd en de gehele aanval begon vier uur te laat: de voorste posities moesten tenslotte worden opgegeven en enig vitaal gebied werd niet gewonnen. Zo verliep opnieuw voor de verdedigers van het eiland een gelegenheid om de overhand te krijgen.

In het oosten bleef voor Gruppe Mitte bij Rethimnon en Heraklion, de toestand ernstig. Bij Rethimnon stonden de twee bataljons van Fallschirmjägerregiment 2 tegenover 7.000 geallieerden; een vastberaden aanval van de Australiërs had het bataljon van majoor Kroh verdreven van een heuvel van waar de Duitsers het vliegveld konden bestrijken, en de parachutisten hadden zich meer oostwaarts moeten ingraven rondom een olijfoliefabriek. Ten westen van het vliegveld was de situatie hetzelfde voor Hauptmann Wiedemann's 3e Bataljon dat gedwongen was zich in te graven bij Perivolio, even ten oosten van de stad. Gedurende enkele dagen zouden de Duitsers zich in deze weerstandsnesten energiek staande weten te houden tegen de zware artilleriebeschietingen en herhaalde aanvallen

waarvan sommige gesteund door tanks.

Bij Heraklion had Fallschirmjägerregiment 1 gedurende de nacht z'n posities geconsolideerd en 's morgens begon de doelgerichte opmars. De aanval kwam reeds spoedig tot stilstand en de parachutisten begrepen al snel dat zij tegenover 8.000 man stonden, gesteund door artillerie. Majoor Schultz slaagde erin met enkele van zijn mannen al vechtende tot de straten van Heraklion door te dringen, maar hun toestand werd hoe langer hoe moeilijker doordat hun munitie opraaakte... waarna echter een groep Griekse burgers en een Griekse officier, de commandant van de stad, Schultz benaderden en hem de overgave van de stad aanboden. Deze liet geen tijd verloren gaan en dicteerde de capitulatievoorwaarden die door een tolk van de groep in het Grieks werden vertaald, waarbij de Griekse officier knikte bij iedere komma en bij iedere punt. Nadat het met potlood geschreven document was getekend, liet Schultz de Grieken gaan, maar bemerkte al spoedig dat de Britten de overeenkomst niet erkenden, een tegenaanval ondernamen en de parachutisten de stad uitdreven. De volgende dag verwierpen de Duitsers een aanbod zich over te geven met de woorden: 'Het Duitse leger heeft bevel gekregen het eiland te veroveren en het zal deze opdracht uitvoeren'.

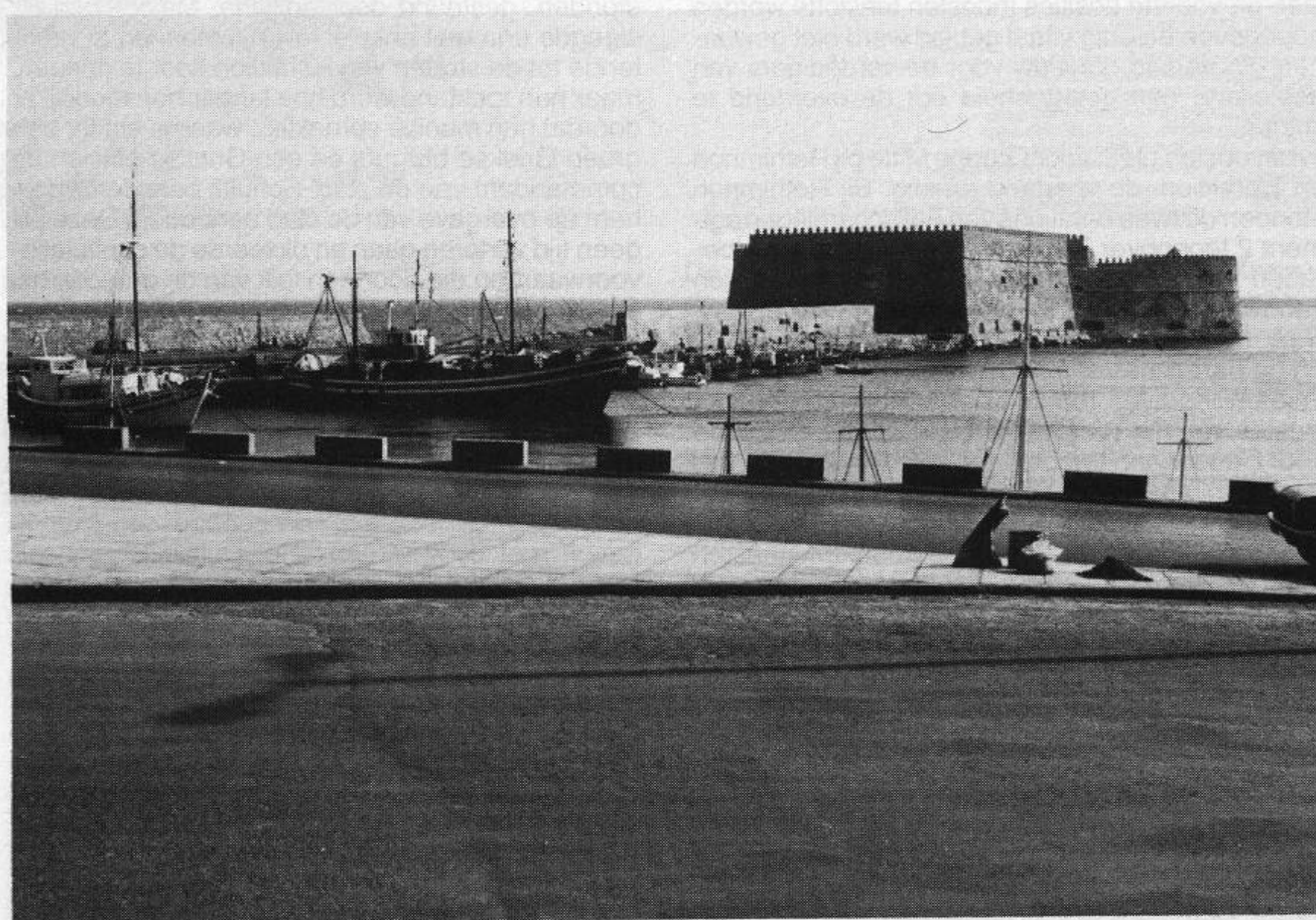
Vitaal voor de verdediging van het vliegveld was Heuvel 107 die over de basis heen zag. De eerste dag werd de heuvel dapper verdedigd door de Nieuw-Zeelanders. Thans is het de laatste rustplaats voor de vele Duitsers

die hem trachtten te veroveren en daarbij sneuvelden. Het Duitse oorlogskerkhof werd ingewijd in 1974. Er liggen de stoffelijke resten van 4.465 Duitse militairen die op Kreta het leven lieten.

Enkele kleine kaïks die gebruikt werden bij de mislukte poging op het eiland versterkingen aan te voeren. Een ervan voert een hakenkruisvlag en een anderde Reichskriegsflagge. (ECP Armées)

De Mislukte Aanvoer Overzee van Versterkingen

21-22 mei

Uit 63 gevorderde schepen was haastig een geïmproviseerd flottielje samengesteld om daarmee versterkingen, bestaande uit een deel van de 5e Gebirgsdivision, naar het eiland over te brengen - er waren nl. niet voldoende vliegtuigen om en de initiële aanval en een snelle uitbreiding van het aantal troepen ten behoeve van de operatie te verzekeren. De meeste van de gerequireerde schepen waren kaïks, kleine vissersboten, voor de vaart uitgerust met een reusachtig zeil en een zwak hulpmotortje. Een flottielje van 25 scheepjes zou 2.250 man bergjagers aan boord nemen en deze op de avond van de eerste dag overbrengen naar Maleme, om gevolgd te worden door een vloot van 38 van deze vaartuigen die 4.000 man naar Heraklion zou verschepen. Hoewel het vertrek van het tweede flottielje werd uitgesteld, verliet het eerste volgens plan op 19 mei de haven van Piraeus en bereikte de volgende dag bij het vallen van de avond het eiland Milos, ongeveer 80 mijl ten noorden van Kreta.

Op 21 mei, nadat het originele plan was gewijzigd en Maleme door Student tot het belangrijkste aan-

valspunt was gemaakt, kregen beide convooien opdracht naar de Maleme-sector te varen. Bij het ochtendgloren die dag verliet het eerste flottielje Milos, maar Konteradmiral (schout-bij-nacht) Schuster besloot het te laten terugkeren, aangezien vernomen was dat een eskader lichte Britse marineschepen in de wateren ten noorden van Kreta patrouilleerde. Tegen 09.00 uur werd de route echter veilig geacht en opnieuw volgde het bevel koers te zetten naar Maleme. Gedurende de rest van de dag, terwijl het convooi zich voortbewoog met een snelheid van niet meer dan 7 knopen, voerden Italiaanse vliegtuigen vanaf Rhodos en Stuka's die op het eiland Skarpanto waren gestationeerd, herhaaldelijk aanvallen uit op Britse schepen. Ten zuid-oosten van Kreta werd de torpedojager *Juno*, die deel uitmaakte van een eskader onder schout-bij-nacht E.L.S. King, even na het middaguur tot zinker gebracht, terwijl de *Kingston* lichte schade opliep. De kruiser *Ajax*, behorende tot een ander eskader, gecommandeerd door schout-bij-nacht I.H.S. Glennie, werd door rakelingse trefers, eveneens licht beschadigd.

Het was omstreeks 11.00 uur 's avonds, nadat het flottielje Kaap Spada was gepasseerd, toen het in de duisternis plotseling stootte op het eskader van schout-bij-nacht Glennie, dat toen bestond uit de kruisers *Dido*, *Orion* en *Ajax* en de torpedojagers *Kimberley*, *Hasty*, *Hereward* en *Janus*. De *Lupo*, een klein Italiaanse torpedoboot onder commando van luitenant ter zee 1e kl. Francesco Mimbelli, die het convooi escorteerde, zette alle zeilen bij en ging dapper met haar betrekkelijk povere bewapening het Britse eskader tegemoet - haar voornaamste geschut bestond uit drie kanons van 3,9 inch. Onder het geweld van 6 inch kanons van de kruisers en die van 4,7 inch van de jagers, werd de *Lupo* spoedig getroffen waarna zij stuurloos wegzwenkte en zich onder nieuwe salvo's weer bij het convooi voegde. Nadat de schade haastig was hersteld, mengde zij zich op moedige wijze weer in het gevecht, waarbij de *Lupo* tevergeefs probeerde het vuur van de oorlogsschepen tot zich te trekken, om aldus de vlucht van de door haar geëscorteerde schepen dekking te bieden, voordat zij zelf trachtte weg te komen. Gedurende tweeënehalf uur maakten de Britse schepen onafgebroken jacht op de kaïks, waarbij de meeste naar de bodem van de zee werden gezonden. Toen de dag aanbrak en bezorgdheid ontstond dat de Luftwaffe de Britten zou ontdekken, keerden Glennie's schepen, die nog maar over weinig luchtdoelmunitie beschikten, naar het westen om zich te voegen bij een eskader dat werd gecommandeerd door schout-bij-nacht H.B. Rawlings. Daarna werd bevel ontvangen terug te keren naar Alexandrië om munitievoorraden aan te vullen.

Het tweede flottielje was op 22 mei ten zuiden van Milos juist onder zeil gegaan, toen het omstreeks 09.30 uur binnen het bereik kwam van het geschut van de kruisers *Naiad*, *Perth*, *Calcutta* en *Carlisle* en van de torpedojagers *Kandahar*, *Nubian* en *Kingston*, die alle onder bevel stonden van schout-bij-nacht King. De ontmoeting vond nu overdag plaats en de Luftwaffe kon elk moment ter plaatse zijn, wat ook gebeurde, waarna King, onder toenemende luchtaanvallen, het gevecht afbrak en wegdraaide in de hoop het eskader van Rawlings te ontmoeten, die echter al op weg was King te helpen. Het tweede flottielje werd niettemin toch teruggeroepen naar Piraeus om het eenzelfde lot te besparen als het eerste. Hierna ondernamen de Duitsers geen zee-operaties meer totdat het resultaat van de strijd op het eiland vaststond.

De bergjagers hadden duur moeten betalen voor het mislukken van de aanvoer van versterkingen over zee. Het 3e Bataljon van Gebirgsjägerregiment 100 had feitelijk opgehouden te bestaan. De 5e Gebirgsdivision kwam tijdens de Kreta-campagne op een totaal van 506 vermisten, onder wie 18 officieren. De meesten van hen waren aan boord van de Kaïks naar de zeebodem gezonken. Enkele parachutisten hadden zich ook ingescheept, en onder diegenen die waren verdronken bevond zich Leutnant Häfner die een maand tevoren tijdens de landing in Griekenland de brug over het Kanaal van Corinthe had genomen. Honderdachtenzeventig overlevenden werden uit zee opgepikt door watervliegtuigen; 64 anderen werden gered door barkassen. Enkel wisten zelfstandig de kust te bereiken. Het oorlogsdagboek van de 5e Gebirgsdivision releveert met trots de aankomst van zo'n groep mannen die vrijwel naakt aan land waren gekomen en ernstig te lijden hadden gehad van weersinvloeden, maar desondanks nog steeds hun wapens bij zich hadden.

Op 22 mei spande de Luftwaffe zich tot het uiterste in de Britse marine te treffen en in de loop van de dag slaagde het VIII. Fliegerkorps erin enkele gevoelige slagen uit te delen. Vanaf de vroege ochtend voerden de Duitse piloten hun aanvallen op de schepen uit om slechts naar hun basis terug te keren voor het innemen van brandstof, munitie en bommen. De eerste tot het eskader van schout-bij-nacht King behorende schepen die werden ontdekt waren de kruisers *Gloucester* en *Fiji* die zich op een afstand van 25 mijl ten noorden van Chania bevonden, op weg naar het eskader van schout-bij-nacht Rawlings. Aan het eind van de dag waren beide schepen tot zinken gebracht, alsmede de torpedojager *Greyhound*. De slagschepen *Warspite* en *Valliant* en de kruisers *Naiad* en *Carlisle* hadden schade opgelopen. De actie van de Luftwaffe had tot gevolg dat de Royal Navy niet meer overdag in de Egeïsche Zee of in de buurt van Kreta kon opereren.

22 mei

Toen de 22e mei aanbrak was voor de Duitsers de ergste fase van de strijd om Kreta voorbij, hoewel dit toentertijd niet zo klaarblijkelijk was voor Hitler en zijn adviseurs die ontzet waren over de verliezen van de eerste twee dagen en die opnieuw voor enkele dagen verboden in de pers of over de radio enige mededeling te doen over de landingen op Kreta. De overbrenging door de lucht van de bergjagers vond op dezelfde koortsachtige wijze plaats als de vorige dag: grote stofwolken en moeilijkheden met de herbevoorrading op de vliegvelden van vertrek en het bij Maleme aan de grond zetten van de transporttoestellen onder aanhoudend artillerievuur en temidden van de wrakstukken van andere vliegtuigen waarvan sommige nog brandden. Zonder hier echter acht op te slaan bleven versterkingen en voorraden voortdurend komen en tegen 12.00 uur was het hele Gebirgsjägerregiment 100 ingevlogen, in de middag gevolgd door de eerste onderdelen van het 2e en 1e Bataljon van Gebirgsjägerregiment 85 en daarna van het Gebirgspionierbataljon 95 onder commando van majoor Schütte. De divisiecommandant, generaal-majoor Julius Ringel landde eveneens en nam het bevel op zich van alle strijdkrachten in het gebied van Maleme, waar hij de beschikbare troepenmacht verdeelde in drie strijdgroepen. Kampfgruppe Schütte moest de Maleme-sector beschermen tegen elke dreiging vanuit het westen en westwaarts doorstoten om Kastelli te veroveren. De tweede groep bestond uit parachutisten onder commando van Oberst Ramcke; het was haar taak in noordelijke richting op te rukken, richting zee, om het vliegveld te beschermen en daarna langs de kust oostwaarts verder te gaan. De laatste groep stond onder bevel van Oberst Utz en moest in

oostelijke richting landinwaarts trekken en een flank beweging maken door de bergen.

23 mei

Terwijl voorraden en troepen aanhoudend werden aangevoerd, begonnen de drie strijdgroepen aan hun opmars. Het 1e Bataljon van Gebirgsjägerregiment 85 leidde de oostwaartse verplaatsing van Kampfgruppe Utz en bereikte in de middag het dorp Modi waar de opmars stopte als gevolg van een hardnekkige verdediging door de Nieuw-Zeelanders. Het 1e Bataljon van Gebirgsjägerregiment 100 had de stelling vermeden door een omtrekkende beweging te maken via een mars door de bergen in zuidwaartse richting, waarna het dorp spoedig viel. In de hoop te verhinderen dat de Duitsers hun terreinwinst zouden consolideren, voerden de verdedigers nog een serie tegenaanvallen uit. Het bezit van Heuvel 259, die het landschap domineerde, was essentieel voor de volgende fase van de opmars met gevolg dat deze werd aangevallen door de troepen van Gebirgsjägerregiment 100. De Nieuw Zeelandse stellingen waren goed gecamoufleerd en goed over het terrein verdeeld. Na hevige man-tot-man gevechten en nadat met de bajonet op het geweer aanval en tegenaanval elkaar opvolgden op de kale helling, viel de heuvel pas in de late avond in Duitse handen. Terwijl de vijand Platanias bedreigde, werd de linkerflank van de 5e New Zealand Brigade bijna 180 gr. gedraaid en de Nieuw Zeelanders hadden geen ander alternatief dan terug te trekken om niet te worden afgesneden. 's Nachts werd de artillerie ten westen van Platanias, ten zuidoosten van de stad opgesteld. Het gevog hiervan was dat het vliegveld bij Maleme niet meer door haar werd bestreken. In het westen van het eiland was Gebirgspionierba-

taillon 95 doorgedrongen tot Katelli en meldde dat die dag hard was gevochten tegen gewapende burgers, onder wie vrouwen en kinderen. De partizanen hadden volgens de Duitsers ernstige wredeheden begaan tegen gewonde en reeds gedode Duitse soldaten: ogen waren uitgestoken, geslachtsorganen verminkt en sommigen zouden onbeschrijfelijk zijn gemarteld voordat zij stierven.

(Ten oosten van Maleme had het 3e Bataljon van het Luftlandesturmregiment ernstig te lijden gehad van dergelijke incidenten, in het bijzonder de eerste nacht toen de Kretenzische partizanen al de doden en gewonden die zij konden vinden, hadden verminkt - bij elkaar werden ongeveer 135 man van het bataljon ter dood gebracht.) De Duitsers maakten bekend dat voor iedere Duitse soldaat die op deze manier zou worden gedood, tien Kretenzers als repressaille zouden worden doodgeschoten en in door de Luftwaffe uitgeworpen pamfletten werd de bevolking gewaarschuwd voor de maatregelen die tegen de partizanen zouden worden genomen.

Gedurende de hele dag dat verspreide parachutisten in de sector van Gruppe West werden geconcentreerd en opnieuw gegroepeerd, werden voorraden aangevoerd en landden verse troepen in Maleme. Ieder uur arriveerden ongeveer twintig toestellen. Sommige beladen met artillerie en antitank geschut en andere met zwaar materieel. Onder de eenheden die thans beschikbaar waren, werd het 2e Bataljon van Gebirgsjägerregiment 100 - waarvan het laatste deel 's morgens was aangekomen - oostwaarts gezonden om ondersteuning te verlenen aan Kampfgruppe Utz en aan twee compagnieën van kradschützenbataljon 55 dat opdracht had door te stoten naar de zuidkust en Paleohora in te nemen.

Voor de strijd op Kreta werd het eerste Victoria Cross postuum toegekend aan sergeant Alfred Sephton van de Royal Navy. Behorende tot de geschutsbediening van HMS Coventry werd hij op 18 mei door mitrailleurvuur zwaar gewond aan zijn rug. De Coventry was toen bezig het hospitaalschip Aba te hulp te komen dat vlak voor de kust van Kreta door Duitse Stuka's werd aangevallen. Ondanks zijn verwondingen bleef Sephton leiding geven aan het vuren vanaf het schip totdat de vliegtuigen waren verdreven. Daarna werd hij naar de ziekenboeg gebracht waar, in de woorden van de mutatie 'tot zijn dood zijn moedige en opgewekte geest de gewonden een hart onder de riem stak. Zijn voorbeeld werkte inspirerend op zijn medebemanningsleden in wier herinnering hij zal voortleven.' Na de dood van zijn ouders kwam de onderscheiding in handen van zijn zuster, Mrs Eva Bull. Hoewel haar £ 2000 werd geboden voor de medaille, schonk zij deze aan de kathedraal te Coventry. Zoals zij later verklaarde: 'eer koopt men niet met geld'.

DE DRIE DIE HET VICTORIA CROSS KREGEN

Clive Hulme was sergeant van de militaire politie bij het Velddetentiecentrum van het 23e New Zealand Battalion in Modhion tussen Chania en Maleme. Toen de eerste parachutisten naar beneden kwamen werden orders gegeven de gestraften te voorzien van geweren waarna zij bij het bataljon werden gevoegd. De daden van sergeant Hulme in de volgende acht dagen maakten hem tot een levende legende. Hij bevrijdde een groep landgenoten die krijgsgevangenen waren gemaakt en speelde een opvallende rol bij een aanval in Galatas, waar een Duitse stelling in een school met handgranaten werd uitgeschakeld. Het nieuws dat zijn broer was gesneuveld zette hem tot nog meer activiteiten aan om diens dood te wreken. Terwijl hij rondwaarde over het slagveld richtte hij zijn aanvallen op parachutisten, officieren, scherpschutters en elke andere Duitser die hij tegenkwam. Het totaal aantal vijanden dat hij uitschakelde bedraagt 33. Zijn mutatie spreekt van voortreffelijk leiderschap, initiatief, bekwaamheid, uithoudingsvermogen en opvallende dapperheid.

De naam van 2e luitenant Charles Upham zal langdurig bekend blijven in de annalen van de militaire geschiedenis, aangezien hij de enige militair in de Tweede Wereldoorlog was die tweemaal het Victoria Cross ontving. Gedurende de opmars om het vliegveld bij Maleme te heroveren was Upham commandant van het 15e Peloton van de C-Compagnie van het 20e New Zealand Battalion. Het eigenhandig met handgranaten elimineren van een vijandelijke mitrailleurstelling, was slechts een van de vele acties waardoor hij met deze onderscheiding werd begiftigd. Hij werd gewond in schouder en voet maar bleef doorvechten tot aan de evacuatie uit Sphakia waar Upham met anderen verantwoordelijk was voor het uitschakelen van een groep van 50 Duitsers die in het gebied wilden infiltreren. Zijn tweede Victoria Cross werd hem het volgende jaar toegekend voor zijn gedrag tijdens de aanval op de El Ruweisat bergrug in de Westelijke Woestijn. Daarbij werd hij verscheidene malen gewond en krijgsgevangen gemaakt. Hij was de derde militair die sinds de instelling van de onderscheiding in 1856, deze voor de tweede keer kreeg toegekend.

De drie foto's geven een aanval weer op Soeda die werd ondernomen vanaf de hoogten ten zuiden van de stad. De beelden lijken geposeerd,

maar geven niettemin een goede indruk van Fallschirmjäger in actie. (ECP Armée)

Een nieuwe vierbaansweg doorkruist thans de plek en maakt een exacte vergelijkingsfoto onmogelijk.

Deze foto's werden hoogstwaarschijnlijk genomen tijdens de laatste stadia van de gevechten. De beelden tonen het hoofdkwartier van het XI. Fliegerkorps. Zoals het geval is met alle Duitse foto's die op Kreta zijn genomen, ontbreken de onderschriften. Deze zijn aan het eind van de oorlog verloren gegaan. De enige aanwijzing m.b.t. de locatie geeft het opschrift 'Bella Campagna' op de muur achter de schildwachten. Jean

Paul Pallud realiseerde zich dat het ergens in de buurt van Chania moest zijn. De bevolking begreep hem echter verkeerd door zijn Franse accent en dacht dat hij de weg vroeg naar Pelekapina. Toen hij al bijna in Perivola was, zonder nog enig teken te hebben gezien van het mysterieuze huis, draaide hij zijn auto en reed teleurgesteld terug totdat hij het plotseling en geheel toevallig zag staan, vrijwel onveranderd.

De Beslissende Fase

24 - 26 mei

Toen de veldslag die op het eiland werd geleverd eenmaal goed was begonnen, gaf het Oberkommando der Wehrmacht op 24 mei het nieuws vrij inzake 'Unternehmen Merkur' met het volgende bericht: 'Deutsche Fallschirmjäger und Luftlandtruppen stehen seit dem frühen Morgenstunden des 20. Mai auf der Insel Kreta im Kampf gegen Teile des Britischen Heeres.'

Naarmate meer en meer troepen door de lucht naar Maleme werden overgebracht, was generaal-majoor Ringel in staat te hergroeperen. Terwijl Kampfgruppe Utz, gesteund door paratroepen van Ramcke en Heidrich, Galatas zou aanvallen - de sleutel voor de inbezitting van Chania - werd een an-

dere strijdgroep samengesteld die tot taak had om door een omtrekkende flankbeweging van 80 kilometer door heuvelachtig gebied in zuidwaartse richting, de weg Chania - Rethimnon ten oosten van Soeda af te snijden. De commandant van Gebirgsjägerregiment 85, Oberst Krakau, zou deze formatie leiden. Zijn regimentsstaf en het 3e Bataljon zou op de 24e arriveren, terwijl delen van het 2e Bataljon een dag later zouden aankomen. Gedurende de nacht van de 24e op de 25e mei, maakte Gebirgsjägerregiment 100 contact met het westelijk deel van Heidrich's parachutisten die in de Prison Valley omsingeld waren sedert zij in de ochtend van de 20e waren geland. Naar het westen toe was Gebirgspionierbataillon 95 Katelli binngetrokken nadat Stuka's de stad tijdens hun duikvluchten hadden gebombardeerd.

Op de 25e bestond de Duitse linie ten zuidwesten van Chania op de linkerflank langs de kustlijn uit

parachutisten van Oberst Ramcke. In het centrum bevond zich Kampfgruppe Utz met twee bataljons van Gebirgsjägerregiment 100. Rechts lagen parachutisten van Heidrich's regiment die in de linie waren opgenomen nadat zij waren ontzet. Rondom Galatas vonden op de middag van de 25e hevige man-tot-man gevechten plaats tussen de bergjagers en de leden van de 10e New Zealand Brigade.

Stoot en tegenstoot werden begeleid door gegier van de Stuka's en het geluid van inslaande artilleriegranaten. De Duitsers slaagden erin de toegang tot het dorp te forceren, om er door een tegenaanval van twee infanteriecompagnieën van het 23e Bataljon van de 5e New Zealand Brigade, weer uit te worden gegooid. De compagnieën werden bij deze tegenaanval gesteund door twee tanks van het 3e regiment Hussars die onder bevel stonden van luitenant Roy Farran. De volgende morgen (26

Hoewel de onzekerheden van de oorlog de beslissingen van de bevelhebbers aan beide zijden beïnvloedden, gold dit in de beginstadia des te meer voor Student die meer dan 300 km van het strijdtonaal was verwijderd. De verliezen onder de Parachutisten waren verschrikkelijk, Maleme was op 21

mei het keerpunt; de 24e had Freyberg alle hoop opgegeven Kreta te kunnen behouden en de beslissing om het eiland te verlaten volgde drie dagen later.

mei) trokken de Duitsers weer het dorp binnen nadat de Nieuw-Zeelanders zich gedurende de nacht hadden teruggetrokken. De straten lagen vol doden - parachutisten, bergtroepen en Nieuw-Zeelanders. Dit was echter een beslissende overwinning voor de vijand en de weg naar Chania lag open. Kampfgruppe Krakau had zich verzameld bij Alikianou en begon zich naar het oosten te verplaatsen door zeer moeilijk bergterrein. Coördinatie tussen de troepen op de grond en de Luftwaffe mislukte onder deze omstandigheden en op 26 mei om 13.10 uur viel een groep Dornier bommenwerpers per vergissing het 1e Bataljon aan, ondanks het feit dat hakenkruisvlaggen waren neergelegd en lichtkogels waren afgevuurd. De aanval duurde bijna een uur en, hoewel er geen slachtoffers vielen, was dit een gebeurtenis die, bovenop de spanningen van de mars, het moreel bepaald niet verhoogde.

27 mei

Aan het eind van de 26e mei had Freyberg aan Wavell geseind: 'Het spijt mij te moeten berichten dat volgens mij de troepen onder mijn commando hier in Soeda Baai, de grens van hun uithoudingsvermogen hebben bereikt. Onverschillig welke beslissing door de opperbevelhebbers wordt genomen, uit militair oogpunt gezien is onze positie hier hopeloos. Een kleine, slecht uitgeruste en niet-mobiele strijdmacht zoals de onze, kan zich niet handhaven tegen de intensieve bombardementen die wij de afgelopen zeven dagen het hoofd hebben moeten bieden. Ik ben van mening dat ik U met betrekking tot de uitvoerbaarheid, dien mee te delen dat de moeilijkheden om deze strijdmacht in z'n geheel te evacueren, onoverkomelijk zullen zijn. Mits onmiddellijk een beslissing wordt genomen, zou een zeker gedeelte van de troepen kunnen embarkeren.'

Op 27 mei werd de beslissing genomen om het eiland te verlaten, de troepen voor de evacuatie in gereedheid te brengen gedurende de middag en zuidwaarts terug te trekken. Enige tijd hadden de Duitsers niet in de gaten welke bedoelingen er staken achter de terugtocht.

Generaal-majoor Ringel zette meer kracht achter de aanval en wierp die dag tegen Chania meer troepen in de strijd door twee bataljons van Gebirgsjägerregiment 141 van de 6e Gebirgsdivision in te zetten. Een bataljon was de 25e en het andere de 26e mei gearriveerd. Zij opereerden rechts van

Intocht van de Duitse cavalerie (sic) in Chania. Het 2e Bataljon van het Luftlandesturmregiment gebruikt hiervoor het plaatselijke en meest efficiënte transportmiddel. (Bundesarchiv)

Gebirgsjägerregiment 100 en stonden onder bevel van de regimentscommandant van het 141e, Oberst Jais. Voor Chania versloegen de bergtroepen, een Britse strijdmacht die voortdurend vastberaden tegenstand had geboden en 's middags was Gebirgsjägerregiment 100 de stad binnengedrongen. Ten zuidwesten van Soeda hielden vooruitgeschoven eenheden van Gebirgsjägerregiment 141 stand tegen vastberaden en herhaaldelijk uitgevoerde tegenaanvallen van Nieuw-Zeelanders en Australiërs. In feite waren dit achterhoede gevechten, bedoeld om de Duitsers op een afstand te houden, terwijl de hoofdmacht zijwaarts terugtrok naar Sphakia en de schepen van de Royal Navy. Toen de Duitsers tenslotte hun intocht deden in Chania en Soeda Baai vonden zij het gebied verlaten.

Verder naar het zuiden had Kampfgruppe Krakau zich een weg gebaand door de bergen om de voorgenomen flankbeweging te voltooien en op de avond van de 27e mei werden de hoogten ten westen van Stilos bezet.

Toen de bergjagers op 28 mei omstreeks 06.30 uur Stilos naderden, kwamen zij onder hevig vuur te liggen dat werd afgegeven door het 23e New Zealand Battalion, dat werd ondersteund door artillerie en tanks en dat niet van plan was de Duitsers toe te laten tot de vitale weg tussen Sphakia en Soeda. Hevig gevechten ontstonden rondom Stilos. Spitsen van de Duitsers slaagden erin, door een omtrekkende beweging te maken langs een strijdmacht die een vertragend gevecht moest voeren, de brug in handen te krijgen die zich in de kustweg bevond, even ten zuiden van Kalami. Het

Chania is gevallen. Het is thans een druk bezochte toeristenplaats.

bezit van de brug, die door de Duitsers ontdaan was van springmiddelen, was van levensbelang voor de voorgenomen doorstoot in oostelijke richting. Bij Stilos werden de Duitsers een tijd lang tegengehouden, maar de komst van anti-tankbussen en van aanvankelijk nog uiteengenomen kanonnen en mortieren, deden de kansen keren in hun voordeel, toen laatstgenoemde stukken geschut waren ineengezet en deze de stellingen van de verdedigers begonnen te bestoken, terwijl de met tankbussen uitgeruste teams de licht gepantserde zijanten van de vechtwagens onder vuur namen en de tanks al snel immobiel maakten. Binnen tweeneenhalf uur werd besloten dat de 5e New Zealand en de 19e Australian Brigade in zuidelijke richting moesten terugtrekken. De operaties van de achterhoede, die de terugtocht moesten dekken en waren bedoeld om tijd te winnen voor de evacuatie per schip, verliepen geheel volgens plan.

Aan het eind van de 27e mei had generaal-majoor Ringel bevel gegeven een strijdmacht te formeren onder Oberstleutnant Wittman, commandant van het Gebirgsartillerieregiment 95. Deze Kampfgruppe moest naar het oosten oprukken 'om de terugtrekkende vijand te achtervolgen en om zo snel als mogelijk was zich te verplaatsen naar Rethimnon en Heraklion om de afgesneden parachutisten aldaar te ontzetten'. Hun toestand was nog steeds ernstig. Bij Rethimnon waren de ongeveer 250 parachutisten, die zich ten oosten van het vliegveld hadden ingegraven, gedurende de nacht van 25 op 26 mei, onder dekking van de duisternis, onge-

merkt verdwenen met het doel zich aan te sluiten bij de Duitse troepen ten westen van Heraklion (binnen 24 uur kregen zij echter opdracht een defensieve positie in te nemen om de vijandelijke strijdkrachten ten oosten van Rethimnon vast te pinnen).

Verkenningsvliegtuigen hadden gemeld dat enkele Britse toestellen naar Heraklion waren teruggekeerd en dat in het oostelijk deel van het eiland versterkingen per schip arriveerden. Indien de Luftwaffe het luchtverwicht wilde behouden, moest worden voorkomen dat ook maar enig Brits toestel naar het eiland terugkeerde. Daarom werd besloten op alle mogelijke manieren versterkingen te zenden naar de onderdelen van het nog steeds bij Heraklion omsingelde Fallschirmjägerregiment 1. Oberst Bräuer zou dan het vliegveld kunnen overnemen en tot het moment dat hij werd ontzet door oprukkende troepen uit het westen, kunnen voorkomen dat Britse vliegtuigen zouden landen. Gedurende de nacht van 25 op 26 mei had Kampfgruppe Schulz - de eenheden van het regiment ten westen van de stad - zich verder verplaatst naar het oosten en, de stad in het zuiden passerend, ten zuiden van het vliegveld aansluiting gekregen met het gros van het regiment. Verscheidene Britse stellingen werden daarbij ingenomen, onder meer Heuvel 134 die uitzag op de landingsstrip. Voorraden werden nog steeds uitgeworpen boven de ingesloten eenheden, terwijl twee compagnieën met versterkingen die in Maleme haastig waren samengesteld, ten westen van Heraklion neerkwamen en twee andere ten oosten van de stad.

Dit is de plek waar na een explosie een grote krater ontstond in de weg van Soeda naar Rethimnon. Kampfgruppe Wittmann werd hier op 28 mei tegengehouden, maar op het moment dat deze foto werd genomen had de

Duitse genie de weg al gerepareerd. (Bundesarchiv) Heden ten dage is alles dicht begroeid met kreupelhout. Nog een gebied waar fotograferen in feite is verboden.

De Achtervolging in Oostwaartse Richting

28 -30 mei

De voorste troepen van Kampfgruppe Wittman vertrokken op 28 mei om 03.50 uur uit het verzamelgebied bij Platanijs en rukten ongemerkt op tot 3 km buiten Soeda waar de weg op twee plaatsen werd doorsneden door kraters. Door gebruik te maken van alle beschikbare middelen kon de weg worden heropend en omstreeks 09.00 uur werd de opmars naar het oosten hervat. Deze werd 8 km verder tot staan gebracht bij een wegversperring die werd bezet door een compagnie van Layforce (een Britse commando-eenheid die bij Soeda aan land was gezet in de nacht van de 23e (en de 26e mei) en door twee compagnieën van het 28e New Zealand Battalion. Een flankaanval volgde waarbij de verdedigers tegelijkertijd werden beschoten met mortieren, anti-tankkanonnen en bergartillerie. De tegenstand werd omstreeks het middaguur overwonnen. Contact werd in de buurt van Stilos verkregen met onderdelen van Kampfgruppe Krakau en de achtervolging werd zonder verdere hinder voortgezet tot aan het kruispunt van wegen ten westen van Kaina (de 5e New Zealand en de 19e Australian Brigade waren reeds teruggetrokken). Hier werden

Op 30 mei werden deze gewonde parachutisten in Rethimnon gefotografeerd, kort na hun bevrijding door de voorhoede van Kampfgruppe Wittman.

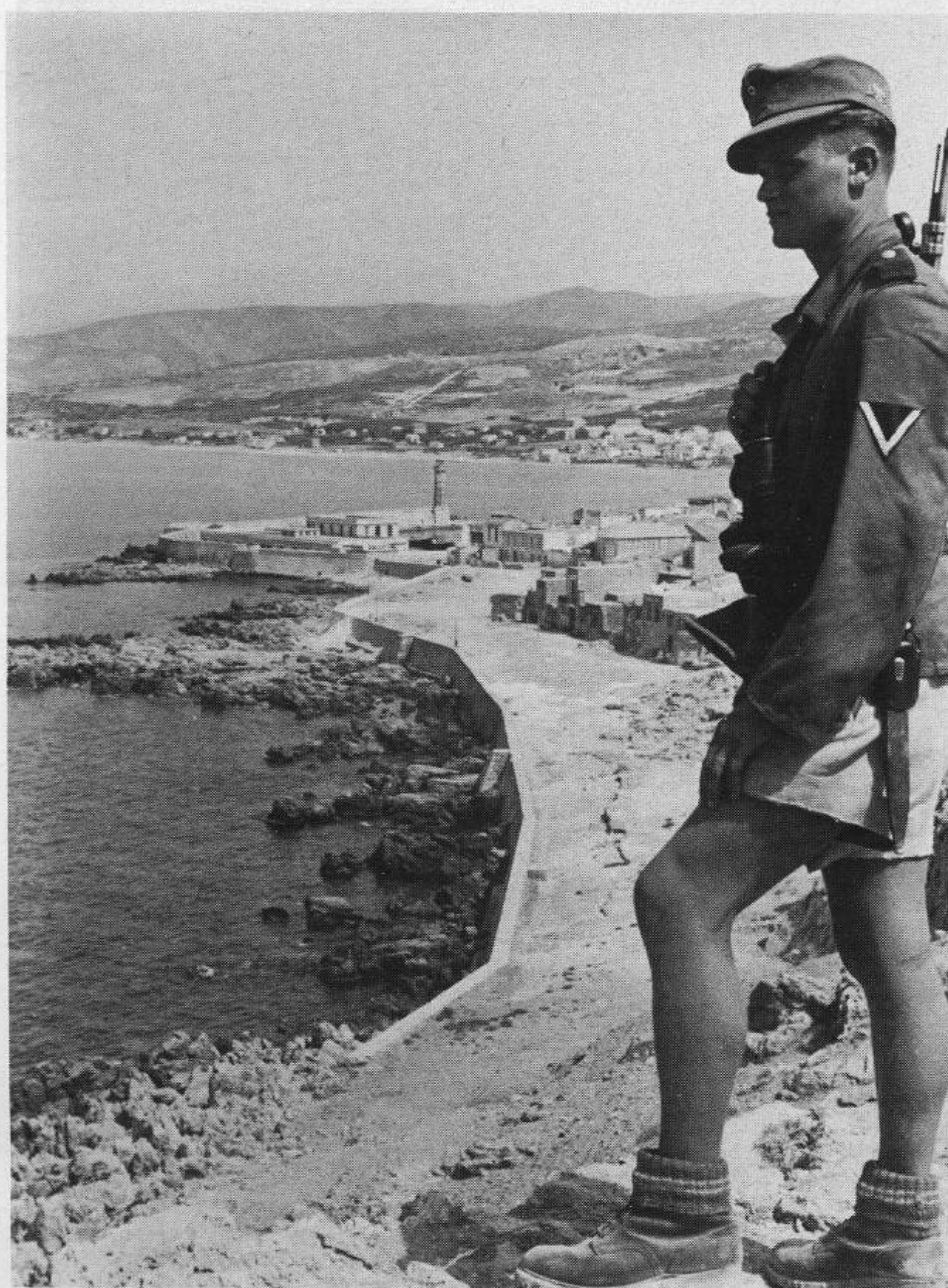
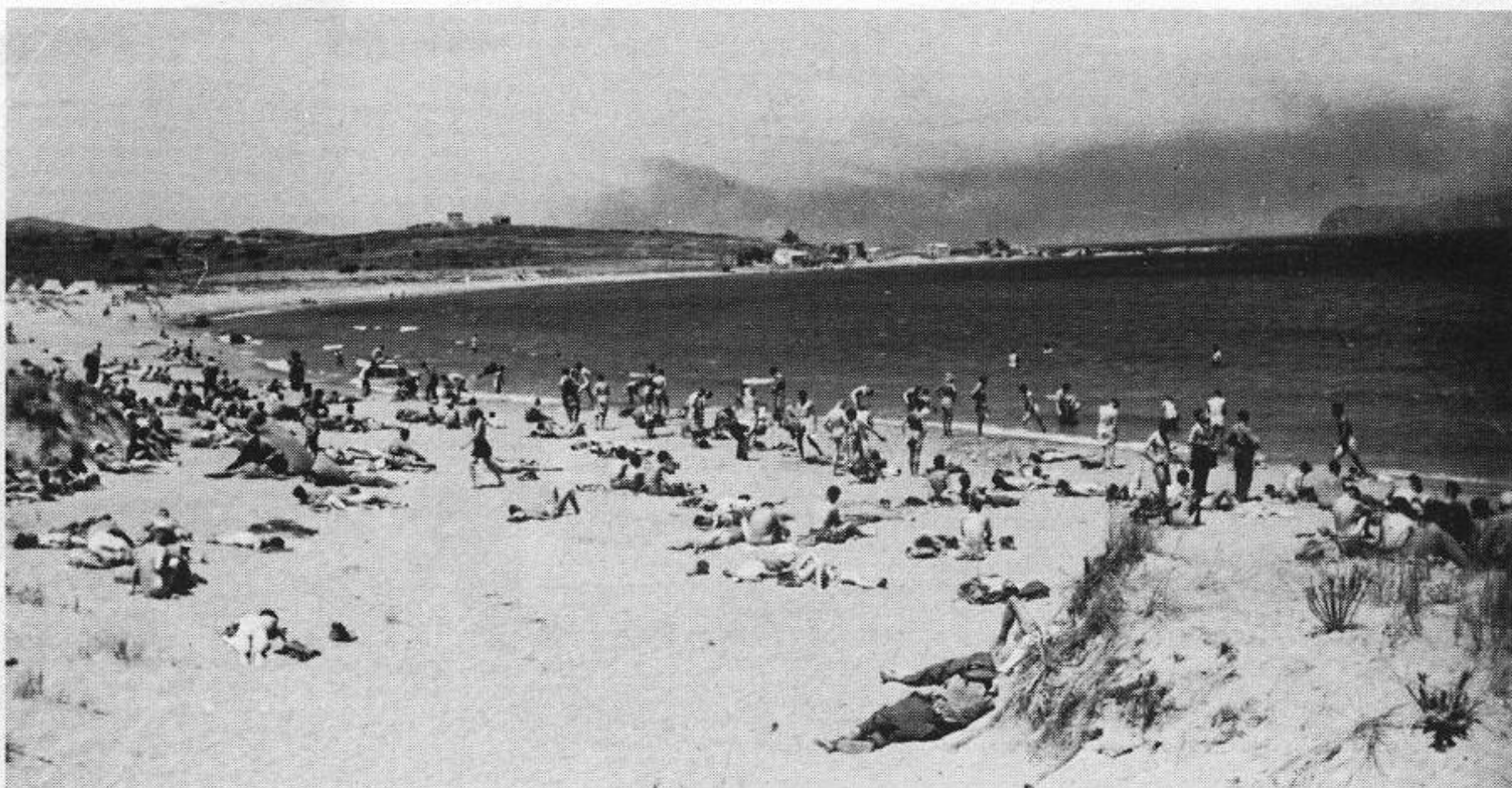

Dit is exact dezelfde plaats, thans in vrediger omstandigheden.

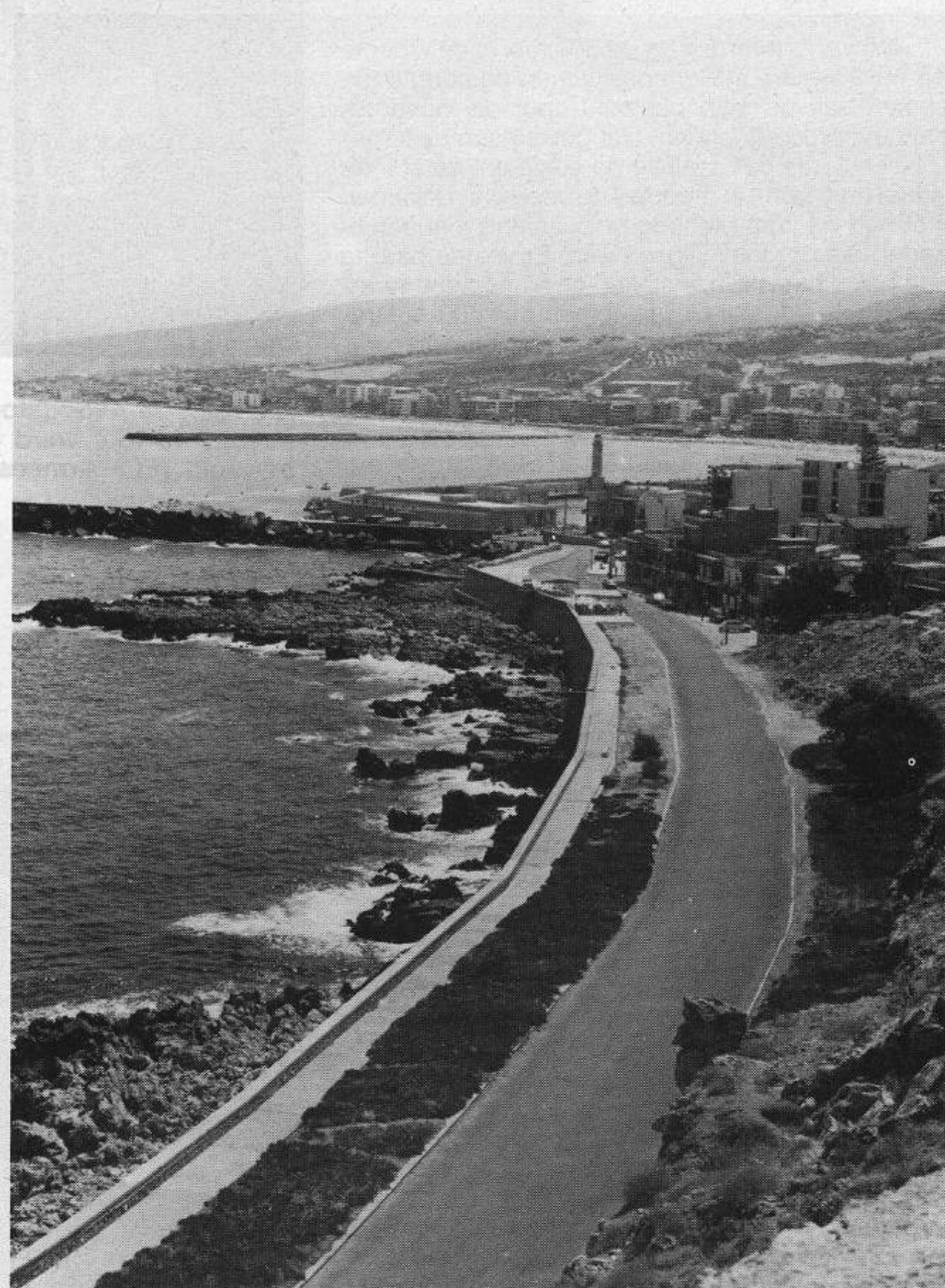

de spitsen van de Duitsers door een actie van de vijandelijke achterhoede opnieuw tot staan gebracht. De hoofdmacht van Layforce, tesamen me de 2e Compagnie van het 8e Bataljon van de 19e Australian Brigade die ondersteuning verleende, hield hardnekkig stand en lanceerde tegenaanvalen die uitliepen op nabijgevechten. Kampfgruppe Wittman, die weinig nut had van haar artillerie aangezien deze niet over goede waarnemingsposten beschikte, moest als gevolg van een en ander wachten op onderdelen van Kampfgruppe Krakau om de situatie te keren, hetgeen tenslotte gelukte bij het vallen van de duisternis. Rond middernacht werd vernomen dat de achterhoedegroep zich terugtrok en ongeveer drie uur later was de wegruising in Duitse handen.

Bij het aanbreken van de dag op 29 mei werd de opmars naar het oosten voortgezet, maar op diverse plaatsen vertraagd door wegversperringen, landmijnen - waarvan de meeste imitaties waren, bedoeld om de vijand te misleiden - en een zwaar beschadigde brug, waardoor de voorwaartse beweging pas om 11.00 uur kon worden hervat. Rethimnon trokken de Duitsers om 13.00 uur binnen; de weerstand van de Griekse troepen leverde weinig problemen op en de oprukkende Duitsers konden contact maken met het 3e Bataljon van Fallschirmjägerregiment 2 dat een kruispunt bezet hield ten oosten van de stad. Aangezien de Australiërs de hoogten ten oosten van Rethimnon bezet hielden en beschikten over vele mitrailleurs en tenminste drie kanonnen - hetgeen werd bevestigd door Wiedemann's parachutisten die met de Australiërs in gevecht waren geweest sinds de middag van de eerste dag - vond stopzetting van verdere actie plaats tot de volgende dag. Twee gepantserde voertuigen en twee stukken infanteriegeschut zouden dan inmiddels per schip zijn aangevoerd. De 29e besteedden de Duitsers om de omgeving van Rethimnon te zuiveren, waarbij enkele honderden krijgsgevangen werden gemaakt. De evacuatie-order van de 27e mei had luitenant-kolonel Campbell in Rethimnon niet bereikt, maar wel brigade-generaal Chappel in Heraklion. Daar werden behalve de gewonden, gedurende de nacht van de 28e op de 29e 4.000 man aan boord genomen van de kruisers *Dido* en *Orion* en de

Een Gefreiter van de 5e Gebirgsdivision op wacht in de citadel van Rethimnon. (ECP Armées)

Thans loopt er een nieuwe weg langs de kust. De foto is genomen naar het oosten toe.

Dit is Heraklion - een Duitse parachutist loopt door de geteisterde stad, terwijl een caféhouder tracht te redden wat hij kan.

torpedojagers *Hotspur*, *Decoy*, *Kimberley*, *Hereward*, *Jackal* en *Imperial*. Deze scheepsmacht stond onder bevel van schout-bij-nacht Rawlings: (De kruiser *Ajax* was naar Alexandrië teruggestuurd nadat zij had geseind schade te hebben opgelopen door een rakelingse treffer op het moment dat zij, varende door Straat Kaso, vanaf het vasteland aan beide zijden onder vuur was genomen.) Tijdens het vertrek moest de *Imperial* weer worden verlaten. Dit schip zank, op het moment dat haar stuurinrichting onklaar raakte. De *Hereward* ging verloren nadat zij was beschoten varende door Straat Kaso. De *Decoy*, *Dido* en *Orion* liepen schade op tijdens herhaalde bombardementen door de Luftwaffe. Daarbij kregen beide kruisers het 't hardst te verduren en vielen er veel slachtoffers onder de aan boord samengepakte troepen. Op het eiland gingen Heraklion en het vliegveld zonder slag of stoot verloren nadat de Duitsers op 28 mei een hergroepering hadden uitgevoerd met de versterkingen die een dag tevoren waren afgesprongen en nadat zij vervolgens op 29 mei waren begonnen zich samen te trekken rondom de Britse stellingen.

Bij Rethimnon werden op de 30e mei in de vroege de Australische artillerieposities en de hoogte ten oosten van de stad bestookt door de inmiddels aangevoerde kanonnen. Het gevolg van deze beschieting was dat geallieerde soldaten, eerst individueel en daarna in groepjes, te voorschijn kwamen met hun handen omhoog of zwaaiend met een of ander iets dat toevallig wit was. Er volgde daarna een bevel het vuren te staken en binnen een kwartier had de voorste Duitse compagnie 700 Australiërs krijgsgevangen gemaakt, onder wie luitenant-kolonel Campbell. De parachutisten van Fallschirmjägerregiment 2 die gevangen waren genomen, werden bevrijd. Onder hen was ook de regimentcommandant Oberst Alfred Sturm.

Onder achterlating van een detachement om de krijgsgevangenen te bewaken en om de geallieerde troepen te verzamelen die zich nog verspreid in de heuvels ophielden - volgens Campbell ongeveer 1.100 Australiërs en Grieken - hervatte Kampfgruppe Wittman om 07.30 uur de opmars in oostelijke richting. Een uur later werd aansluiting verkregen met de oostelijke groep van Fallschirmjägerregiment 2 (het 1e Bataljon onder majoor Kroch), die Wittmann's troepen met gejuich ontvingen, waarna opnieuw werd opgerukt. In zijn operatierapport van 1 Juni schreef Wittman dat zijn mannen op drie of vier plaatsen werden beschoten. 'Enkele burgers die werden gevangen genomen terwijl zij wapens bij zich droegen werden, aldus Wittmann, op staande voet berecht en doodgeschoten. Verdachte huizen van waaruit met geweren was geschoten, werden in brand gestoken.' Om ongeveer 11.45 uur werd contact gemaakt met een verkenningspatrouille van Fallschirmjägerregiment 1, dat zich sinds de eerste dag staande had weten te houden in de omgeving van Heraklion. Omstreeks 13.30 uur bereikte de spits het vliegveld dat de vorige dag was bezet door de parachutisten van Oberst Bräuer. Aldus vond de opmars zijn voortgang, waarbij enkele gepantserde voertuigen ter wille van de veiligheid voorop gingen toen de weg op ongeveer 5 km ten oosten van Mallia zich voortzette als een bergpas. Bij de wegkruising in Pahia Ammos, 14 km ten oosten van Agios Niko-

De plek kon worden geïdentificeerd als Kalergonplein, nog steeds populair voor zijn eethuisjes. Links de Morozinifontein.

laos, werd contact gemaakt met een een gemotoriseerde verkenningseenheid van de kleine Italiaanse strijdmacht die op 28 mei was geland in Sitia op de oostelijke punt van het eiland. Na nieuwe be-

groetingen, werd de tocht voortgezet tot om 22.00 uur Ierapetra was bereikt. In de stad bevonden zich geen geallieerde troepen en het enige teken van leven waren enkele Griekse politie-agenten.

Als men de Avgoustoustraat (rechts op de foto bovenaan de pagina) afloopt komt men aan de haven. De foto werd genomen vanaf de muur van het Venetiaanse fort dat de haventoeegang bewaakt. (ECP Armées)

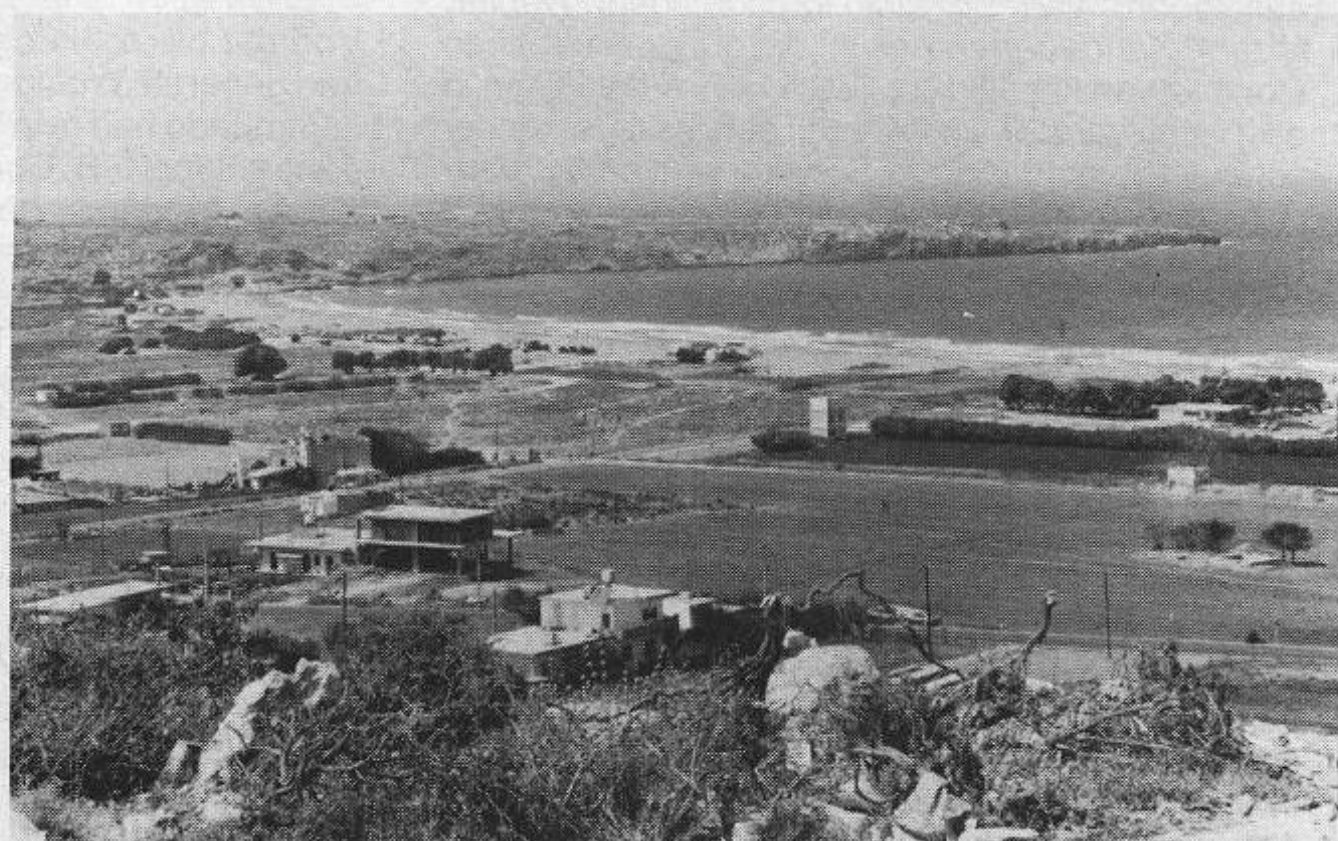

Boven: Het vliegveld van Heraklion viel tenslotte in Duitse handen. Een Junker Ju 52 bezig te landen. *Links:* Twee leden van de Luftwaffe kijken naar kenmerkende punten op de weg die naar het oosten voert. (ECP Armées) *Onder:* Jean Paul Pallud in de rol die hem het beste ligt - treden in de voetstappen van krijgslieden uit het verleden... tot de laatste centimeter!

Generaal Student (midden) observeert het vliegveld vanaf de hoogte waarop de commandopost van Fallschirmjägerregiment 1 was gevestigd

tijdens de slag om Heraklion (zie ook pagina 2). Het strand rechts is bij Amnisos.

De Evacuatie

29 mei - 1 juni

Aangezien de Duitsers zich niet onmiddellijk hadden gerealiseerd dat de Britten zich niet in oostwaartse maar in zuidelijke richting op Sphakia terugtrokken, hadden zij ook verzuimd een grote strijdmacht te zenden in de richting van het kleine vissersplaatsje aan de zuidkust waar de evacuatie was geconcentreerd. Deze vergissing werd niet voor 31 mei ongedaan gemaakt. Op 29 mei om 08.50 uur was het 1e Bataljon van Gebirgsjäger-regiment 100 van Kampfgruppe Utz richting zuiden gezonden, 's middags gevolgd door het 2e Bataljon dat de opmars tot 18.00 uur voortzette, waarna het iets ten noorden van Kares werd tegengehouden door een vasberaden achterhoede van de tegenpartij. De aanval werd de volgende morgen hervat en de bergjagers boekten nu opnieuw voortgang.

Zij bezetten de Imbrospas, waarna zij een punt bereikten dat slechts ongeveer 4 km van de kust was verwijderd. 's Avonds de 30e mei was heel Kreta in Duitse handen, met uitzondering van Loutro-Sphakia streek. Diezelfde avond verliet generaal Freyberg het eiland in een vliegboot die hem in Sphakia had opgehaald. Brigade-generaal Inglis, commandant van de 4e New Zealand Brigade die, met andere officieren, opdracht kreeg met Freyberg mee te gaan, had niet als enige getracht duidelijk te maken dat het zijn plicht was bij zijn mannen te blijven toen hem werd aangezegd dat hij zou moeten vertrekken.

Op 31 mei, bij het aanbreken van de dag, had de Royal Navy enige duizenden mannen van Kreta weggehaald. Deze evacuatie was begonnen met de redding van het garnizoen in Heraklion en met het scheep gaan in Sphakia van een 750 à 800 man aan boord van de vier torpedojagers *Napier*, *Nizam*, *Kandahar* en *Kelvin*, die onder commando stonden van kapitein ter zee S.H.T. Arliss. Toen in de nacht van 29 op 30 mei een eskader onder schout-bij-nacht King in Sphakia arriveerde, werden ongeveer 6.000 man aan boord genomen. Dit eskader bestond uit de kruisers *Phoebe* en *Perth*, de luchtverdedigingskruisers *Calcutta* en *Coventry* de torpedojagers *Jarvis*, *Janus* en *Hasty* en het troepenschip *Glegyle*. Op de terugweg ontving de *Perth* een treffer in het ketelruim. Ongeveer 1.500 militairen gingen de volgende nacht aan boord van de teruggekeerde *Napier* en *Nizam*. De andere twee torpedojagers waren gedwongen geweest hun steven weer naar Alexandrië te wenden toen de *Kandahar* machinepech kreeg en de *Kelvin* na een rakelingse treffer haar snelheid had moeten verminderen tot 20 knopen.

Hoewel de Luftwaffe bombardementen uitvoerde op de troepen die bij Sphakia op evacuatie wachtten en op de troepen die deze operatie moesten dekken en die bij Komitades nog vochten, waren de Duitsers niet in staat naar de kust door te stoten. In de nacht van 30 op 31 mei werden nog eens 3.700

De evacuatie van de geallieerde troepen die tegenover Gruppe West stonden, betekende terugtrekking in zuidelijke richting dwars over het eiland langs een weg die 900 meter steeg en ruim twee kilometer voor Sphakia ophield. Aldaar begon de inscheping in de nacht van 28 mei. Deze bren-carrier ligt tussen Agios Ioanis en Amnisos. (ECP Armées)

man van het eiland gehaald door de mijnenlegger *Abdiel* en de uit Alexandrië teruggekeerde *Kimberley*, *Hotspur* en *Jackal*. Om extra bescherming te geven tegen luchtaanvallen waren de *Calcutta* en de *Coventry* erop uitgezonden om het eskader van schout-bij-nacht King tegemoet te varen terwijl dit op de terugweg was. De *Calcutta* ging hierbij verloren toen de luchtverdedigingskruisers in de morgen van de 1e juni werden aangevallen door twee Junkers Ju 88.

Voordat hij, zoals bevolen, van het eiland vertrok had generaal Weston, die na Freyberg's vertrek het commando had overgenomen, op 31 mei aan luitenant-kolonel F.B. Colvin, commandant van A Bataljon van Layforce, geschreven instructies verstrekt om de volgende morgen te capituleren. Op 1 juni om 09.00 uur begonnen de Britse strijdkrachten zich over te geven en de Duitsers bezetten al spoedig Komitades, Sphakia en Loutro. Het oorlogsdagboek van de 5e Gebirgsdivision vermeldt dat om 16.00 uur de laatste weerstand werd overwonnen in de bergen ten noorden van Sphakia.

Niettemin was het succes van 'Unternehmen Merkur' een Pyrrusoverwinning. Van de 22.000 man die aan de operatie deelnamen (750 aangevoerd met zweefvliegtuigen, 10.000 per parachute, 5.000 door de lucht met transporttoestellen en 6.000 per schip) waren er ongeveer 6.000 gesneuveld. Onder hen waren enkele sleutelfiguren van het parachutekorps: General-leutnant Süssmann, majoor Braun, majoor Scherber, Oberleutnant von Plesse ... In Churchill's woorden: 'de leiding van het Duitse parachutewapen was vernietigd'. De bergjagers

hadden 20 officieren en 305 overigen verloren. Tot de vermisten, van wie de meesten waren verdronken toen de Britse marine de boten tot zinken bracht die hen vervoerden, behoorden 18 officieren en 488 overigen. Van de bijna 500 transporttoestellen die bij de actie waren betrokken, verloren de Duitsers er 271.

De verliescijfers van de Britse troepen en die uit de Dominions bedroegen: 1.742 gesneuvelden, 1.737 gewonden en 11.835 krijgsgevangenen. Bijna 15.000 man werden geëvacueerd naar Egypte (ongeveer 7.000 Britten, 3.000 Australiërs en 4.500 Nieuw Zeelanders). Het aantal Griekse verliezen is nooit precies vastgesteld.

De vloot van de Royal Navy in de Middellandse Zee heeft bij de slag om Kreta zware verliezen geleden: een vliegdekschip en drie slagschepen werden beschadigd, drie kruisers en zes torpedojagers werden tot zinken gebracht en van dit laatste type werden er nog eens negen beschadigd. Iets over de 2.000 opvarenden sneuvelden of werden op zee vermist, terwijl bijna 500 zeelieden werden gewond.

Hitler, die vanaf het begin een meer dan gewone belangstelling had getoond voor het parachutisten korps, was zodanig geschokt door de zware verliezen die op Kreta waren geleden, dat hij twee maanden na afloop van de campagne tegen Student zei: 'De dagen van de parachutisten zijn geteld. Zij zijn een verrassingswapen en zonder dit verrassings-element is er geen toekomst voor luchtlandings-troepen'. Na Kreta ondernamen de Duitsers nooit meer parachutistenoperaties op grote schaal.

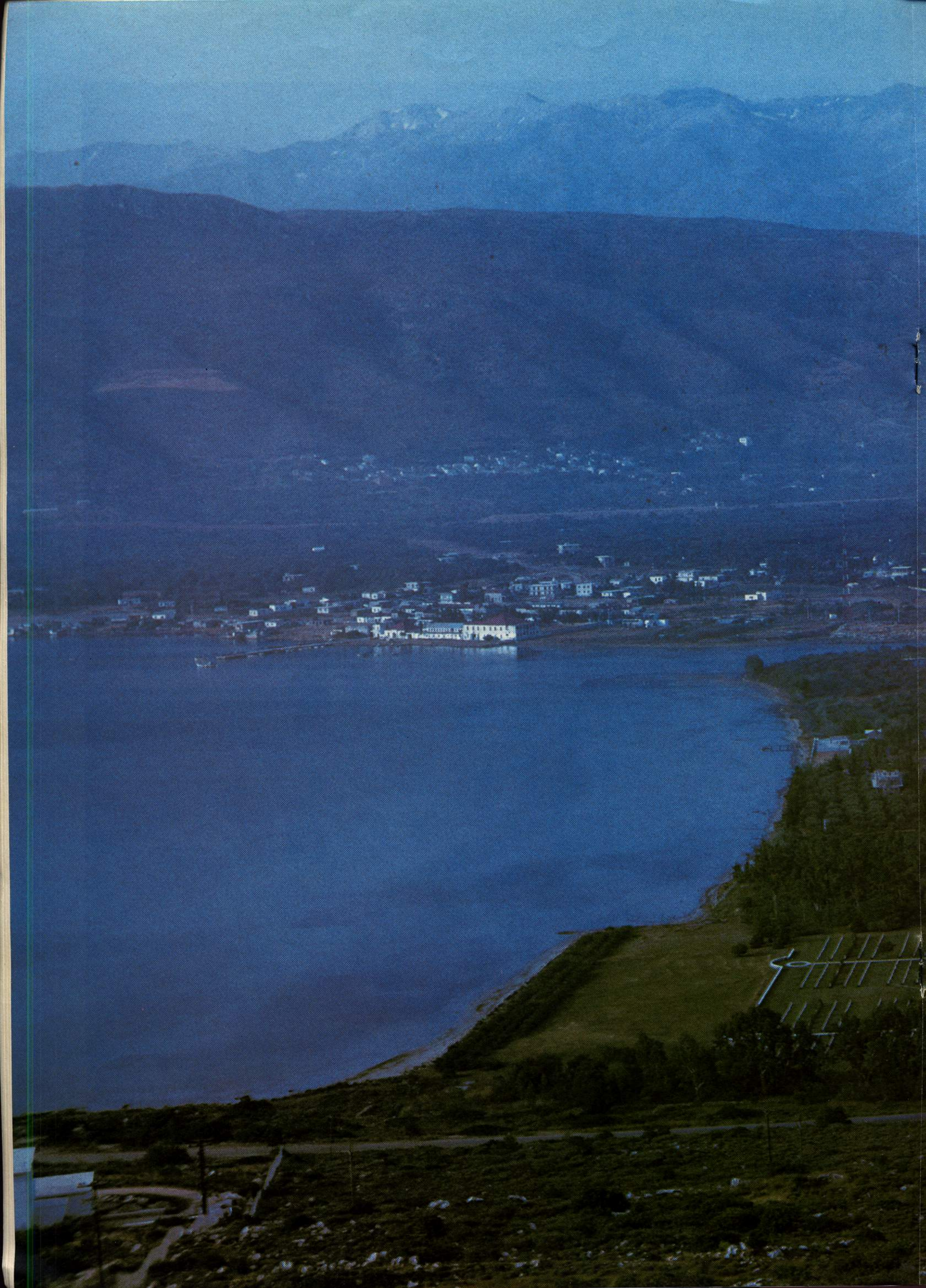

Een leger op de terugtocht langs de weg naar Sphakia waar honderden mannen langs trokken, hongerig, dorstig en aan het eind van hun krachten. Jean Paul stelde vast dat de foto even boven Komitades was genomen, een dorpje dat een kleine twee kilometer ten oosten van het evacua-

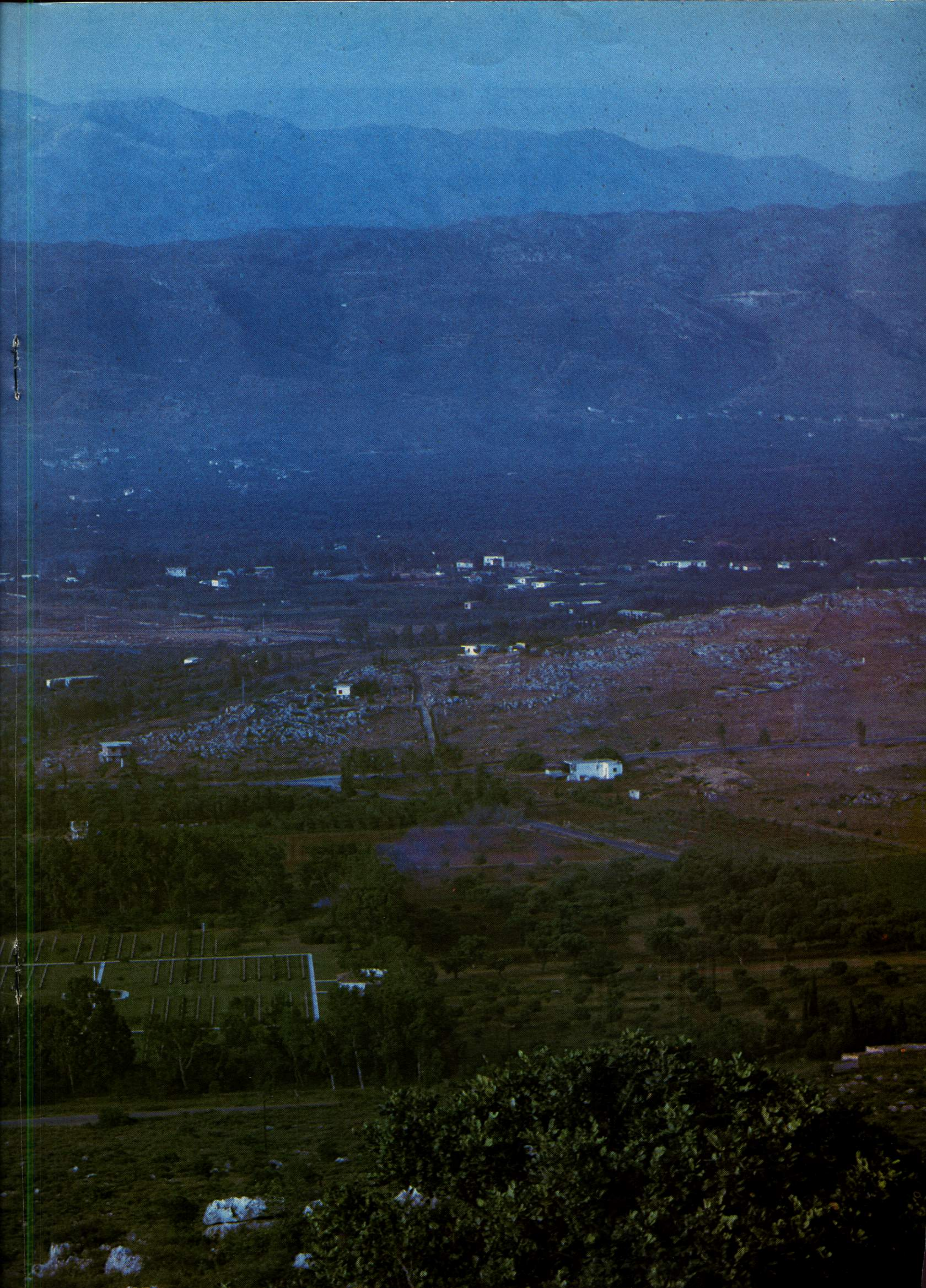
tiestrand ligt. (ECP Armées) Het schapenpad, meer was het niet, is thans een geasfalteerde weg. Het is moeilijk zich het drama voor de geest te halen dat zich hier, tijdens een van de donkerste jaren in de geschiedenis van het Britse Imperium, voltrok.

Kreta Vandaag

Kreta, zoals zovele eilanden in de Middellandse Zee, is thans een toeristenoord. Dientengevolge is het eiland beduidend veranderd om zich aan deze nieuwe rol aan te passen. De noordkust - het voornaamste slagveld - is een overwegend toeristisch gebied dat zich concentreert rondom Chania en Agios Nikolaos, het St. Tropez van het eiland. Door de vele chartervluchten is Kreta voor de moderne toerist gemakkelijk bereikbaar, hoewel lezers van Toen en Nu er ongetwijfeld de voorkeur aan geven op het oude vliegveld van Heraklion te landen in plaats op de na-oorlogs luchthaven die op het schiereiland akrotiri werd aangelegd.

Heeft men eenmaal de toeristenstreken achter zich gelaten dan verandert het landschap in dat van het

Onderscheidingen voor de overwinnaars, die trots konden zijn op hun prestaties. Deze hielden echter ook in dat de enige parachutistendivisie waarover Goering beschikte, nagenoeg was vernietigd. Generaal Student (die op 12 mei 1940 het Ritterkreuz ontving, blijkbaar voor de landing van zijn parachutisten bij Rotterdam, Dordrecht en de Moerdijkbruggen, waarmee Nazi-Duitsland de Nederlandse neutraliteit schond) reikt hier het IJzeren Kruis 1e klas uit aan een majoor, een kapitein en twee eerste luitenanten. Van de Fallschirm- en Gebirgsjäger ontvingen het Ritterkreuz voor de strijd op Kreta: Generalleutnant Wilhelm Süssmann - postuum toegekend op 25 mei, vijf dagen na zijn dood; Oberst Richard Heidrich (14 juni), August Krakau (21 juni), Willibald Utz (21 juni), Alfred Sturm (9 juli), Bernhard-Hermann Ramcke (21 augustus), Heinrich Neumann (21 augustus), Maximilian Jais (17 september); Oberstleutnant August Wittman (21 juni); Major Ludwig Heilmann (14 juni), Edgar Stentzler (9 juli), Hans Kroh (21 augustus); Hauptmann Walter Gericke (14 juni), Friedrich-August von der Heydte (9 juli); Oberleutnant Alfred Genz (14 juni), Hans Toschka (14 juni), Josef Barmetler (9 juli), Harry Herrmann (9 juli), Arnold von Roon (9 juli), Reinhard Egger (9 juli), Andreas Hagl (9 juli), Karl-Heinz Becker (9 juli), Horst Trebes (9 juli); Leutnant Wilhelm Fulda (14 juni), Oberfeldwebel Heinrich Welskop (21 augustus); Feldwebel Wilhelm Kempke (21 augustus) en Erich Schuster (21 augustus). (ECP Armées)

Degenen die sneuvelen ontvingen een ander kruis - een hand geschilderd grafteken. Oberleutnant Hans Begemann voerde het bevel over de 9e Compagnie van Fallschirmjägerregiment 2 en werd op 28 mei bij Perivolia

gedood door eigen vuur tijdens de verwarrende gevechten om het bezit van het dorp. (ECP Armées) Thans ligt hij op het Duitse oorlogskerkhof in Maleme, graf 837, Blok 2.

Geen roemrijke afloop voor Bruno Bräuer (midden), commandant van Fallschirmjägerregiment 1 tijdens de slag om Kreta. Na een reis langs het Oostfront keerde hij als gouverneur op het eiland terug en voerde een meedogenloze strijd tegen de Partizanen. Na de oorlog werd hij door een

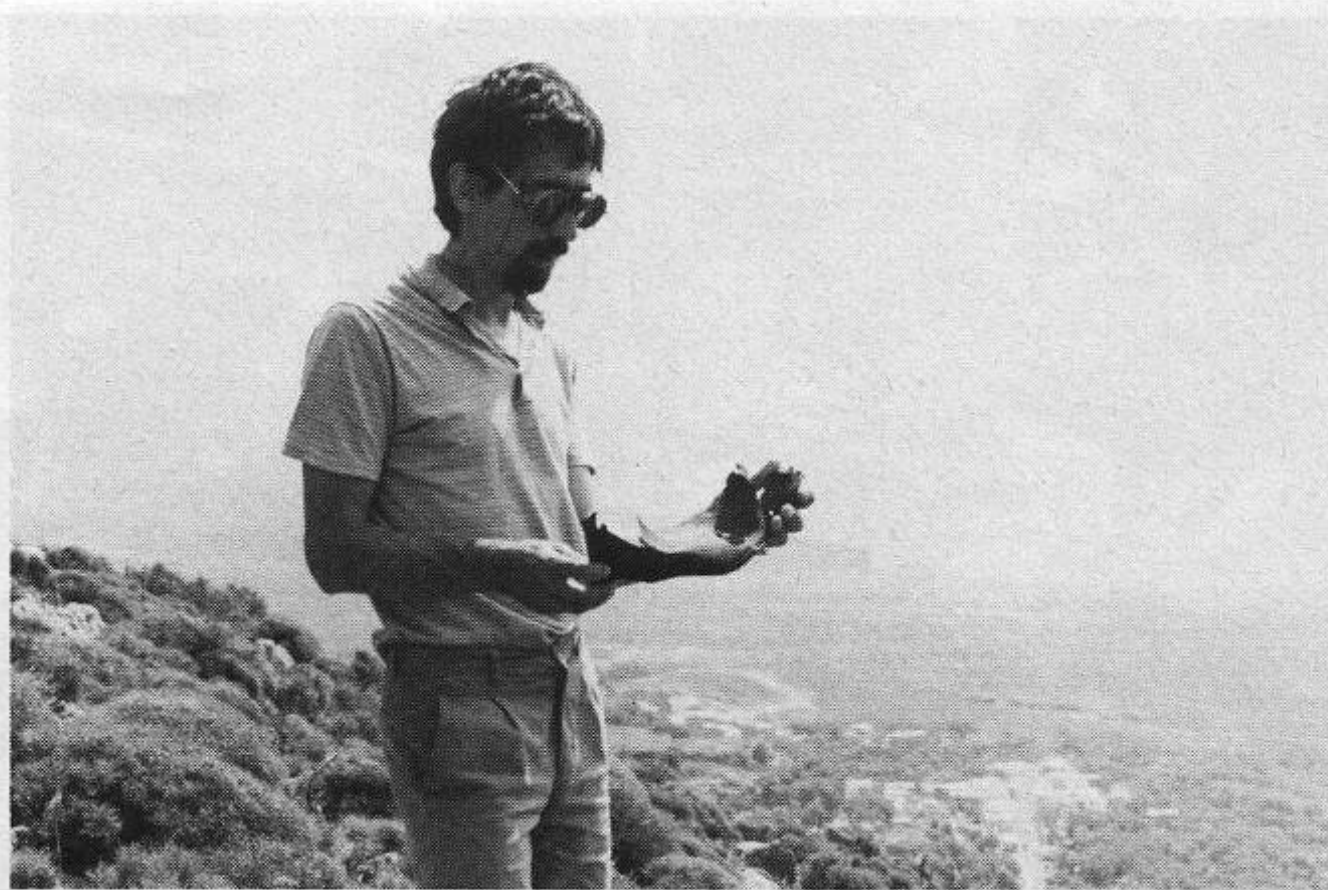
Griekse rechtbank schuldig bevonden aan oorlogsmisdaden en op 20 mei 1947, precies zes jaar na de invasie van Kreta, werd hij geëxecuteerd door een vuurpeloton. Hij werd daarna ook in Maleme begraven.

Het geallieerde oorlogskerkhof ligt bij de Soeda Baai. Het is de laatste rustplaats voor 843 militairen uit het Verenigd Koninkrijk, 446 uit Nieuw-

Zeeland, 197 uit Australië, 9 uit Zuid-Afrika, 5 uit Canada en 1 uit Brits-Indië.

tijdloze Kreta, waarvan de geschiedenis een periode omspannt die loopt van de Kretenzische beschaving in het tweede millennium voor onze jaartelling, gevolgd door de Griekse Oudheid, het Romeinse wereldrijk en het Turkse imperium tot aan onze dagen. Het is daarom verkwikkend de gecommercialiseerde grotere steden achter zich te laten, waar tegenover de toeristen een kunstmatig opgewekt enthousiasme wordt getoond, een houding die zich waarschijnlijk mettertijd over het hele eiland zal verspreiden.

De oost-west hoofdweg langs de noordkust - die in de strijd van vitaal belang was - is thans bijna een autoweg gelijk, hoewel men verder landinwaarts het andere uiterste kan tegenkomen. Daar zijn sommige wegen niet meer dan stenen paden! Op secundaire wegen zijn verkeersborden een zeldzaamheid, maar die er wel staan zijn in twee soorten schrift uitgevoerd: het Griekse en het door ons gebruikte Latijnse schrift. Zowel auto's als scooters zijn te huur en vooral het laatstgenoemde vervoermiddel is zeer praktisch voor gebruik op het eiland. Heraklion en Rethimnon bieden nog maar weinig aan degenen die geïnteresseerd zijn in de op het eiland gevoerde slag. Onplanmatige stadsontwikkeling heeft gezorgd voor de omgeving ontzierende gebouwen en onvoltooid gebleven staketsels in de buitenwijken. Het vliegveld bij Rethimnon is volledig aan de natuur teruggegeven en niets herinnert aan wat het geweest is. Hoewel bij Maleme het vliegveld nog in gebruik is, is het gesloten voor een terloopse bezoeker. Evenzo is het gesteld met Soeda Baai dat een marinebasis is waar fotograferen is verboden.

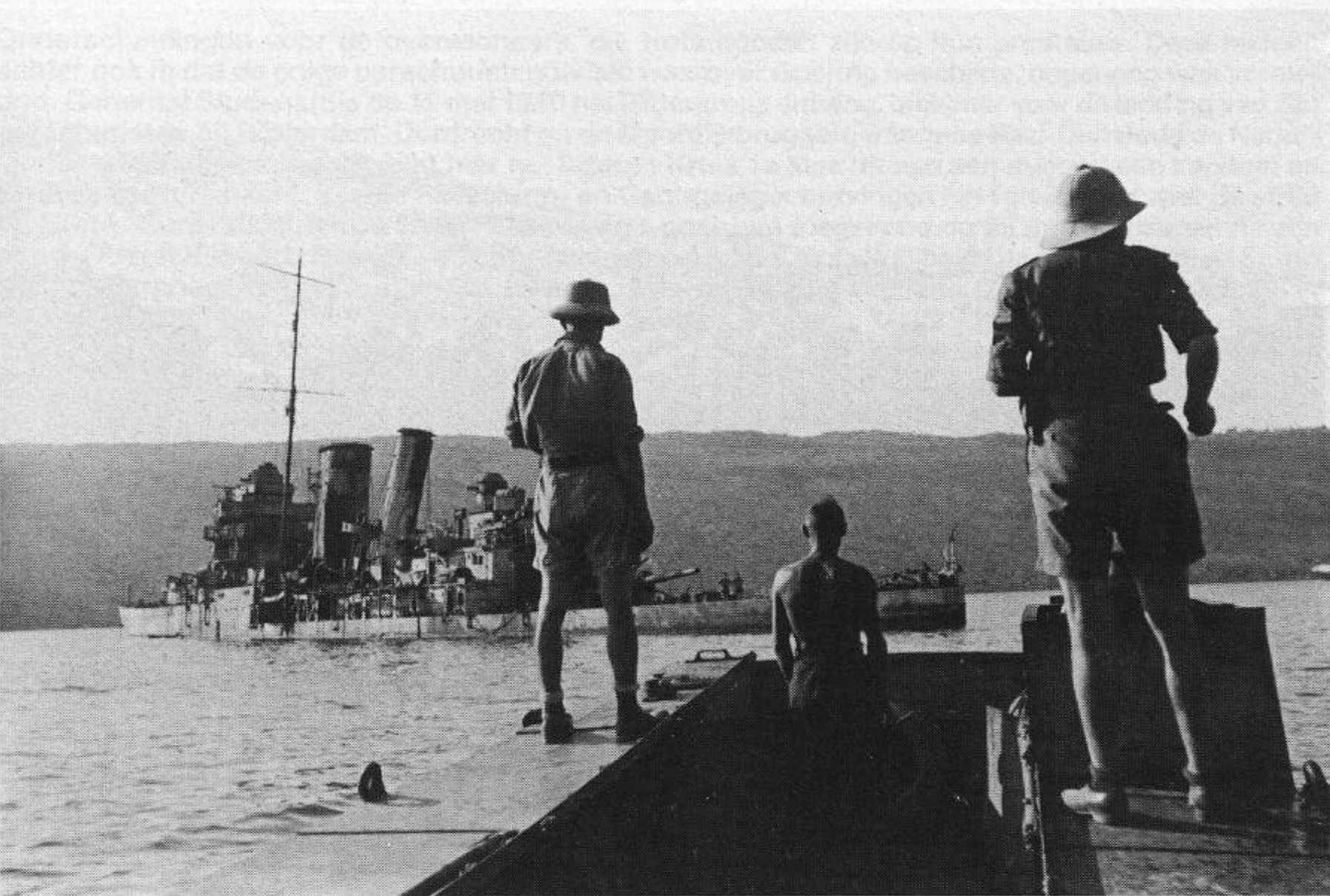
De kust van de baai was uitgekozen als een geschikt aan zee gelegen terrein voor de begraafplaats van de Commonwealth War Graves Commission welke daardoor een contrast vormde met het landinwaarts gelegen kerkhof voor de Duitse gesneuvelden dat zich bevindt bij Maleme op de hellingen van Heuvel 107.

Voor degenen die jacht maken op relikwieën heeft Kreta niet veel te bieden. De verhalen over de in overvloed aanwezige wrakken van zweefvliegtuigen en van Junkers Ju 52 vereisen nog steeds nader onderzoek. Het doorzoeken van de berm van de weg die leidt naar het evacuatiestrand bij Sphakia, die in 1941 vol stond met verlaten voertuigen, leverde niet meer op dan de deerniswek-

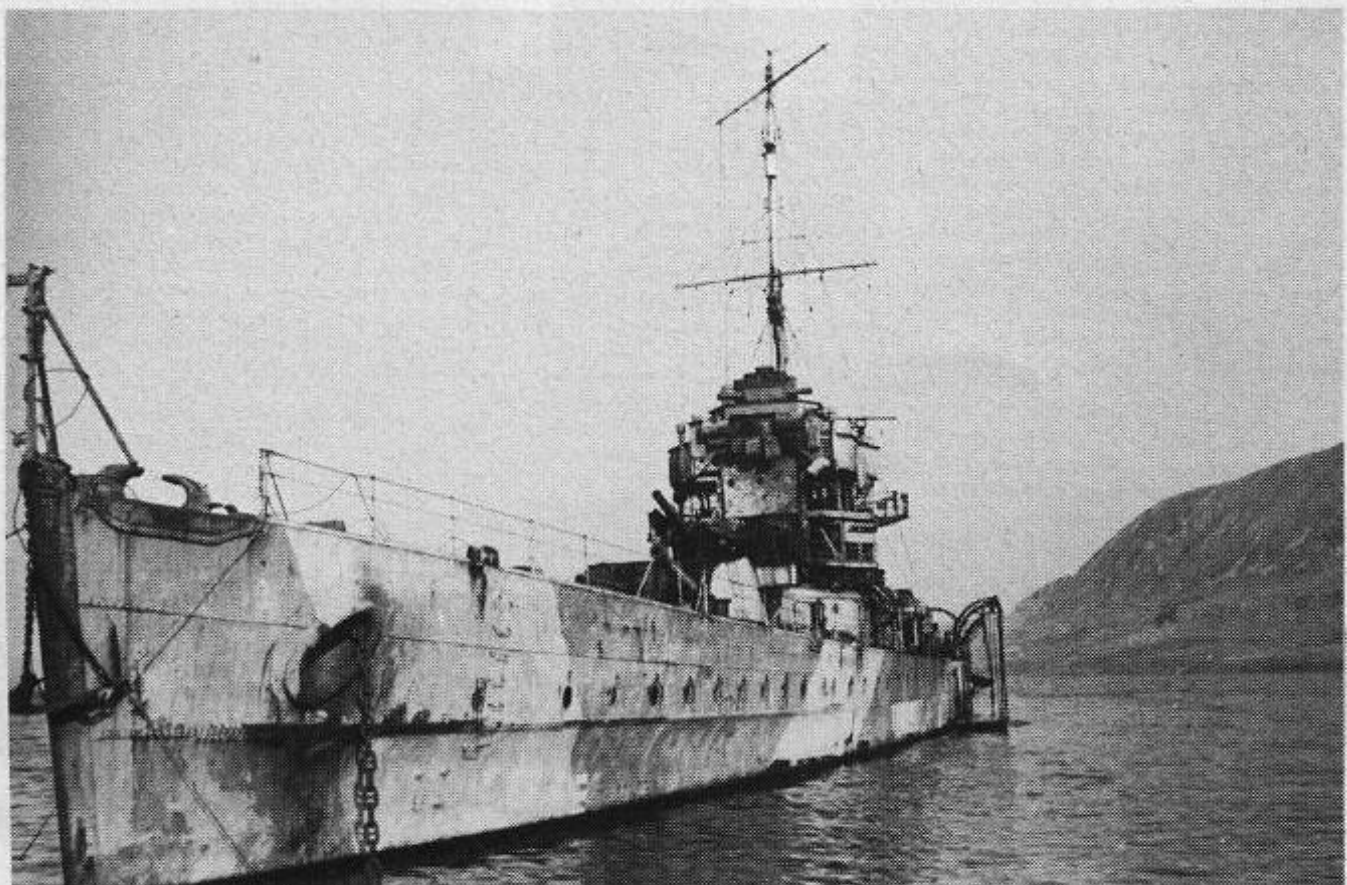
Wat betreft overblijfselen van de oorlog, daarvan is op Kreta weinig te vinden. Aan de kant van de weg naar Komitades vond Jean Paul een klein wrakstuk - ongetwijfeld afkomstig van een van deze vier trucks. (Bundesarchiv)

kende overblijfselen van een vrachtwagen die het langs de bochtige weg had begeven. Een eilandbewoner zei tegen Jean Paul pallud: 'Weet U mijnheer, Kretenzers waren toen erg arm en hun leven was erg zwaar. Zij hadden hoegenaamd geen belangstelling voor dit soort souvenirs en ik denk dat alles is weggegooid'. Vandaag is het eiland, waar de elite van de Duitse luchtlandingstroepen een Pyrrusoverwinning behaalden op een resolute

strijdmacht gevormd uit gemenebestanden, de speelplaats voor een nieuwe generatie. Waar ooit een Duitse parachutist oog in oog stond met een infanterist, stoeien nu Duitse jongens en Britse meisjes die geen van beide weet hebben van de bittere strijd die hier voor ruim veertig jaar werd gestreden. Vele beschavingen hebben hun stempel gedrukt op Kreta, maar de Tweede Wereldoorlog heeft weinig overblijfselen nagelaten.

Het grootste relikwie na afloop van de slag, waar veel nieuwsgierige Duitsers op af kwamen, was de Britse kruiser York, liggend in het midden van de Soedai Baai. Ernstig beschadigd door de actie van de Italiaanse motortorpedoboten op 26 maart, werd de York daarna nog eens door Duitse toestellen gebombardeerd op 29 mei. (ECP Armées)

Voetstappen door 4.000 jaar civilisatie. Het paleis te Knossos werd omstreeks 2.000 v.C. gebouwd, vernietigd door een aardbeving in 1.700 v.C.

en na herbouw, 300 jaar later, nog eens. Dit gebouw is een 20e eeuwse reconstructie.

Een sculptuur die de eeuwen weerstond. (ECP Armées)

Boven: Generalfeldmarschall Wilhelm List en Generalmajor Julius Ringel bezoeken de ruïne van het Romeinse Odeon bij Gortyne, gebouwd door

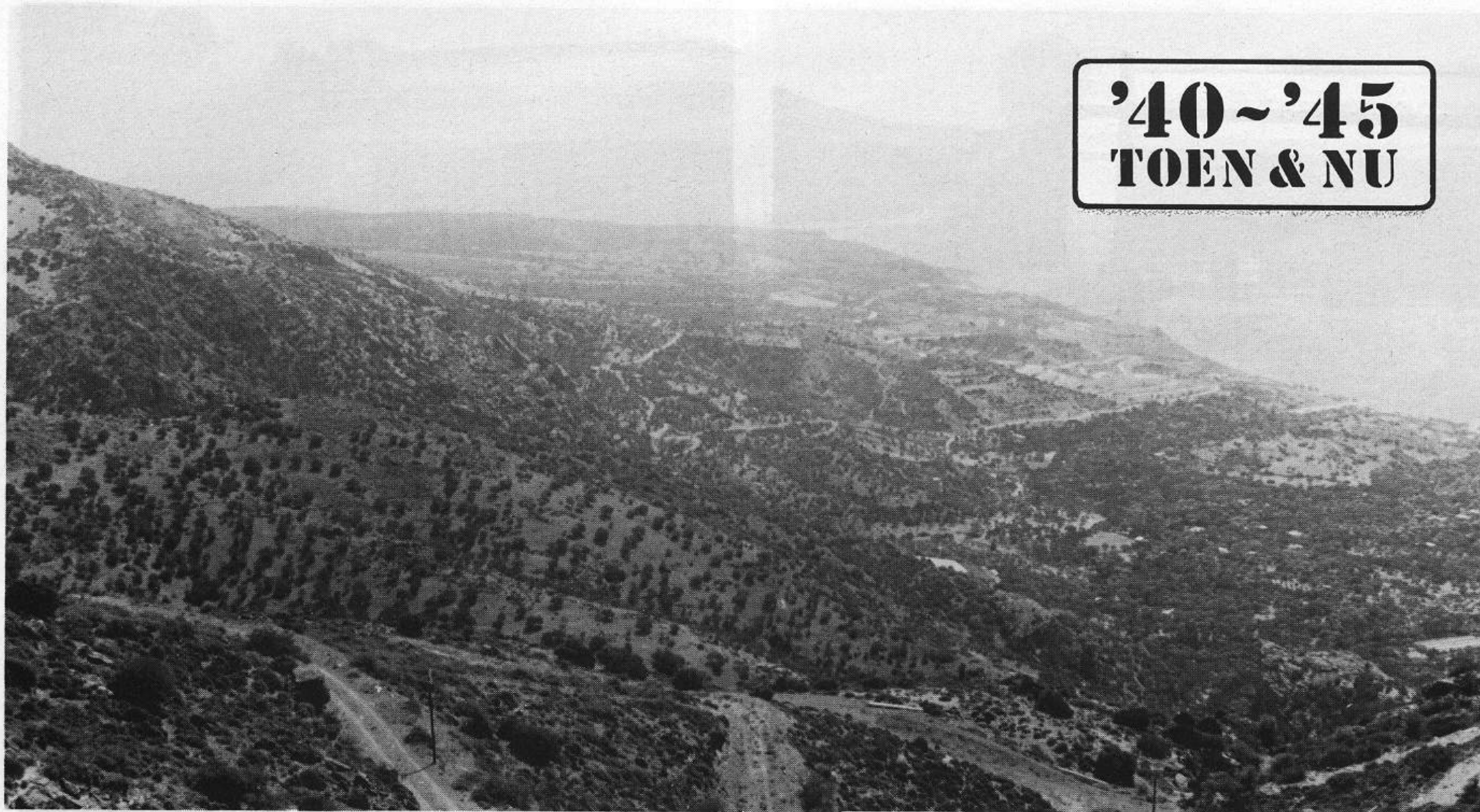

keizer Trajanus. Onder: Dezelfde groep bij een Byzantijnse kerk uit de 7e eeuw. (ECP Armées)

**'40~'45
TOEN & NU**

De Ontvoering van Generaal Kreipe

De succesvolle ontvoering van de Duitse commandant op Kreta, op 26 april 1944, is in de annalen van de Special Operations Executive opgenomen als een van de meest dierste geheime operaties die werd uitgevoerd tijdens de Tweede Wereldoorlog. Georganiseerd vanuit de Cairo East Section van SOE werd in januari 1944 de operatie uitgedacht toen de bevolking van Kreta het zwaar te verduren had onder de bijzonder strenge Duitse militaire bevelhebber, generaal Friedrich-Wilhelm Müller. Müller was in 1941 gedecoreerd met het Ridderkruis als commandant van het 105e Regiment Infanterie. Zijn met onderscheidingen beladen carrière leidde ertoe dat hij een jaar later de 86e ontvanger werd van de bij het kruis behorende Eikenbladeren en de toevoeging 'met de zwaarden' kreeg hij in 1945 toen hij commandant was van het LXVIII. Armeekorps. Zijn wrede optreden als commandant van de 4e Armee in de Balkan leverde hem zijn laatste 'beloning' op, deze keer van de Grieken die hem op 20 mei 1947 executeerden.

Generaal Müller was daarom het mikpunt waarvoor de operatie was uitgedacht en het was niet de fout van SOE dat hij op het laatste moment werd vervangen door generaal Heinrich Kreipe, die in oktober 1943 van het Oostelijke front was gehaald om in februari daaropvolgend te worden benoemd tot commandant van de 22e Infanteriedivisie op Kreta. De leider van de Britse operatie was majoor Patrick Leigh-Fermor met kapitein W. Stanley Moss als zijn plaatsvervanger. De laatste hield een dagboek bij van de operatie en illustreerde dit met een opmerkelijke serie foto's en hoewel het Britse Ministerie van Oorlog in 1945 de publicatie ervan verbood, maakte de BBC er in 1950 een bewerking van die in een van haar radioprogramma's werd uitgezonden onder de titel 'Now It Can Be Told' en daarna gepubliceerd onder de titel *Ill Met By Moonlight*. (Stanley Moss ging ook door met zijn onderzoek naar de zogenoemde grootste diefstal aller tijden, die van de goudreserves van de Reichsbank. Zie Toen en Nu nr. 31).

Op 4 februari 1944 vlogen majoor Leigh-Fermor en kapitein Moss, samen met twee Griekse SOE agenten, Manoli Paterakis en George Tirakis, vanuit Bardia in Egypte naar een punt op de Lasithi vlakte op Kreta. Maar alleen majoor Leigh-Fermor slaagde erin met zijn parachute uit het vliegtuig te springen voordat bewolking de dropping zone geheel overdekte. Een andere poging op 4 maart om de rest van de groep af te werpen moest worden afgelast, met gevolg dat de overigen tenslotte vier weken later, op 4 april, over zee op het eiland

aankwamen - een paar dagen nadat Müller was vervangen. Na uitbundig verwelkomd te zijn door de majoor, die zich bij de plaatselijke partizanen had gevoegd, hielp de hele groep mee de klaarstaande ezels te beladen met voorraden en persoonlijke uitrusting voor de tocht over land naar de uitgezochte schuilplaats in het dorp Kastamonitsa. Dit lag niet te ver van het Duitse hoofdkwartier om te kunnen toeslaan. Hoewel de man op wie men het gemunt had - Müller - niet meer op het eiland aanwezig was, werd er niettemin besloten de operatie

door te zetten en de nieuwe Duitse commandant te ontvoeren. Voorlopig laten we over de verdere gebeurtenissen kapitein Moss aan het woord. 'Generaal Heinrich Kreipe, de nieuw aangestelde commandant van de 22e Infanteriedivisie, reed tweemaal daags van de villa Ariadne in Knossos naar zijn hoofdkwartier in Arhanes. Zijn werktijden waren 's morgens van 09.00 uur tot 13.00 uur en 's middags van 14.00 uur tot 's avonds 20.00 of 20.30 uur. Zo nu en dan bleef hij tot 's avonds laat in zijn hoofdkwartier, maar dit lag meer aan zijn neiging

Boven: De kidnappers. V.l.n.r. Grigori Chnaris, Stratis Saviolakis, Manoli Paterakis, majoor Patrick Leigh-Fermor, Andoni Papaleonidas (met de bijnaam Wallace Beery), kapitein Stanley Moss, George Tirakis en 'Nikko' = Nikos Komis. De vier agenten in uniform behorend tot de Special Operations Executive (SOE) werden bij de ontvoering geassisteerd door Partizanen van Kreta. Majoor Leigh-Fermor landde per parachute; de andere drie kwamen aan de zuidkust bij Keratokambos aan land (geheel boven).

Het doelwit. Generaal Heinrich Kreipe (links) werd het nieuwe slachtoffer nadat hij generaal Müller was opgevolgd. Hij had zijn kwartier in de villa Ariadne (boven). (Bundesarchiv)

om te bridgen dan dat hij nog moest werken. De meest aangewezen tijd om hem te ontvoeren was tijdens de laatste rit naar huis. Tegen die tijd was het al aardig donker - de zon ging onder om 19.45 uur. Daar kwam bij dat zijn bewakers in villa Ariadne niet onmiddellijk argwaan zouden krijgen als hij niet kwam opdagen, ervan uitgaande dat de generaal was blijven eten of was blijven kaarten op zijn hoofdkwartier. Deze feiten waren gebaseerd op gegevens van Micky en Elias. [Micky Akoumianakis, hoofd van de SOE afdeling in Heraklion en Elias Athanassakis zijn plaatsvervanger.]

Tijdens hun verkenning hadden Paddy (majoor Leigh-Fermor) en Micky een plaats ontdekt die zij als ideaal beschouwden voor een hinderlaag. Dit was een T-kruising waar de weg van Arkhanais uitkomt op de Houdetsi-Heraklion weg. Hier moest elke auto op weg naar Knossos zijn vaart verminderen tot deze bijna stilstond. Op dit punt worden twee kanten van de weg geflankeerd door een hoog talud, bovendien worden de drie zijden van de

T-kruising begrensd door greppels die diep genoeg zijn om iemand verborgen te houden.

Het systeem van de elektrische bel, voorgesteld door Elias, was een essentieel onderdeel van het plan. Zowel hij als Micky zouden posities innemen boven op een heuvel, ongeveer driehonderd meter verderop langs de weg naar Arhanes, vanwaar zij ook de komst van de generaalsauto in de gaten konden houden. Een bedrading zou worden gelegd vanaf hun positie tot die van ons op de T-kruising. Aan onze kant zou een bel of zoemer komen, zodat zij ons konden waarschuwen wanneer zij de auto van de generaal zagen aankomen. Wij vonden het raadzaam iemand aan te stellen als 'bel-man' om het signaal op te vangen en om op het beslissende moment een zaklantaarn te richten op de plek waar Paddy en ik ons in de sloot hadden verstopt.

Vermomd als Duitse korporaals en voorzien van rode lampen en verkeerslichten, zouden Paddy en ik midden op de weg gaan staan als de auto kwam aanrijden en stopsignalen geven. We zouden daar-

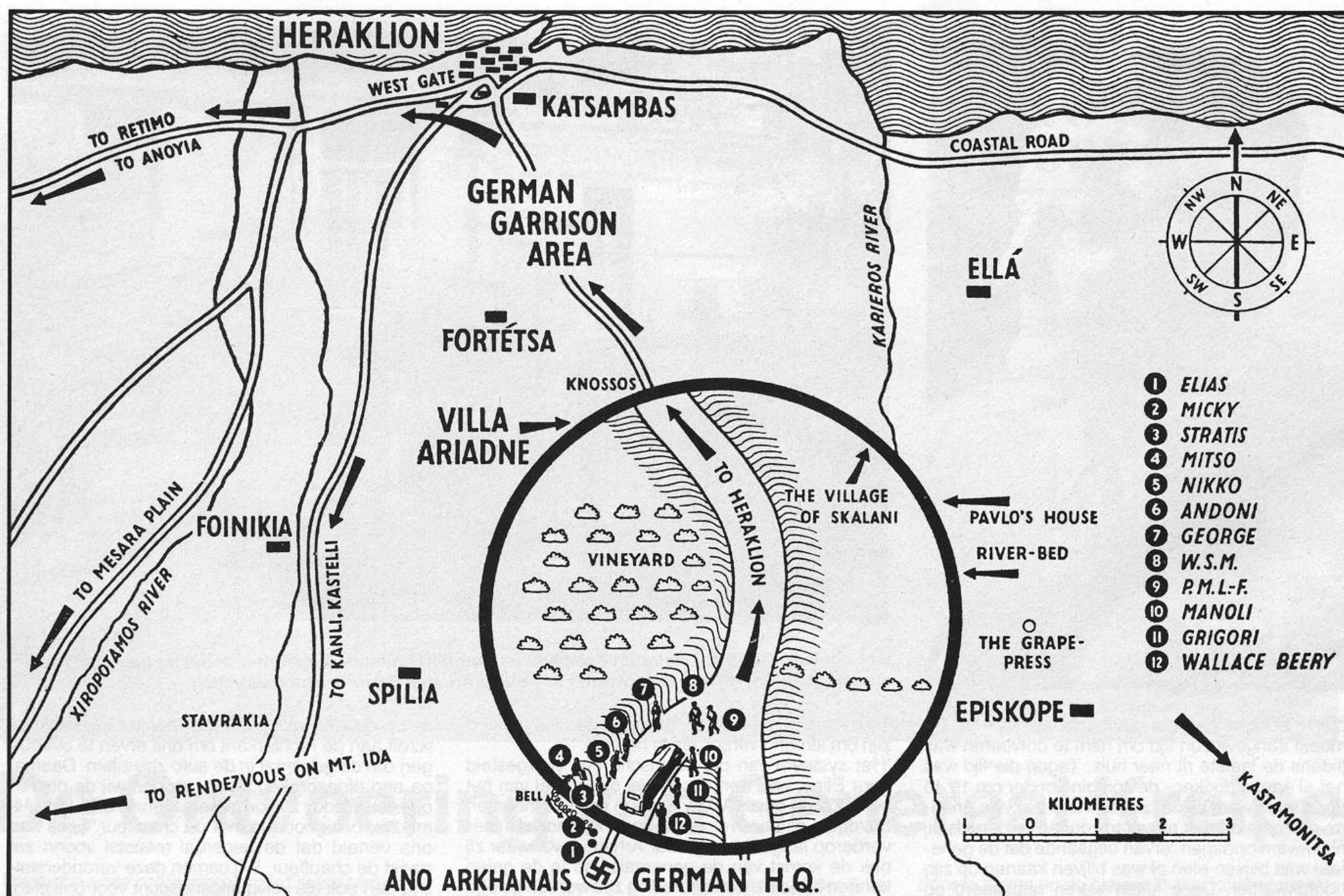
na op de auto aflopen, Paddy aan de linkerkant en ikzelf aan de rechterkant om ons ervan te overtuigen dat de generaal in de auto zou zitten. Daarna, na een afgesproken teken, zouden wij de deuren openen, Paddy zou de generaal eruit halen terwijl ik mij zou bezighouden met de chauffeur. Elias had ons verteld dat de generaal meestal voorin zat naast de chauffeur. Wij namen deze veronderstelling dan ook als veilig uitgangspunt voor ons plan. Maar wij moesten er toch ook rekening mee houden dat er zich nog meer passagiers in de auto zouden bevinden. Als voorzorgsmaatregel zouden er daarom leden van onze ploeg in de greppel blijven wachten tot de koplampen van de auto hen gepasseerd waren en dan, op het moment dat Paddy en ik de deuren zouden openen, moesten zij naar de auto rennen om met eventuele passagiers af te rekenen. Aldus zou Paddy, bijgestaan door Manoli, de generaal voor zijn rekening nemen en Andoni Zoidakis en Nikos Komis voor wie ook maar achter hem zou zitten. Wallace Beery en Grigory

De fatale kruising. Na zijn hoofdkwartier in Arhanes te hebben verlaten, moest de auto van de generaal, komende van de weg achter de struik, hier

stoppen alvorens links af te buigen in de richting van zijn villa die op de weg lag naar Heraklion. (Jean Paul Pallud)

zouden de zorg op zich nemen voor een eventuele passagier op het andere deel van de achterbank, terwijl ikzelf met George achter mij de chauffeur onschadelijk moesten maken.

'De rol van de andere verzetsmensen was dat zij een driehoekige verdedigingspositie zouden innemen op ongeveer vijftig meter van elke flank van de T-kruising. Als het nodig was moesten ze al het verkeer op de weg tot staan brengen gedurende de enkele kritieke momenten van de overval.

'Als eenmaal met de inzittenden van de auto was afgerend, moesten Paddy en Manoli de generaal op de achterbank plaatsen, terwijl ik achter het stuur zou plaatsnemen om ervoor te zorgen dat de auto niet weggleed (de weg was een beetje hellend). Alle inzittenden van de auto, behalve de generaal, zouden dan weggevoerd worden door Grigory, Wallace Beery en twee andere Kretenzers uit de groep, Nikos en Andoni, voor een twee-daagse voettocht naar een afgesproken plek op de berg Psiloriti (IDA). Manoli, George en de gids Yannie zouden achter in de auto plaatsnemen en de generaal verborgen houden, terwijl Paddy, met de pet van de generaal op, voorin naast mij zou zitten met de indrukwekkende jas aan van een opperofficier.

'Wij zouden daarna via de hoofdweg, langs de villa Ariadne, naar het marktplein in Heraklion rijden. Eenmaal daar zouden we verder westwaarts rijden langs de kustweg tot een punt ten noorden van het bergdorp Anoyia. Daar zouden de generaal, Manoli, Yannie en ik de auto verlaten en lopend zuidwaarts trekken naar de heuvels aan de voet van het Ida gebergte. Paddy en George zouden ondertussen de auto een paar kilometer verder rijden en deze in een sloot achterlaten op een punt waar de weg evenwijdig loopt met de kust. Dit zou naar wij hoopten de Duitsers de indruk geven dat wij regelrecht van de auto naar een onderzeeboot waren gegaan.' Tot zover het verhaal van kapitein Moss. Binnen drie weken was alles klaar en de operatie werd vastgesteld op 26 april - een woensdag. Thans laten we generaal Kreipe het woord nemen. 'In de morgen was ik bij mijn troepen die overal verspreid lagen en 's middags bevond ik mij op het divisiehoofdkwartier in Arhanes. Ik bracht de avond door in de officiersmess en om 21.00 uur reed ik naar huis. Er was een machinegeweer in de auto en mijn chauffeur had een pistool. Wij waren alleen.

'Eerst reden we een klein stukje in zuidoostelijke richting en kwamen zo op de hoofdweg naar Heraklion. Dit was de beste manier, maar voor we op de

Situatieschets van het plan van de operatie. Overgenomen uit: W. Stanley Moss, *Ill Met By Moonlight*. Met dank aan de uitgever George Harrap & Co. Ltd.

hoofdweg zelf zouden komen moesten we langs een holle weg met een scherpe bocht. Dit was het punt dat was uitgekozen voor de overval - een goede keus want wij moesten hier langzaam rijden. 'Opeens verscheen er een rood licht in de duisternis voor ons, ongeveer op de hoogte van de bocht. De chauffeur vroeg: „Moet ik stoppen?” We waren gewend aan verkeerscontrole en ik antwoordde: „Stop”. Terwijl de auto tot stilstand kwam verschenen er twee soldaten in Duitse uniformen. De oudste, Leigh-Fermor, vroeg naar mijn reispas. Daar ik er geen had - dat was gewoonlijk niet vereist - zei ik: „Daar weet ik niets van.” „In dat geval het wachtwoord alstublieft.” Toen deed ik iets heel stoms. Ik ging de auto uit en vroeg: „Van welke eenheid ben je? Herken je niet je eigen generaal?” (De auto was voorzien van het gebruikelijke vaantje en standaard). Leigh-Fermor, in zijn Duitse vermomming, zei: „Generaal, u bent een krijgsgevangene van de Britten.”

Op dat moment viel een partizaan, een grote sterke kerel met een baard, mij aan. Ik kon hem van mij afslaan maar toen werd ik van achteren beetgepakt en op de grond gegooit. Ik kreeg er van langs met een geweerkolf, werd vastgebonden en gekneveld en er werd mij, dacht ik, toegeroepen „jij verdornd Duits zwijn”. Ik werd in de auto gesmeten en bovenop mij twee partizanen die mij bedreigden met een dolk: „Als je je beweegt, steken we je overhoop!”

'Op de voorbank zaten twee "soldaten", liever gezegd, Britse officieren. Ik kon ongeveer opmaken in welke richting we reden en ik wist zeker dat we mijn villa passeerden in de buurt van Knossos en naar Heraklion gingen. Ik wist dat er in Heraklion verschillende wachtposten waren, maar er was er maar een die ons aanriep. Ten westen van Heraklion vertakte de weg zich naar Rethimnon in de buurt vanwaar wij uitstapten. Ik hoorde de volgende dag dat de auto naar de kust was gereden en achter gelaten met een briefje waarin stond: "Generaal Kreipe is op weg naar Cairo". Mijn auto was, vanzelfsprekend, op het hele eiland bekend. In werkelijkheid werd ik te voet zuidwaarts gevoerd de bergen in.

'De volgende morgen gaven alle radiostations, zelfs in Engeland, het nieuws "Generaal Kreipe is op weg naar Cairo". Dit betekende dat onze men-

sen waren misleid en hun zoekacties waren in het begin geheel vruchteloos.

'De volgende paar dagen liepen we door een woest landschap - 's nachts of bij het vallen van de duisternis. Overdag verbleven we in grotten of schuilplaatsen in het bos. De bodem was rotsig en heel moeilijk begaanbaar. Er waren natuurlijk geen paden en we liepen dwars door de streek, zo lieten we geen sporen na. Maar een keer hoorde ik Duits machinegeweervuur, misschien maar een kilometer van ons vandaan, wat betekende dat de misleiding zeer effectief was. De Engelsen hadden een zeer goede verbindingsdienst en de samenwerking tussen hen en de partizanen was voortreffelijk. Als er moeilijkheden waren of als er berichten waren dat er Duitsers in de omgeving zaten, werden er waarschuwingslichten ontstoken van de ene bergtop naar de andere.'

Aldus het verhaal van generaal Kreipe.

In het begin geloofden de Duitsers dat hun divisiecommandant was gevangen genomen door de partizanen en de volgende dag werden er snel pamfletten in het Grieks gedrukt die over het hele eiland werden verspreid. De inhoud daarvan luidde:

Aan alle Kretenzers

Gisteravond hebben bandieten de Duitse generaal Kreipe ontvoerd. Hij wordt nu ergens in de bergen vastgehouden en zijn verblijfplaats moet bekend zijn bij de bevolking. Als de generaal niet binnen drie dagen wordt vrijgelaten, worden alle dorpen in de omgeving van Heraklion met de grond gelijk gemaakt en tegen de burgerbevolking zullen zware repressaillemaatregelen worden genomen.

Majoor Leigh-Fermor en kapitein Moss hadden gehoopt te kunnen voorkomen dat de Duitsers het op de Kretenzers zouden verhalen door een briefje in de auto achter te laten waarin stond:

Aan de Duitse autoriteiten op Kreta

23 april 1944

Mijne heren

Uw divisiecommandant generaal Kreipe is kort geleden door een Britse overvalseenheid gevangen genomen. Tegen de tijd dat u dit leest zijn wij met hem op weg naar Cairo.

De ontvoerders en hun gevangene. Links: Kapitein Moss (links) en majoor Leigh-Fermor in een realistische vermomming. Rechts: Moss trok zijn Britse battledress weer aan toen de generaal eenmaal gevangen was

genomen. Een bijzonder aspect van de hele affaire was dat er foto's werden gemaakt - unieke beelden van SOE in actie tijdens een van haar meest succesvolle operaties.

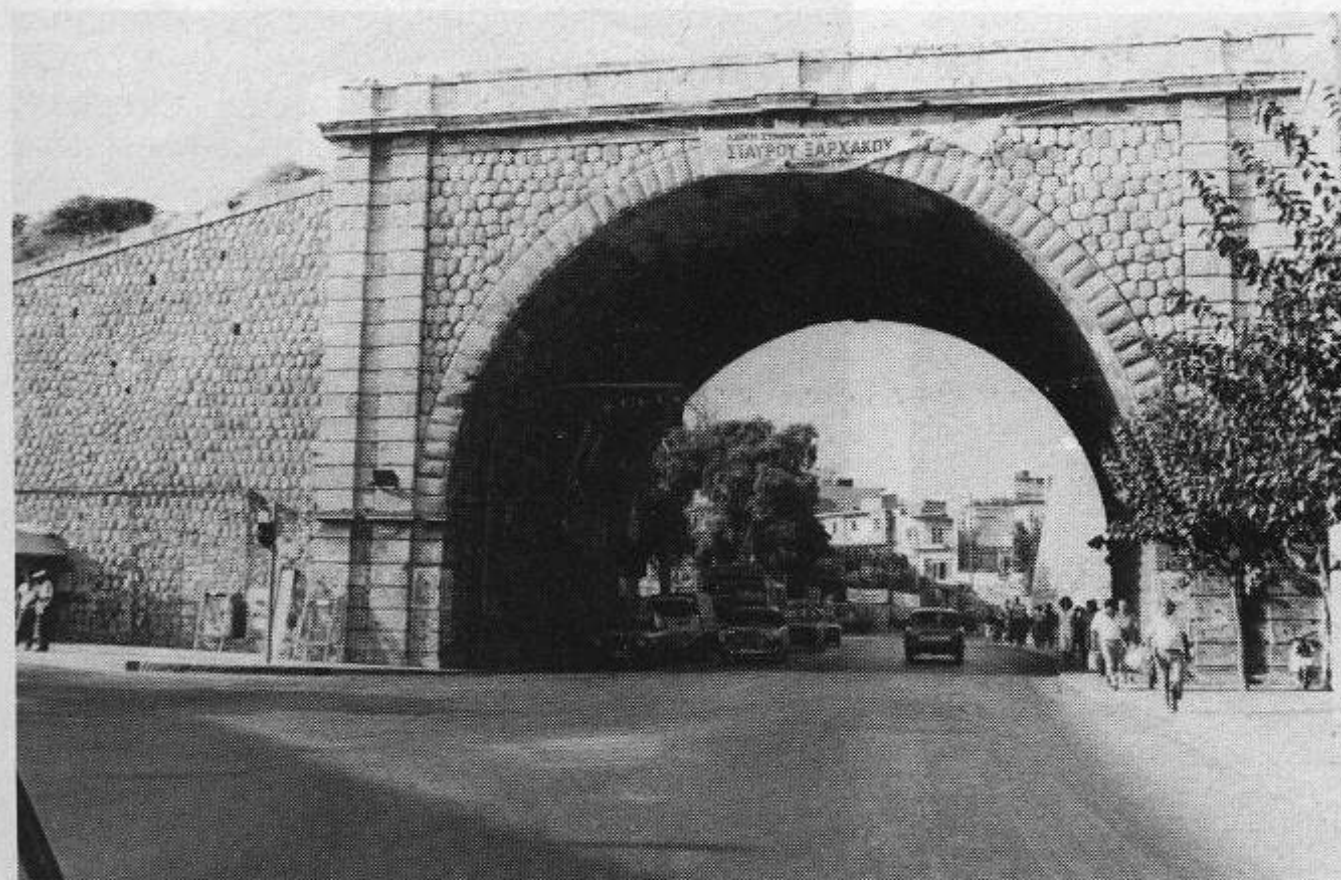
Wij wijzen er nadrukkelijk op dat deze operatie is uitgevoerd zonder hulp van Kretenzers of van partizanen en de enige gidsen die gebruikt zijn waren de met ons meegekomen militairen van de Koninklijke Griekse Strijdkrachten in het Midden-Oosten. Uw generaal is een voorname krijgsgevangene en hij zal worden behandeld overeenkomstig zijn rang. Iedere wraakneming tegen de plaatselijke bevolking zou onjuist en onrechtvaardig zijn. Auf baldiges Wiedersehen!
PS. Wij vinden het zeer spijtig deze mooie auto te moeten achterlaten.

Er was ook overeengekomen dat de BBC een bericht zou uitzenden dat een Britse overvalseenheid de operatie had uitgevoerd en dat de generaal al op weg was naar Cairo. Voorts zouden er ook pamfletten uitgeworpen worden. Dit deel van het plan liep echter mis: slecht weer was er de oorzaak van dat het vliegtuig niet kon

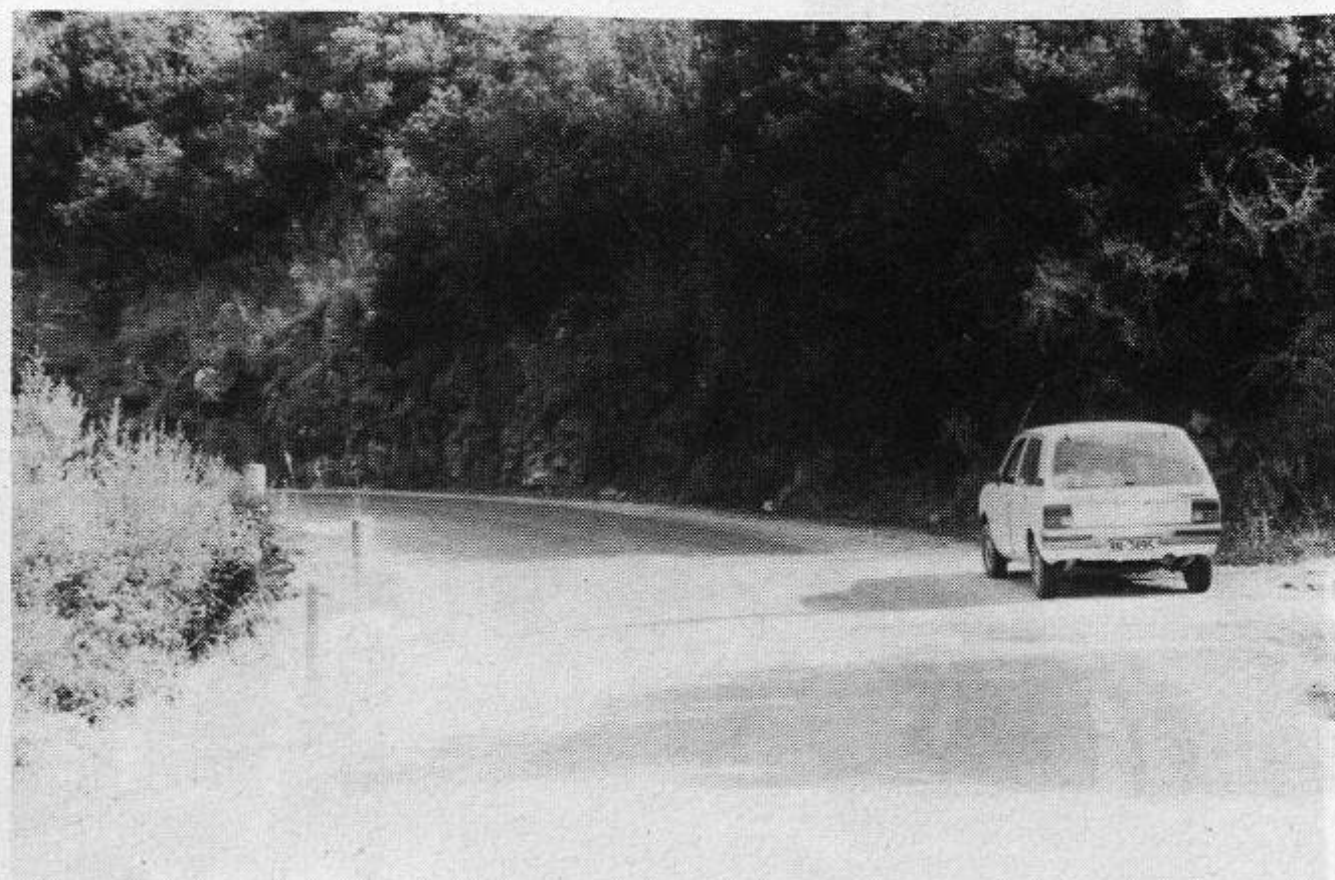
opstijgen en de BBC riep om dat de generaal van het eiland zou worden weggehaald. Daardoor gingen de Duitsers, terwijl men juist had gehoopt dat zij ervan overtuigd zouden zijn dat het geen zin had naar hun commandant op zoek te gaan, met verdubbelde ijver naar hem op zoek.

De Duitsers vonden de verlaten auto later die dag toen patrouilles de heuvels uitkamen en laagvliegende toestellen het gebied begonnen af te zoeken. Denkend dat de overvallers de weg zouden nemen naar de zuidkust werden de troepen langs de hele kust gestationeerd en andere omsingelden de berg Ida. Verstoep in een afgelegen herdershut, wachtte de groep op het signaal die de tijd van het rendez-vous zou aangeven. Toen echter berichten binnenkwamen dat het uitgekozen kustgedeelte was bezet door tweehonderd Duitse militairen en dat het gevaar bestond dat de groep met hun gevangene volledig werd ingesloten, besloot Leigh-Fermor te proberen via de radio contact te krijgen

met een SOE radio-telegrafist om een alternatieve ophaalplaats te bepalen. De bijna ontoegankelijke kuststreek bij Rodakino bleek de beste keus te zijn en na de intrekking van het oorspronkelijke plan dat ook inhield dat een detachement Commando's de weg naar de kust zou zuiveren, vertrok de groep naar het nieuwe rendez-vous punt. Tijdens de mars door de bergen viel generaal Kreipe van de ezel en verwondde zijn rechterschouder. Zeventien dagen lang trok het groepje mannen langs de kronkelwegen door de bergen naar de kust. Een paar keer kropen zij door het oog van de naald en een keer moest de groep zich zelfs splitsen om Duitse patrouilles te ontlopen. Op 14 mei had de groep zich weer verzameld op het kustgedeelte waar zij diezelfde nacht door een landingsvaartuig werd opgehaald. Na een ruwe zeetocht van 24 uur over de Middellandse Zee kwam de boot aan in Mersa Matruh vanwaar de generaal naar Cairo werd gevlogen en vandaar via Gibraltar naar Londen. Na zijn on-

Links: Gedurende de tocht in de auto van de generaal was het moeilijkst te passeren punt de poort in het westen van Heraklion. Hier hadden de Duitsers de weg versmald met betonnen anti-tank versperringen en de schildwachten controleerden alle verkeer. Gelukkig nam men genoeg met de kreet 'Generals Wagen', waarna koers werd gezet naar Rethimnon.

Rechts: Teneinde de Duitsers te misleiden verlieten Moss en de generaal hier voor het aanbreken van de dag de auto om via de bergen de zuidkust te bereiken. De auto zelf werd meer naar het westen op de weg bij Drossia achtergelaten. (Jean Paul Pallud)

'The morning after the night before'. Niet verwonderlijk was de generaal weinig in de stemming voor het maken van foto's.

dervraging werd generaal Kreipe overgebracht naar een krijgsgevangenkamp in Calgary, Canada. Hij werd vrijgelaten in 1947.

Majoor Leigh-Fermor en kapitein Moss kregen de Distinguished Service Order voor hun opmerkelijke onderneming- een wapenfeit dat door de foto's die zij gedurende de operatie hadden gemaakt een nog spectaculairder inhoud kreeg. Verscheidene foto's zijn hierbij afgebeeld, met dank aan Billy Moss die onder tragische omstandigheden in 1965 overleed.

Toenemende druk van Duitse patrouilles dwong de groep westwaarts te trekken voordat men de kust bij Rodakino bereikte, ruim 14 km ten oosten van Sphakia. (zie de kaart op pagina 2/3). Totaal had de groep zo'n 120 km afgelegd in zeventien dagen. (Jean Paul Pallud)

Links: Op een gegeven moment viel generaal Kreipe en verwondde zijn schouder. Hij droeg zijn arm nog in een mitella toen hij bij aankomst in Cairo afscheid nam van zijn kidnappers. Boven: Gefotografeerd door luitenant West op 23 mei 1944, op weg naar drie jaar gevangenschap. (IWM)

**'40~'45
TOEN & NU**

De Duitse Commando-aanval op Granville

Gedurende de eerste maanden van 1945 hadden de dagelijkse oorlogcommuniqués van het Oberkommando der Wehrmacht weinig opbeurend nieuws voor het Duitse volk te melden. In maart van dat jaar waren de Anglo-Amerikaanse legers opgerukt tot aan de Rijn en de Russen waren zich aan het voorbereiden voor de beslissende aanval op Berlijn. Duizenden tonnen bommen regenden neer op de Duitse steden en Hitler stond op het punt zich terug te trekken in de bunker waaruit hij niet levend meer te voorschijn zou komen. Onverwacht echter, op 9 maart, op dezelfde dag dat de Amerikanen de brug over de Rijn bij Remagen geheel intact veroverden, hadden de Duitse nieuwslezers een opmerkelijke daad te melden. Op ongeveer 800 kilometer achter het hoofdfrent hadden Duitse commando's een aanval uitgevoerd op de Franse havenstad Granville, op de westkust van het schiereiland Cotentin, in het noorden van Normandië. Bij die operatie hadden zij, met hun schoten paniekzaaiend in de stad en de haven, havenwerken en schepen vernield en tegelijkertijd een aantal krijgsgevangenen bevrijd uit Amerikaanse gevangenschap. En dit allemaal met het verlies van slechts een schip en vier man aan Duitse kant.

Hoe was die aanval mogelijk geweest, terwijl Duitsland op zijn laatste benen liep? Om het antwoord hier op te vinden is het nodig terug te gaan naar juli 1944. Op die datum hadden zowel Frankrijk als de Britse Kanaal Eilanden vier lange jaren van vijandelijke bezetting achter de rug, met al de ellende die daaruit voortkomt zoals voedseltekorten, arrestaties en deportaties. In deze periode hadden de Duitsers, op bevel van Hitler, de Kanaal Eilanden veranderd in de sterkste vesting van de Atlantik Wal. Maar in juli 1944 leek voor de eilandbewoners het grootste leed te zijn geleden. De Geallieerden waren geland in Normandië, en na zware gevechten waren eenheden van het Amerikaanse leger vanuit Cherbourg zuidwaarts getrokken via het schiereiland Cotentin, in de richting van Granville.

Deze plaats was samen met de meer naar het zuid-westen gelegen grotere havenplaats St. Malo, de voornaamste haven van de Duitsers voor het bevoorraden van de Kanaal Eilanden.

Granville zelf was en nog steeds is, een aardige stad. De oude stad, bekend als La Haute Ville, ligt op de heuvel ten noorden van de haven, terwijl de nieuwere wijken in alle richtingen verspreid liggen tot achter de haven. In het oudere gedeelte van de stad liggen de Franse kazernes, de havenkantoren, het zendstation en de kazematten van wat eens een Duitse 15 cm kustbatterij was die de ingang van de haven bestreek. Onmiddellijk ten noorden van de heuvel liggen enige grote hotels en een groot strand die allemaal een rol spelen in dit verhaal. Toen de Amerikanen Granville naderden werd op bevel van Generalfeldmarschall Günther von Kluge, die pas kortgeleden

door Michael Ginns

Generalfeldmarschall Gerd von Rundstedt was opgevolgd als Oberbefehlshaber West, de hele haven vernield.

Op het moment dat de Amerikanen de stad innamen bemerkten zij dat deze zelf weinig schade had geleden, vergeleken met andere steden in Normandië zoals St. Lo, Caen en Cherbourg. De verliening van de haven was echter grondig gebeurd en de sleepboten en barkassen zoals de *George*, *Point à Pitre* en *Comptoir 51*, die vier jaar de Kanaal Eilanden hadden bevoorradad, waren op-

Geheel boven: Wrakstukken van haveninstallaties te Granville, in brand gestoken door de Duitsers toen zij zich in juli 1944 uit de stad terugtrokken. (Signal Corps) Boven: De geheel herbouwde haven thans. Granville heeft faciliteiten voor koopvaardij schepen en voor watersportliefhebbers.

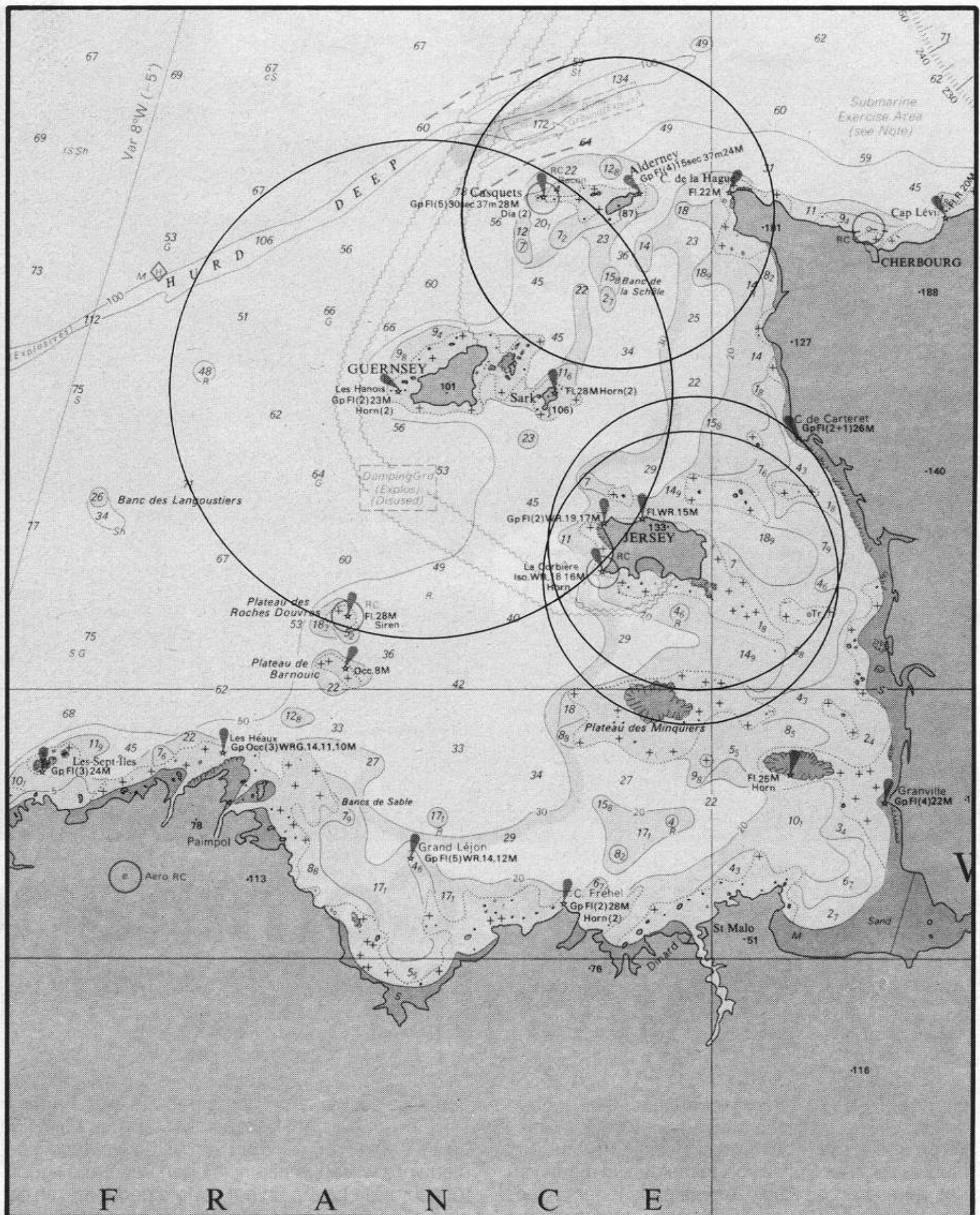
67 Kanonnen van 15cm en meer, opgesteld op 16 verschillende plaatsen op de Kanaal Eilanden, bestreken de noordelijke toegangen tot Granville. Batterij Mirus, de grootste op Guernsey, telde vier kanonnen van 30.5cm, elk met een dracht van 38.000 meter. De batterijen Schlieffen en Haeseler op Jersey en Blücher op Alderney hadden kanonnen van 15cm met een dracht van 24 km. (Gebaseerd op Admiralty Chart 5053 Crown Copyright)

geblazen en op strategische punten in de haven tot zinken gebracht. Onnodig te zeggen dat de sluisdeuren onherstelbaar waren vernield en tussen de deuren in de sluis zelf, hadden de Duitsers een boot laten zinken.

Na Granville te hebben verlaten namen de Amerikanen Avranches in en trokken vervolgens westwaarts naar de grote havenstad Brest. Zij hadden gehoopt dat deze stad met een minimum aan gevechten zou kunnen worden veroverd daar zij op het continent de dichtst bij Amerika gelegen haven was. Indien Brest onbeschadigd in handen van de Amerikanen zou vallen zou dat betekenen dat de bevoorrading aanmerkelijk eenvoudiger werd. Op dit punt werd het Amerikaanse leger echter teleurgesteld want het ondervond aanvankelijk onverwacht zware tegenstand bij St. Malo, waar de Duitsers onder commando van Oberst von Aulock tot midden augustus stand hielden. Het resultaat hiervan was dat de mooie oude stad en de haven totaal werden vernield. (Zie Toen en Nu nr. 33). Toen Brest uiteindelijk een maand later capituleerde was de haven zo vernield en geblokkeerd met mijnen en gezonken schepen dat het onmogelijk was ook maar een klein deel ervan te kunnen gebruiken. Dit moest tot na de oorlog wachten. Bevoorrading liep nu bijna geheel via de haven van Cherbourg die daardoor overvol werd.

Tegen eind september waren alle Duitsers uit Frankrijk verdreven. Een uitzondering vormden enkele forten in het zuiden van Bretagne. Al betekende dit de bevrijding voor de meeste Fransen, het gold niet voor de bewoners van de Kanaal Eilanden waar de Duitsers zich hadden voorbereid

Granville op 30 juli 1944 onder het waakzaam oog van een foto-vliegtuig van 67e Amerikaanse tactische verkenningsgroep. Op die dag trokken de Duitsers zich terug uit de stad. (Keele University Crown Copyright)

op een langdurige belegering. Tijdens de vier jaar durende bezetting waren de Kanaal Eilanden, zoals eerder gezegd, buiten alle proporties versterkt, gelet op hun strategische waarde. Bemand door een garnizoen van 28.000 man, afkomstig van alle soorten wapens, waren op de eilanden relatief meer artillerie, luchtafweergeschut en betonnen versterkingen opgesteld dan waar ook in Europa. (Zie *The War in the Channel Islands - Then and now*, uitgebracht door *After the Battle*). De Kanaal Eilanden waren voor de Duitsers alleen maar van strategisch belang zolang zij zelf langs de kust van Frankrijk zaten. Als deze eenmaal in geallieerde handen zou zijn waren de eilanden nutteloos. Dit feit was bij het Duitse hoofdkwartier allang bekend maar Hitler was hiervan niet op de hoogte en hij was vastberaden de Kanaal Eilanden tegen elke prijs in handen te houden. Toen op 17 juli 1944 Generalfeldmarschall Erwin Rommel aan Hitler vroeg de meeste troepen van de eilanden terug te mogen trekken, kreeg de Führer weer een van zijn woedeaanvallen en verbood Rommel ooit nog hierover te spreken. Zodoende was het lot van dit garnizoen bezegeld.

Aan de geallieerde kant was de zaak van de Kanaal Eilanden geregeld op een conferentie begin 1944 in Londen. Daar kwam men tot de conclusie dat de eilanden Jersey, Guernsey, Alderney en Sark voor de Duitsers wel van enige betekenis waren geweest als geschutsemplacementen voor kustbatterijen en radar, maar dat zij voor de Geallieerden geen enkel strategisch belang hadden. Gezien de betonnen versterkingen en concentraties van wapens zou de bevrijding van de Kanaal Eilanden een inzet hebben betekend van drie infanterie divisies en een brigade luchtlandingstroepen, die op andere plaatsen meer urgent waren. Besloten werd daarom dat men de Kanaal Eilanden links zou laten liggen en dat zij in bedwang zouden worden gehouden door de Britse marine. Dit alles in de hoop dat, wanneer de Franse kust in Amerikaanse handen zou zijn, de Duitsers te bewegen zouden zijn zich over te geven. Maar toen in september deze situatie was bereikt, hadden de Duitsers op de Kanaal Eilanden andere ideeën en na verschillende verzoeken van de Geallieerden zich over te geven te hebben afgewezen, maakten zij zich op voor de langste, koudste en hongrigste winter van de hele oorlog. De burgers moesten zich daarbij aanpassen.

Door de patrouillevaarten van de Britse en Amerikaanse marine was het onmogelijk het Duitse garnizoen te bevoorraden en te ondersteunen, afgezien van enkele bevoorradingsvluchten door Heinkels van de Luftwaffe die helemaal vanuit Duitsland onder dekking van de duisternis, de veldpost en de broodnodige medicamenten voor het garnizoen aanvoerden. Op de retourvlucht namen de Heinkels meestal gewonden en zieken mee en natuurlijk de uitgaande post. Naast het tekort aan voedsel was de behoefte aan kolen het grootst, want zonder kolen had men geen andere brandstof dan wat hout. Er was geen gas en maar een beetje electriciteit en de winter van 1944-1945 was de koudste die Europa sinds lange tijd had meegemaakt.

Deze tekorten aan kolen werden ook gevoeld in het bevrijde Frankrijk. Door het mislukken van de Operatie 'Market Garden' (de luchtlandingen bij Arnhem) was alle hoop opgegeven de oorlog voor kerstmis 1944 te beëindigen. Het probleem hoe men het westelijk deel van Frankrijk, en Parijs in het bijzonder, met kolen moest bevoorraden om de strenge winter te doorstaan, stak al gauw de kop op. Alle Franse kolenmijnen lagen in het oosten van het land en hoewel dit gebied was bevrijd, bleef het vervoer een probleem. De paar overgebleven spoorwegverbindingen die niet geleden hadden onder oorlogsgeweld alsook het vervoer over de weg, werd bijna geheel in beslag genomen door militaire transporten naar het front, dat min of meer tot staan was gekomen bij de grens met Duitsland.

De enige uitweg leek te liggen in Engeland en er werd besloten Frankrijk te voorzien van kolen uit Britse mijnen. Opnieuw bleek het transport een probleem daar alleen Cherbourg voldoende was heringericht voor normaal gebruik, maar deze haven was bijna in zijn geheel bestemd voor de overslag van oorlogsmaterieel. Le Havre, Rouen, Dieppe en natuurlijk ook Brest waren niet te gebruiken en de autoriteiten begonnen uit te zien naar kleinere havens die voor hun doel geschikt waren. Reeds op 19 augustus gaf de opperbevelhebber te Plymouth instructies uit dat Granville, St. Malo, Morlaix en St. Brieuc zo snel mogelijk in orde moes-

De 'Avant-Port' of buitenhaven zoals deze in augustus 1944 in Amerikaanse handen viel. Rechts de masten van verscheidene gezonken schepen. Dit deel van de haven komt bij eb vrijwel droog te liggen. Dat was een van de redenen waarom de Duitsers voor convoien uit Jersey meer gebruik maakten van St. Malo. Zo vermeden zij dat schepen voor de ingang van de haven van Granville bleven 'hangen', wachtend op hoog water met het altijd aanwezige risico van een geallieerde luchtaanval. Hoewel de binnenhaven niet droog viel, waren de sluisdeuren in feite vloeddeuren, aangezien deze pas konden worden geopend als het water aan beide zijden een gelijk peil had. Het drijvende dok (in het Frans Basin à Flot) was geschikt voor schepen met een diepgang van 5 meter en met een maximum lengte van 98 meter. Het kleine droogdok in de buitenhaven (op de foto buiten beeld geheel rechts, echter wel zichtbaar op de luchtfoto op p. 38) was 65 meter lang en kon schepen bedienen tot een lengte van 60 meter.

ten worden gebracht om kustvaarders in staat te stellen kolen, voor het grootste deel afkomstig uit Zuid Wales, in Frankrijk te lossen. Hierdoor kon de druk op Cherbourg en de bijbehorende spoorlijn op Parijs worden verminderd. In september was de haven van Granville voldoende geruimd om er bij wijze van proef een kolenboot te laten binnenlopen die al spoedig werd gevolgd door bevoorradingsconvoien. Zowel Granville als St. Malo zijn echter getijde havens en hoewel de aanlegplaatsen en de sluisen in beide havens waren ontdaan van wrakken, was het niet mogelijk gebleken de sluisdeuren te repareren. Door het enorme hoogteverschil in de golf van St. Malo (ongeveer 12 meter bij hoogtij), betekende het dat er maar een klein aantal schepen kon in-of uitvaren tijdens de paar uur van

hoogtij. Bij laagtij zouden de schepen droog komen te liggen.

Niettegenstaande dat, begonnen de convoien van kolenschepen, geëscorteerd door gewapende treilers, tussen Zuid Wales en Granville of St. Malo op gang te komen, daarbij zoveel mogelijk de lange afstands-batterijen op de Kanaal Eilanden vermijnd. Het Duitse hoofdkwartier op de Kanaal Eilanden was al gauw op de hoogte van de gang van zaken en installeerde een observatiepost op Les Minquiers, een rif die ongeveer 22 km ten zuiden van Jersey ligt. Vanuit Les Minquiers werden de bewegingen van de geallieerde schepen doorgeleid naar het marinehoofdkwartier op Guernsey en vandaar naar MOK West (Marineoberkommando West) in Duitsland.

De 'Pointe du Roc', de plaatselijke naam voor de dam die de haven beschut tegen noordenwind, werd in 1439 door de Engelsen veroverd als tegenzet tegen de Franse versterking aan het westelijke eind van de Baai van Mont St. Michel. De ridders van het fort Mont St. Michel heroverden Granville twee jaar later.

Les Minquiers, jarenlang een twistappel tussen Engeland en Frankrijk, ligt halverwege St. Malo en Jersey. Vissershutten op het grootste stuk uitstekende rots - Le Maître - leverden de Duitsers een ideale pasklare observatiepost. Hier landden in december 1944 de ontvluchte Duitse krijgsgevangenen, die 'up-to-date' informatie verschafften over de defensie van Gran-

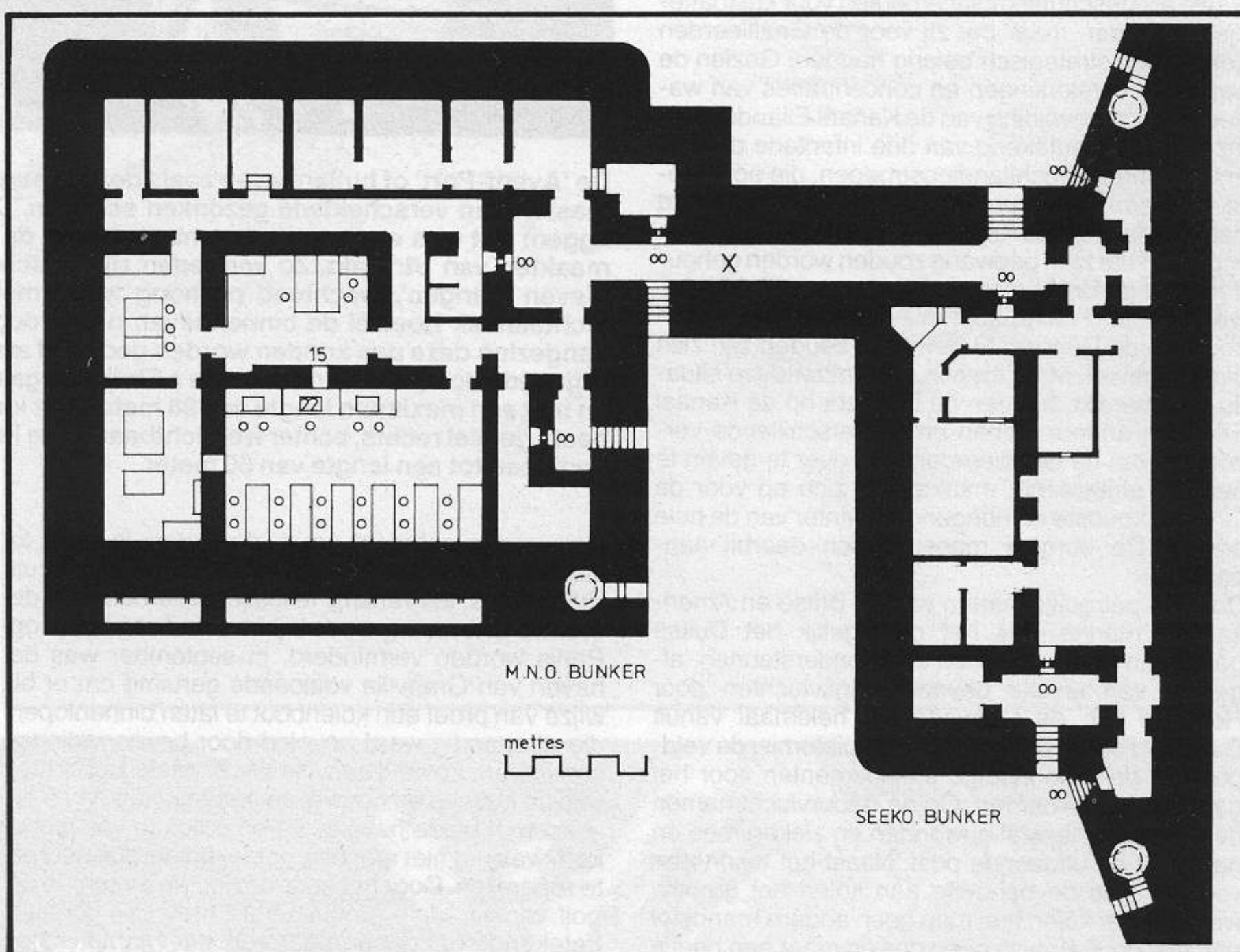

ville. Deze foto's werden genomen na de herbezetting van de eilandjes door de Britten in mei 1945. In de jaren vijftig bepaalde het Internationale Hof van Justitie te Den Haag dat Les Minquiers behoorde tot de Kanaal Eilanden.

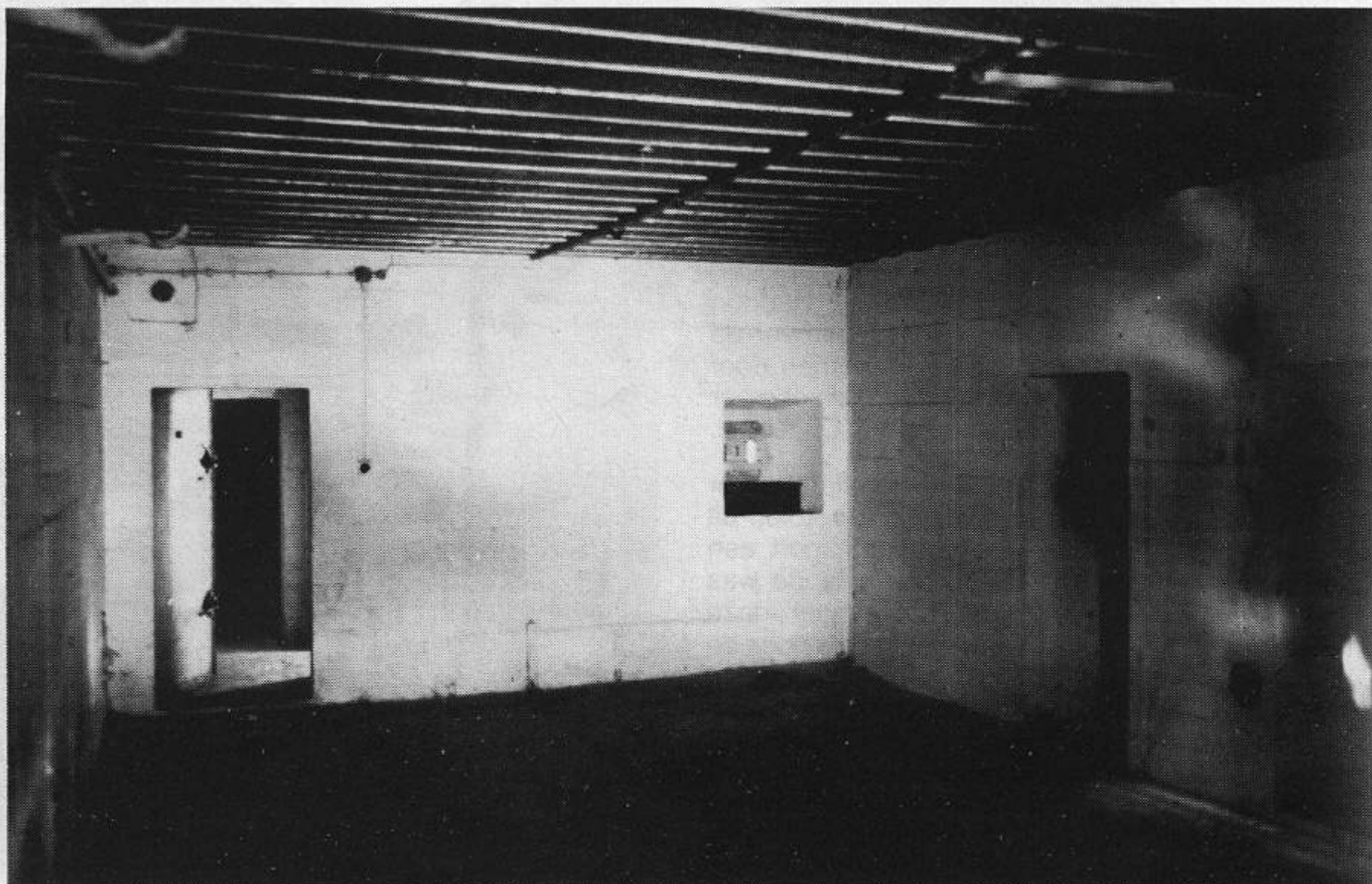
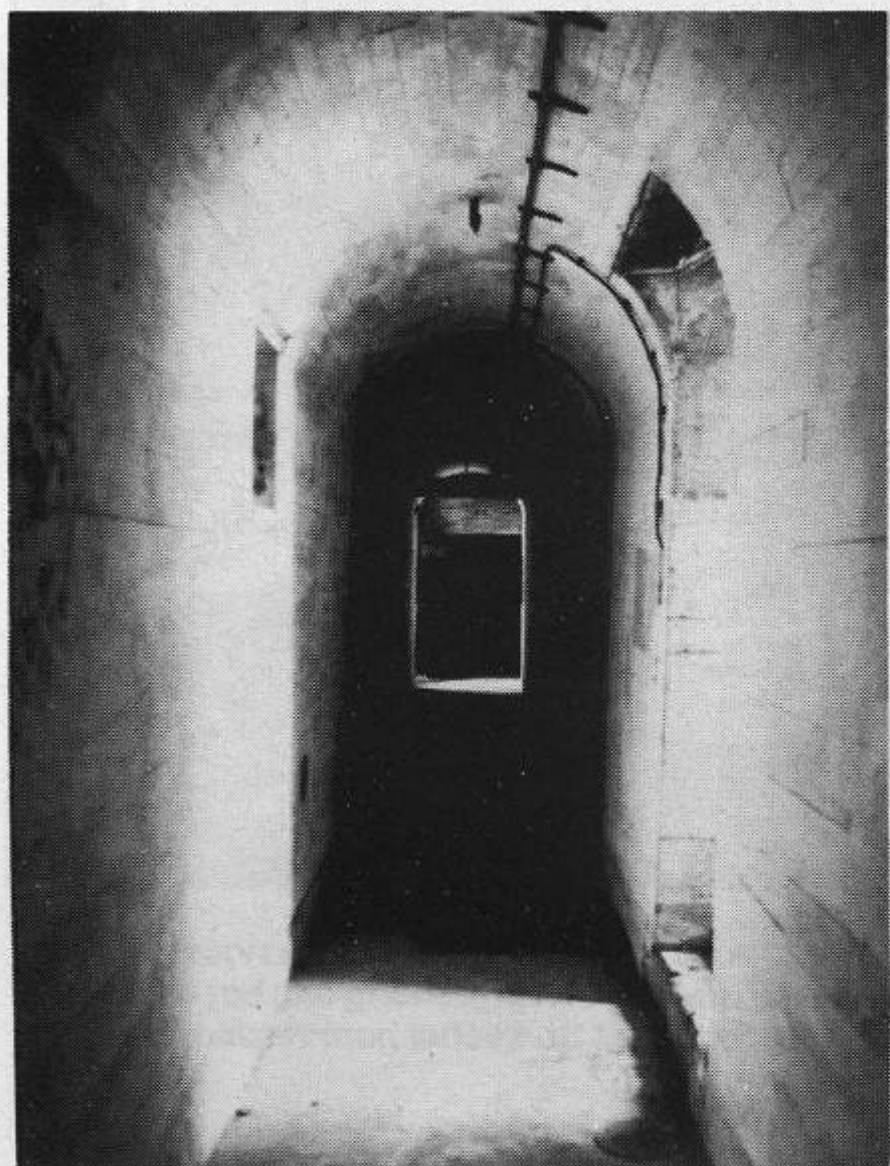
Op 21 december 1944 seinde de observatiepost plotseling dat het een aaval te verduren had van een 'Engels landingsvaartuig'. Het alarm was echter maar van korte duur toen bleek dat het vaartuig een LCV (P) - Landing Craft Vehicle Personnel - was bemand door Fähnrich der Marine-artillerie Leker, alsook door vier parachutisten. Alle vijf waren zij krijgsgevangen gemaakt in Brest. In Granville hadden zij kolenboten moeten lossen en nogal ontgoocheld door het zware vieze werk hadden zij besloten te ontsnappen. Dit deden ze dan ook, daarbij veel ondernemingsgeest tonend door dit te doen met een landingsvaartuig en veilig Les Minquiers te bereiken.

Na te zijn overgebracht naar het marinehoofdkwartier op Guernsey waren zij in staat volledige inlichtingen te verschaffen over de toestand in Granville en te wijzen op de zwakke Amerikaanse verdediging daar. Op eerste kerstdag 1944 werd Leker, als beloning voor zijn op gang brengen van de ontsnapping, naar Duitsland gestuurd met een van de bevoorradingsvliegtuigen. Zijn zegetocht naar huis eindigde echter met de dood. Boven Bastogne werd de Heinkel door een patrouillerende Amerikaanse jager neergeschoten. Alle inzittenden kwamen in de vlammen om.

Door de informatie verkregen van de ontsnapte krijgsgevangenen, begrepen de Duitsers dat de enige troepen die voor Granville beschikbaar waren uit 52 man bestonden van het 156e Regiment Infanterie, waarvan het hoofdkwartier zo'n 30 km noordelijker lag in Barneville. Het enige geschut van betekenis was een 57 mm kanon. Als ondersteuning was er een kleine eenheid van 130 tweedelijns Franse troepen die waren voorzien van op de Duitsers veroverde lichte wapens, terwijl een

De verbindingsbunker van de Kriegsmarine op Guernsey vormde het zenuwcentrum voor de raid op Granville. De bunker is er nog, maar geheel verlaten. De controlekamer van de Seekommandobunker is geheel ontdaan van haar vroegere apparatuur. (Tekening door Colin Partridge)

bataljon Amerikaanse werktroepen uitgerust met karabijnen ook bij de hand was. Hun voornaamste taak was echter de bewaking van de Duitse krijsgeslagen die waren te werk gesteld in de haven. In de euforie van de bevrijding in de voorafgaande maand augustus waren, onverstandig genoeg, al de Duitse verdedigingswerken vernietigd die men nog min of meer intact in handen had gekregen. De toegangsweg vanuit zee naar Granville werd bewaakt door een Amerikaanse patrouilleboot, PC 552, bewapend met een 3-inch en een 40 mm kanon en zes 20 mm Oerlikons. De boot moest overdag gereed zijn om binnen vijf minuten mogelijke verdachte vaartuigen te signaleren of radarbeelden te onderzoeken. 's Nachts moest constant worden gepatrouilleerd buiten de haven tussen de Videocq boei en de Chausey Eilanden, die een paar mijl ten westen van Granville liggen. De boot moest ook assisteren bij het ankeren of bijeenbrengen van convooien die meestal in de late middag bij Granville aankwamen en bij het eerste morgenlicht uitvoeren. In een Amerikaans rapport wordt gezegd dat dit geen gemakkelijke taak was, als gevolg van de slechte communicatie en de onwil van de meeste kapiteins van de kustvaarders. De radarstations in Joburg (codenaam 'Goldfisch'), Carteret (codenaam 'Cosmo') en Coutainville (codenaam 'Catbird') bestreken de westkust van het schiereiland Cotentin.

Vergeleken met de Amerikanen in Granville was de Duitse troepenmacht op de Kanaal Eilanden aanzienlijk. De voornaamste bezettingsmacht bestond uit de versterkte 319e Infanteriedivisie die sedert september 1943 onder commando stond van Generalleutnant Graf von Schmettow die al sinds augustus 1940 op de Kanaal Eilanden was en als zodanig tevens bevelvoerder was van de Britse Kanaal Eilanden. Von Schmettow was een cavalerist van de oude school, opgeleid in de nauwgezette traditie van het keizerlijke leger. Voorstander van een strenge discipline, was von Schmettow niettemin strikt eerlijk, niet alleen tegenover zijn eigen mensen, die hem op handen droegen, maar ook tegenover de burgers voor wie hij er dikwijls in slaagde de strenge maatregelen, opgelegd door het Duitse opperbevel in Frankrijk, naast zich neer te leggen. Het was ongetwijfeld deze kant van zijn karakter die tot zijn ondergang leidde.

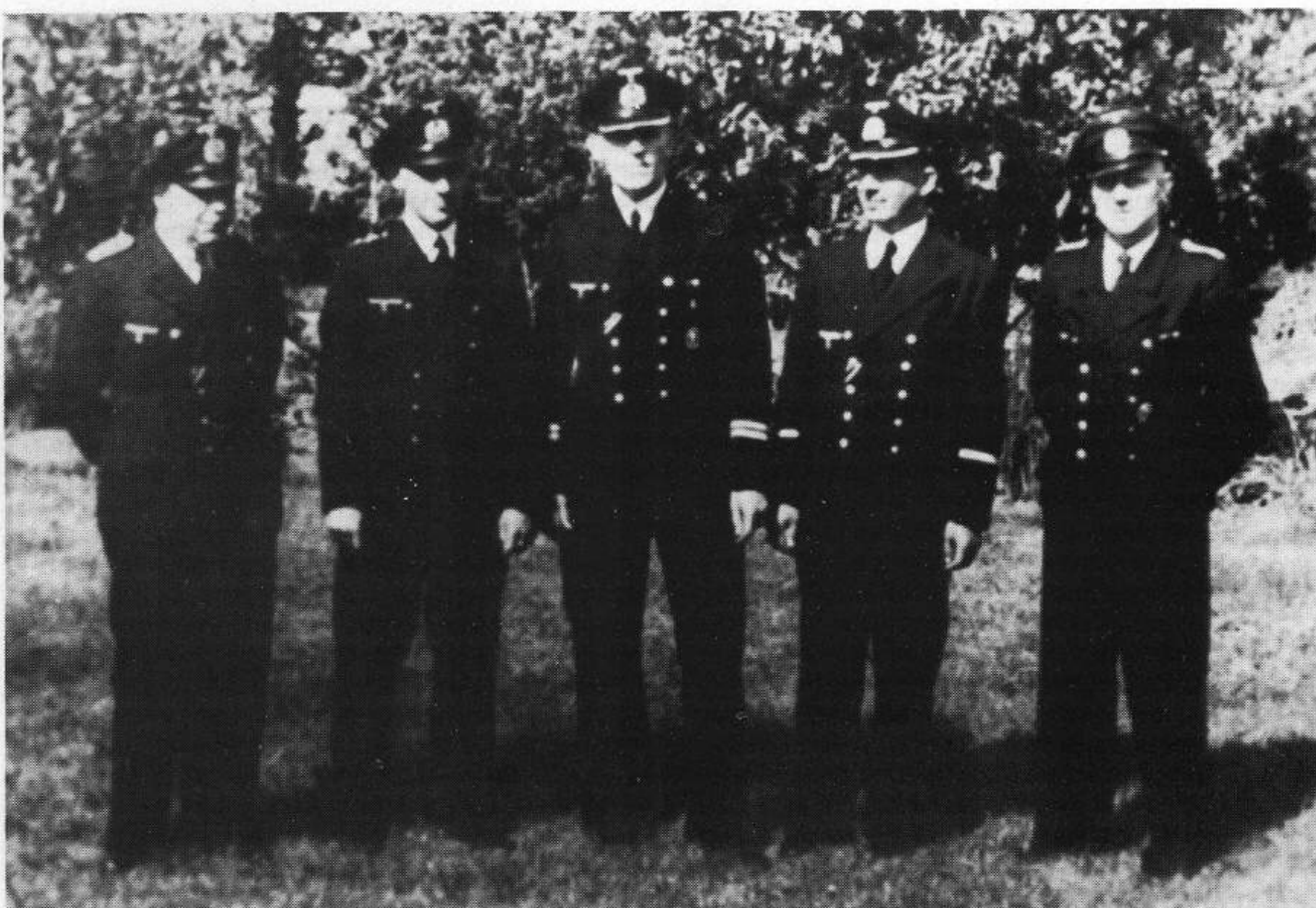
De kustverdediging van de Kanaal Eilanden was even sterk als die te land. Eerstgenoemde was in handen van Seeko-KI (Seekommandant Kanal-Inseln). Sedert eind juli 1942 toen deze werd opgericht werd deze post vervuld door de bekwaame en efficiënte Kapitän zur See Julius Steinbach, maar in juni 1944 was hij vervangen door de beruchte vice-admiraal Friedrich Hüffmeier, een fervente Nazi die de opleiding had gevolgd aan de Nationalsozialistische Führungsstab der Kriegsmarine. Hij was echter ook een bekwaam dekkofficier die het commando had gehad over het slagschip *Scharnhorst* toen het in februari 1942 de vermaarde tocht ondernam door het Kanaal.

Na de aanslag op het leven van Hitler in juli 1944 begon de Führer de legergeneraals te wantrouwen en stelde hij meer vertrouwen in de marine. Bijgevolg was het geen verrassing toen Hüffmeier in oktober 1944 werd aangesteld als Stafchef van von Schmettow. De admiraal had zijn zinnen echter gezet op de hoogste post en meer en meer probeerde hij de bevelhebber aan de kant te schuiven door zijn kleinerende rapporten over von Schmettow naar admiraal Theodor Krancke van het marinecommando West.

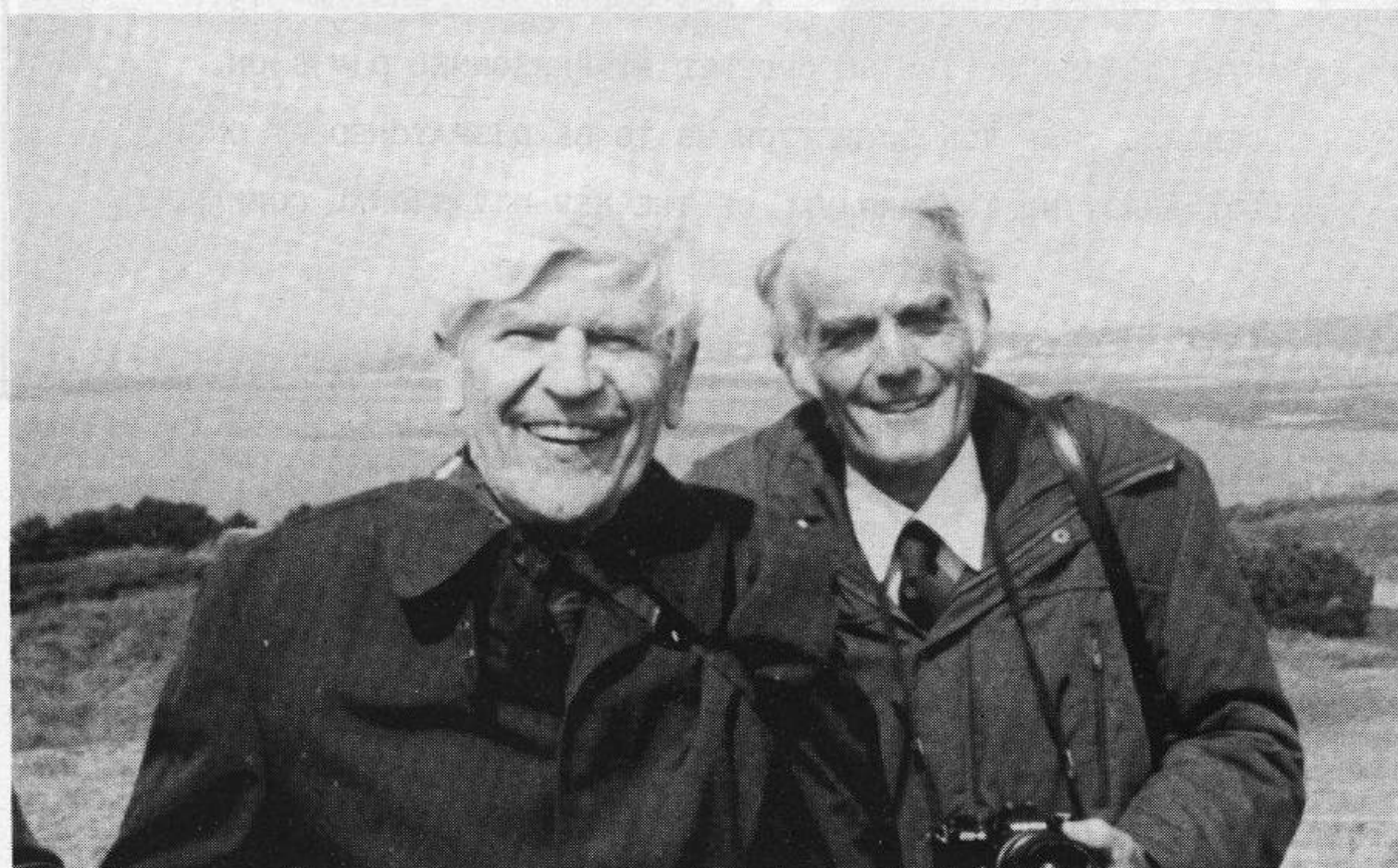
In deze zaak werd Hüffmeier geholpen door het feit dat alleen de Duitse marine op de Kanaal Eilanden de beschikking had over een zender die sterk genoeg was Duitsland te bereiken vanaf Guernsey, waar alle Duitse staven waren gevestigd die de Kanaal Eilanden rechtstreeks onder zich hadden. Dit had voor de 319e Divisie geen grote moeilijkheden gegeven vóór juni 1944, toen men nog in staat was per telefoon of telex contact te onderhouden met het hoofdkwartier in St. Lo. Nadat evenwel de Kanaal Eilanden belegerd werden, kreeg de marine met haar sterke radiozender op het gebied van communicatie de overhand daar alle radioverbindingen door haar handen gingen.

De verbindingsdienst van de marine was ondergebracht in een grote bunker in St. Jacques, een buitenwijk van St. Peter Port op Guernsey. De leiding hiervan had de Marinenachrichtenoofficier, Oberleutnant zur See Willi Hagedorn.

Na de verovering door de Amerikanen van de Franse havens langs de Golf van St. Malo, waren verscheidene eenheden van de Duitse marine aangewezen op de Kanaal Eilanden. Zodoende had Hüff-

Officieren van de marineverbindingdienst. V.l.n.r. Oberfunkmeister Otto Rohkohl (Hoofd Techniek), Oberfähnrich zur See Benno Kraemer (MNO III), Oberleutnant zur See Willi Hagedorn (Hoofd MNO), Leutnant zur See Heinrich Knopp (MNO III) en Oberfunkmeister Max Stolzenburg (Chef observatiepost). (Richard Heaume)

Willi Hagedorn met de auteur, Michael Ginna, in mei 1982 tijdens een bezoek aan Guernsey. Tot op vandaag kan de voormalige verbindingsofficier zich er niet toe brengen te aanvaarden dat de Geallieerden vanuit Bletchley Park in Buckinghamshire met Ultra al zijn berichten onderschepten en decodeerden (Ken Tough)

meier een groot aantal schepen ter beschikking maar de meeste waren opgelegd wegens het tekort aan stookolie. Begin 1945 waren nog steeds de volgende schepen in de vaart.

- (I) Een snelle torpedoboot, de S 112, die vanuit Brest naar Guernsey was gevlucht. Doordat zij schade had opgelopen aan de middelste motor, voer de S 112 meestentijds op twee motoren. Het schip stond onder commando van Leutnant zur See der Reserve Nikelowski, een man van weinig woorden maar een goed zeeman. Als burger was hij gezagvoerder van een walvisvaarder.
- (II) Vier mijnenvegers van de M 40 klasse, behorende tot het 24e Minensuchtfлотилle, de M 412, M 432, M 442 en M 452. Zij stonden onder bevel van Kapitän-leutnant Mohr. De bewapening bestond uit een 10,5 cm scheepskanon en een veelvoud aan 3,7 en 2 cm afweer geschut.
- (III) Zeven groten en twee middelgrote hulpmijnenvegers, omgebouwde treilers van het 46e Minensuchtfлотилle en het 2e Vorpostenbootfлотилle, respectievelijk onder commando van Kapitän-leutnant Zimmermann en Fre-gattenkapitän Lensch.

- (IV) Twee Kriegsfischerkutter, de V 228 en V 229, ook van het 2e VP-flotille.
- (V) Drie artillerie carriers, de AF 68 en AF 71, overblijfselen van het 6e Artillerieträgerflotille dat gelegen had in Cherbourg onder commando van Oberleutnant zur See Otto Karl. De boten waren bekend onder de naam Gruppe Karl.
- (VI) Twaalf motorboten van het Hafenschützflotille Kanalinseln onder Kapitän-leutnant der Reserve Lamperhoff. Van deze boten waren er maar drie in staat meer dan acht knopen te halen. De Hafenschützboote droegen de afkorting FK voor hun nummers, die 'Frankreich Kanalinseln' betekende. Ook weer een aanwijzing dat de Kanaal Eilanden als deel van Frankrijk werden beschouwd en niet van Engeland.
- (VII) Drie sleepboten.

Maar nu terug naar Granville. Als resultaat van de gegevens die verkregen waren van de vijf ontsnapte Duitsers, werden er al spoedig plannen gemaakt voor een commando-aanval. Deze zou drie doelen hebben - (1) de verovering en het wegslepen van zoveel mogelijk bevoorradingschepen; (2) de ver-

(3)

I D 8 G

Z IP/ZTPG/345838

#: N S

0 KC/S

TOO 1835

TOI 1935/27/2/45

: C. IN C. WEST

NAVAL CHIEF COMMAND WEST

319TH INFANTRY DIVISION

MAN) 2AC1) AZ 21C OF 27/2/45.

WITH IMMEDIATE EFFECT LT. GENERAL GRAF VON SCHMETTOW, COMMANDER OF THE 319TH INFANTRY DIVISION AND C. IN C. CHANNEL ISLANDS, IS TRANSFERRED FOR HEALTH REASONS TO THE SUPREME COMMAND OF THE ARMY'S OFFICERS POOL, AND VICE-ADMIRAL HUEFFMEIER, SEA DEFENCE COMMANDANT AND CHIEF OF STAFF CHANNEL ISLANDS, IS APPOINTED C. IN C. CHANNEL ISLANDS. A NEW COMMANDER FOR THE 319TH INFANTRY DIVISION WILL BE ORDERED BY PERSONNEL DIVISION. LT. GENERAL GRAF VON SCHMETTOW IS TO BE DISPATCHED AT ONCE, WITHOUT AWAITING THE ARRIVAL OF THE NEW DIVISIONAL COMMANDER.

128/2/45+++EGT/SMH

Het bewijs van Ultra's eminente succes, waarvan het publiek eerst in het midden van de jaren zeventig kon kennisnemen. Duitse berichten die radiografisch werden verzonden naar de bunker op Guernsey, werden ook ontvangen door de Y-service in Engeland en onmiddellijk ontcijferd door een van de buitenstations van de Government Code and Cipher School te Bletchley. Deze vertaalde transcriptie wordt thans bewaard op het Public Record Office (Britse Algemeen Rijksarchief te Kew), dossier DEFE 3/542. (Crown Copyright)

nietiging van zoveel mogelijk havenfaciliteiten en (3) de gevangenneming van stafofficiëren voor ondervraging.

De plannen werden spoedig omgezet in acties. Vrijwilligers werden gevraagd deel te nemen aan een speciale operatie. De geselecteerden werden voor training bijeen gebracht op Guernsey. Er werd een groot schaalmodel van Granville gemaakt voor instructies en op 22 januari 1945 werden van de mijnenvegers de masten verwijderd om zo een kleiner doelwit te zijn voor de Amerikaanse radar. De eerste aanval op Granville had plaats in de nacht van 6 op 7 februari 1945. Er namen acht detachementen van het leger aan deel, totaal 9 officieren en 148 manschappen en voorts twee marinedetachementen bestaande uit een officier en 20 man. De boten die er aan deelnamen waren de vier M Klasse mijnenvegers en twee hulpmijnenvegers als escorte en flankbescherming in de Cotentin doorvaart. De drie artillerie carriers hadden dezelfde taak in het zuiden tussen Granville en St. Malo. Twee bewapende kotters vervoerden een aantal detachementen die later zouden overstappen op de FK 01, FK 04 en FK 56 teneinde deze op de aangewezen stranden aan land te zetten. Een sleepboot zou als het mogelijk was een prijschip wegslepen en de FK 60 zou de aanvalsgroep voor de haven aan land brengen. De FK 60 was de LCV (P) waarin de Duitsers waren ontsnapt uit Granville, twee maanden eerder, en die nu was ingedeeld in de Hafenschützvloot.) De S 112 had de taak drie mijnen te leggen om de noordelijke zeeweg naar St. Malo te versperren en om patrouilleschepen weg te lokken.

In het begin ging alles goed en volgens plan. De zee was kalm maar er ontstond oponthoud doordat de V 229 om 12.35 uur uitviel door motorstoring. Daarna werd de zee nogal woelig en moeilijkheden werden verwacht bij het overstappen van de aanvalsdetachementen op de Hafenschützboote. Be-

sloten werd de aanval uit te stellen maar niet voordat een van de boten met de afleidingsgroep tot op een afstand van 250 meter uit de kust zou zijn gekomen, voldoende dichtbij om te zien dat er geen schildwachten waren.

Al de schepen keerden terug naar Jersey dat bereikt werd onder dekking van de duisternis en een dikke mist met uitzondering van de FK 60 aan welker avontuurlijke bestaan een einde kwam toen zij op een rots liep ten zuiden van het eiland en moest worden achtergelaten, zonder dat er overigens slachtoffers vielen.

De S 112 had ondertussen met succes mijnen gelegd op 48°41' N en 2°06' W, en 48°50' N en 2°06' W. Bezeg weer in kiellinie te komen ontmoette zij de bij Granville patrouillerende PC 552 en inderdaad het gelukte haar, zoals was afgesproken, de aandacht van de Amerikaan te trekken. Deze keer stond de PC 552 onder commando van luitenant ter zee 2e klasse S. Spielman van de Amerikaanse marine-reserve. De PC 552 opende het vuur en achtervolgde de S 112 over een afstand van zo'n 20 mijl tot Cap Frehel waar de laatste, door haar hogere snelheidsvermogen, kans zag zich van de achtervolgster te ontdoen en bescherming te zoeken in de haven van St. Peter Port waar zij om 03.55 uur arriveerde. Tijdens de korte schermutseling was het smeeroiliereservoir van de bakboordmotor echter geraakt en verloor zijn inhoud. Dit werd in de opwindig niet tijdig opgemerkt en de motor bleef nog tien minuten op volle toeren draaien tot de krukas vastliep en zwaar werd beschadigd. Met alleen maar één goedlopende motor was de S 112 voor verdere acties onbruikbaar en zij werd later overgebracht naar Lorient waar haar defecte motor werd vervangen en het schip tot het einde van de oorlog dienst deed tussen verschillende vestingen in het zuiden van Bretagne, die nog in Duitse handen waren.

Met al zijn zeestrijdkrachten veilig terug op de Kanaal Eilanden verbrak Vice-admiral Hüffmeier eindelijk de radiostilte om zijn bedoelingen omtrent Granville mee te delen en nu duikt er een interessant feit op. De raid is onderwerp geweest van vele korte artikelen en er is zelfs een boek over geschreven door de Fransman Jacques Mordat *Hold Up Naval à Granville* (ook in het Duits verschenen) maar geen van deze schrijvers had toegang tot wat wij nu kennen als Ultra. Dit is toe te schrijven aan het feit dat het embargo hierop pas in 1974, na dertig jaar, gedeeltelijk werd opgeheven. Tijdens de Tweede Wereldoorlog dacht het Duitse opperbevel dat het een goede en veilige methode had om met de Enigma codeermachine geheime radiob berichten te verzenden. Een veronderstelling die er echter volkomen naast zat. Dankzij de kundigheid van de Crypto-analisten van de Britisch Government Code and Cypher School in Bletchley in Buckinghamshire, bleek het mogelijk de Enigma-code te breken en het gebeurde vrij vaak, binnen een paar uur na verzending, een Duits geheim bericht te decoderen en door te spelen aan de Britse inlichtingendienst (Zie Toen en Nu nr.37). Hierbij werden de Kanaal Eilanden niet over het hoofd gezien en iedere keer dat er gebruik werd gemaakt van de radio op het eiland werden de signalen onderschept door een Y Service afliuisterstation. De inhoud van het bericht werd gedecodeerd in Bletchley en doorgestuurd naar de betrokken autoriteiten. Dit was, zoals eerder aangeduid, niet zo belangrijk tijdens het grootste deel van de oorlog toen de Duitsers nog gebruik konden maken van de telex of de telefoon. Maar toen de Kanaal Eilanden eenmaal van de buitenwereld waren afgesloten werd het radiostation op St. Jacques van groot belang en Bletchley was in staat alles op de voet te volgen. De resultaten van het breken van deze Enigma-code op de Kanaal Eilanden worden bewaard in het Public Record Office in Kew. Uit de betreffende documenten kan men opmaken dat na het arriveren op Guernsey omstreeks kerstmis 1944 van de uit Granville ontsnapte Duitsers, Hüffmeier het marinecommando West (Mok West) op hoogte stelde van hun komst en gegevens over de havenverdediging doorgaf met het verzoek hieraan geen ruchtbaarheid te geven. Hierna handhaafde hij volkomen radiostilte over zijn plannen wat betreft Granville. Toen echter de aanval op 7 februari 1945 faalde, lichtte de admiraal MOK West in via diverse radiob berichten.

In de loop der tijd hebben verscheidene schrijvers opgemerkt dat het een 'volkomen verrassing' was toen de Duitsers een maand later hun tweede en nu succesvolle aanval ondernamen. Er zou echter geen sprake van verrassing of wat wat dan ook moeten zijn geweest - in zijn radiob berichten naar MOK West wees Hüffmeier erop dat hij er zich van bewust was dat de M klasse mijnenvegers door de radar in Coutainville waren gesignaleerd, maar ondanks dat en de activiteiten van de S 112 was de opzet van de aanval voor de Geallieerden niet duidelijk geworden. Daarna omschrijft hij nauwkeurig zijn bedoelingen en verklaart dat '...herhaling van de operatie (zal plaatsvinden) bij het volgende geschikte hoogtij en bij goede maanlicht condities, over ongeveer vier weken.' Na de tweede succesvolle raid, stond er in een Amerikaans rapport dat 'de mogelijkheid van zo'n aanval al lang was onderkend en dat men de betrokken autoriteiten daarvan op de hoogte had gesteld'. In gedachte houdend dat een van de gouden regels van Ultra was om nooit te worden gecompromitteerd en dat men van de verkregen inlichtingen geen gebruik mocht maken, tenzij aannemelijk kon worden gemaakt dat deze van agenten of via luchtverkenning waren verkregen, kan men er alleen maar over speculeren wat voor waarschuwingen, zo die al gegeven werden, de inlichtingendienst van de Britse marine aan de Amerikanen heeft doorgegeven wat betreft Hüffmeiers's plannen voor Granville.

Ondertussen gingen de Duitse commando's, nu gelegd op Jersey, verder met hun training, die veelal plaatsvond in en om het Palace Hotel in Bagatelle totdat het hele gebouw door een enorme explosie op 7 maart volledig instortte, twee dagen voor de tweede aanval. In die tijd had er ook een interessante ontwikkeling plaatsgevonden in de bevelstructuur van de Kanaal Eilanden. Om 16.35 uur op 27 februari 1945 zond de Oberbefehlshaber West naar zowel MOK West als naar de 319e Infanteriedivisie een radiob bericht dat luidde:

'Met onmiddellijke ingang wordt Generalleutnant Graf von Schmettow, commandant van de 319e Divisie en opperbevelhebber van de Kanaal Eilanden, om gezondheidsredenen overgeplaatst naar

De mijnen die de S 112 in de nacht van 6 op 7 februari 1945 legde in de noordelijke toegangswateren tot St. Malo, waren oorspronkelijk Britse parachutemijnen geweest die de RAF had uitgeworpen boven de havenmond van St. Peter Port op Guernsey in juni 1944. Een en ander om te verhinderen dat de Duitsers de haven als een noodbasis voor U-boten zouden gebruiken. Door de grote getijverschillen in de wateren rondom de Kanaal Eilanden, konden de mijnen bij laag water zonder moeite worden opgespoord. Zij werden van hun ontsteking ontdaan door Leutnant Heinz Kass die bewapeningsofficier was van het 24e mijnenvegerflotielje. Later bracht hij de ontstekingen weer aan toen de mijnen nodig waren voor de eerste - niet geslaagde - aanval op Granville.

het Oberkommando der niet ingedeelde legerofficieren en Viceadmiraal Hüffmeier wordt benoemd tot opperbevelhebber van de Kanaal Eilanden. Een nieuwe commandant voor de 319e Divisie zal worden aangesteld door de dienst personeelsbeleid. Generalleutnant Graf von Schmettow wordt met onmiddellijke ingang overgeplaatst zonder de komst van de nieuwe divisiecommandant af te wachten.

Zo zag Hüffmeier zijn ambities in vervulling gaan, ondanks het feit dat von Schmettow al in geen jaar geen dokter had gezien. Door het uitblijven van het Duitse transportvliegtuig kon Graf von Schmettow niet meteen worden vervoerd. De Granville operatie was intussen een volledig succes geworden.

Om ongeveer 21.00 uur op 8 maart 1945, hadden de Duitse commando's plaatsgenomen in hun vaartuigen en hadden koers gezet naar St. Helier. Vanwege de beschadigingen die sommige boten hadden opgelopen bij de eerste afgebroken raid, bestond de aanvalsmacht nu uit de volgende schepen:

Groep 1a: Twee M Klasse mijnenvegers, de M 412 en de M 452, waarvan het eerste het commandoschip was met Kapitaan-leutnant Mohr aan boord. Beide schepen vervoerden legereenheden die, onder leiding van Oberleutnant Jagmann vernielingen moesten uitvoeren aan de haveninstallaties. Voorts bevond zich marinepersoneel aan boord dat het radarstation van de haven van Granville moest vernietigen, alsmede personeel dat de bemanning moest leveren voor de schepen die de Duitsers in handen zouden vallen. De sleepboot *Diecksand* begeleidde deze groep.

Groep 1b: De M 432 en M 442 die voor de kust zouden blijven liggen en die spervuur zouden afgeven op de toegangswegen die van de landzijde naar de haven liepen. Aldus wilden de aanvallers vermijden dat er versterkingen werden aangevoerd.

Groep 2: De drie artillerie carriers AF 65, AF 68 en AF 71 onder bevel van Oberleutnant zur See Otto Karl. Deze hadden de taak het patrouillevaartuig van Granville te misleiden; voorts dekking te geven als er vijandelijke schepen zouden opstomen vanuit St. Malo en de vernieling van de vuurtoren op

Grand Chausey uit te voeren om voor de vijand de achtervolging moeilijker te maken.

Groep 3: Drie snelle Hafenschützboote, de FK 01, FK 04 en FK 56 onder commando van Kapitaanleutnant zur See Meyer. Deze zouden eenheden aan land zetten om badhotels te doorzoeken met het doel zoveel mogelijk stafofficieren die hier ingekwartierd lagen gevangen te nemen. Deze eenheden werden geleid door Hauptmann Schellenberg.

Groep 4: De hulpmijnenveger M 4613 en de kottor FL 13 (de laatste het enige overgebleven schip van de voormalige Hafenschützvloot van Lezadrieux) die als dekkingseenheid zou fungeren bij de doorvaart van Contentin.

Aan boord van de schepen bevonden zich:

- (I) Acht aanvalsdetachementen van het leger met tien officieren en 148 manschappen, verspreid over de groepen 1a en 3.
- (II) Drie aanvalsgroepen van de marine met twee officieren en 34 man bij groep 1b.
- (III) Een uit zes man bestaande luchtafweergeschutsgroep ondergebracht bij groep 1a.

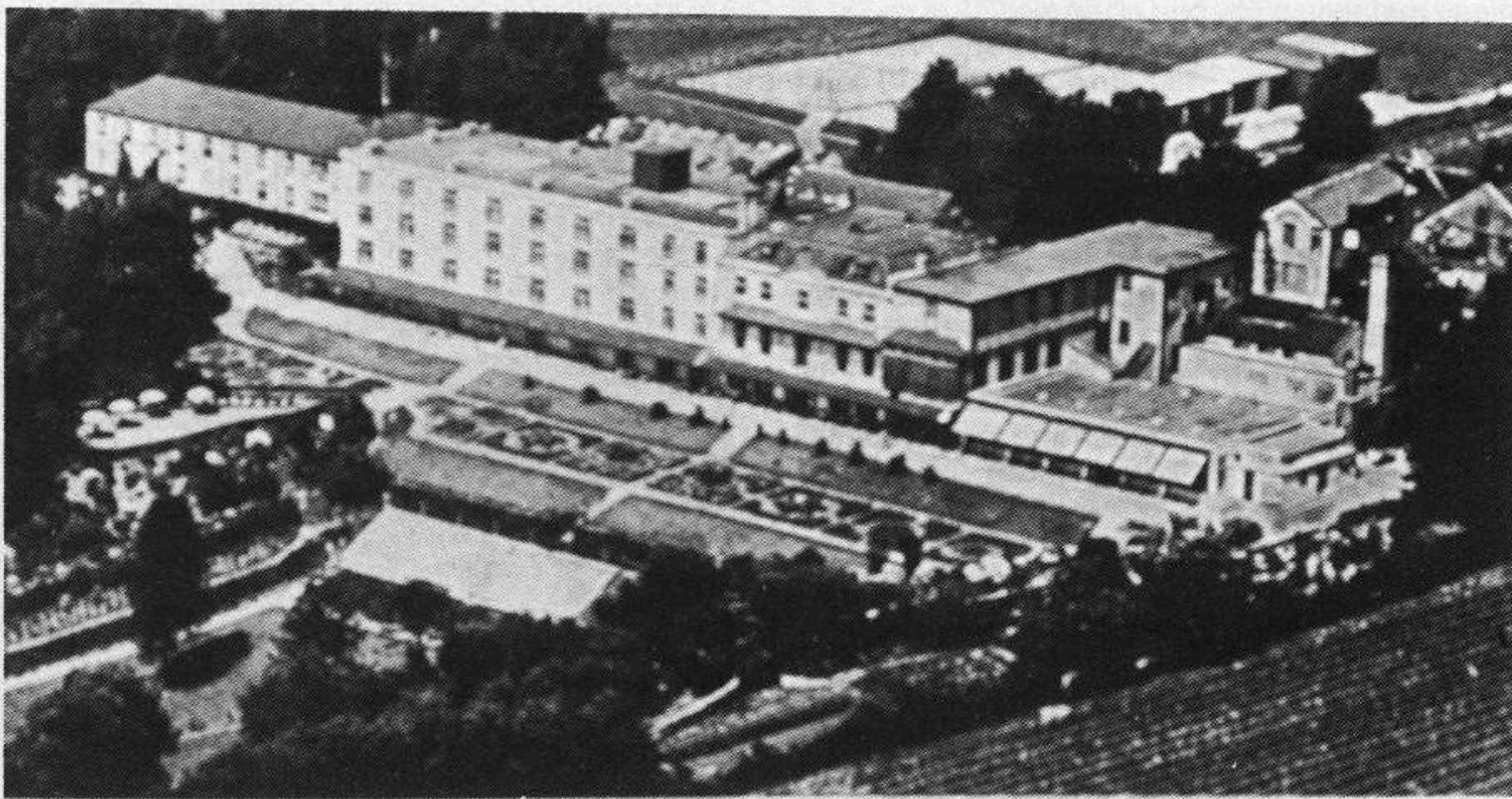
Bijna direct nadat de strijdmacht de haven van St. Helier had verlaten werd zij waargenomen door de radar van het Amerikaanse leger in Coutainville. Dit gebeurde om 21.49 uur en deze gegevens werden doorgegeven aan het Amerikaanse marinehoofdkwartier in Cherbourg, aan het 156e Regiment Infanterie in Barneville dat paraat werd gehouden en naar de officier van dienst in Granville. De dienstdoende officier heeft, volgens een weergaven in deel XI van de *History of US Naval Operations in*

World War II, de gegevens van het radarstation als zeer belangrijke informatie aangenomen, maar heeft geen alarm geslagen. De informatie werd doorgegeven aan de commandant van het patrouilleschip van die nacht de PC 564.

De PC 564 was nog niet lang in dienst en had als benaming een allegaartje van magazijnmeesters, beheerders en onderhoudsmensen onder commando van de reserve luitenant ter zee 2e klasse Percy Sandell. Het was Sandell's eerste commando en hij was pas twaalf dagen aan boord. Niet-tegenstaande dat stuurde hij, toen hij het rapport had ontvangen, zijn kleine bootje meteen in de richting van de naderende vijand. Tegelijkertijd werd aan HM Trawler *Pearl*, die 's middags voor Granville was aangekomen, vanaf de wal opdracht gegeven de PC 564 assistentie te verlenen. Om onbekende redenen en ondanks herhaalde oproepen bleef de *Pearl* bij haar taak, het kleine koleschip de *Gem* te bewaken. Daardoor nam zij geen deel aan de strijd die volgde.

Luchtdekking aangevraagd door Cherbourg aan het opperbevel in Plymouth had geen resultaat en de twee Amerikaanse torpedoboten, de PT 458 en PT 460, die vanuit Cherbourg opdracht hadden gekregen naar het zuiden op te stomen, werden tegenover Carteret tegengehouden voor het geval de aanvalsgroep die Granville naderde niet meer was dan een afleidingsmanoeuvre voor een veel grotere actie tegen Cherbourg zelf.

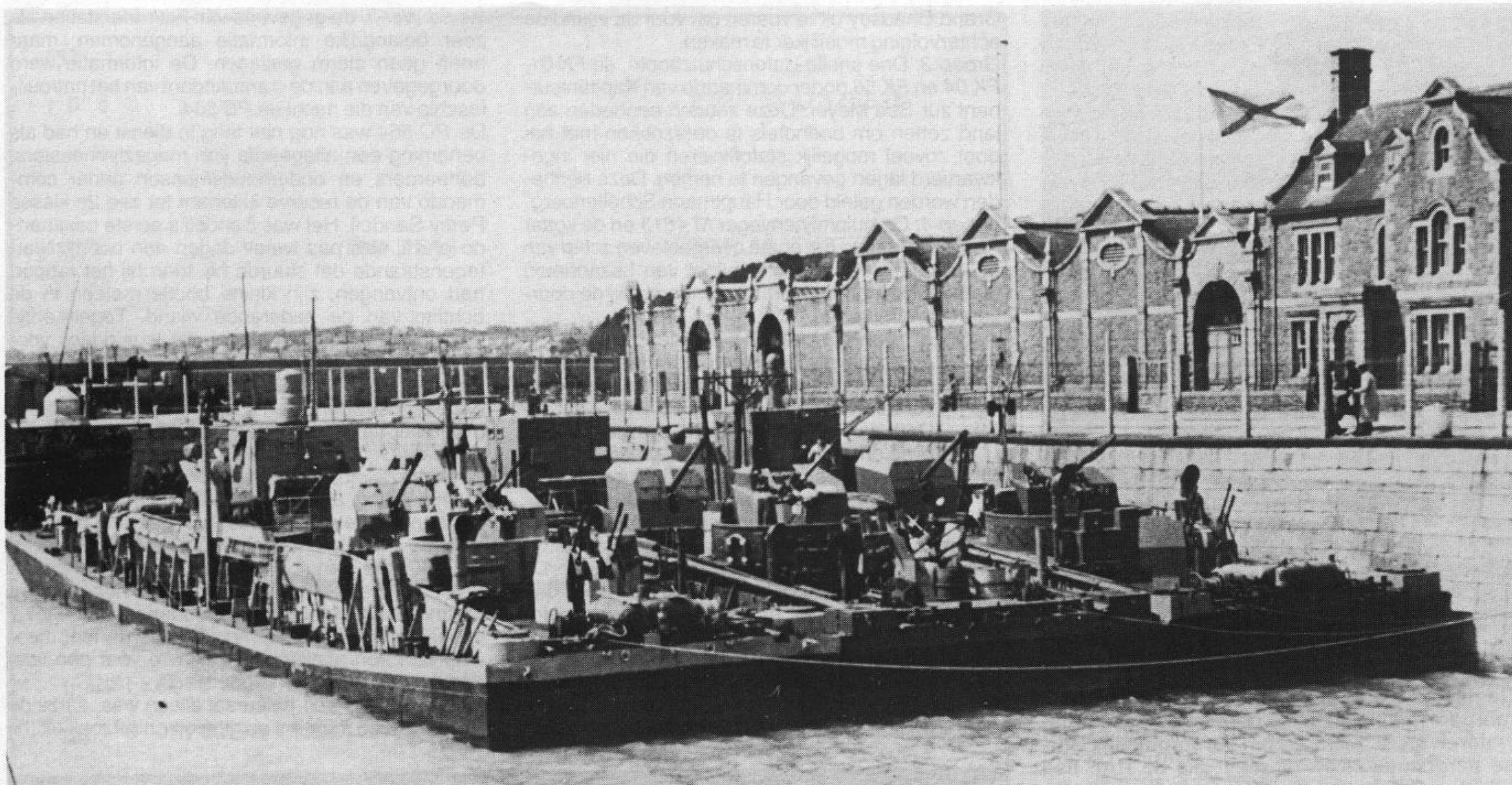
Hoewel de PC 564 helemaal alleen was, aarzde Sandell geen moment en ging op onderzoek uit (hij

Het Palace Hotel in Bagatelle, juist achter St. Helier op Jersey gelegen, werd in 1940 door de Wehrmacht overgenomen om er een verbindingscentrum in te richten. Later werd het hotel een trainingsschool voor officieren. Het grootste deel van de plannen voor de raid op Granville werd hier beraamd. Ook vond hier de training plaats. Op de avond van de 7e maart, twee dagen voor de raid, brak op de begane grond in een vertrek waar explosieven lagen opgeslagen, een kleine brand uit. Vanwege de plannen en documenten die overal door het hotel verspreid lagen, verzette de commandant zich tegen het alarmeren van de plaatselijke brandweer om te vermijden dat iets van de operatie zou uitlekken. Onder leiding van Hans Kegelmann gaf hij zijn eigen mensen in plaats daarvan opdracht springstofladingen op alle drie de verdiepingen aan te brengen om een deel van het gebouw op te blazen. Zijn bedoeling daarmee was een brandsleuf te maken. Het hoeft geen betoog dat het hele hotel na de explosie uit zijn voegen viel. Hierbij werden negen soldaten gedood en in het omringende gebied vele gebouwen beschadigd. Wegens gevaar voor instorten werd het hotel later gesloopt. De plek wordt thans ingenomen door de Palace Close woonwijk. (Dave Bishop)

Boven: De drie artillerie carriers AF 65, AF 68 en AF 71 van Gruppe Karl in de haven van St. Helier na de bevrijding. Rechts: De SS Eskwood is zichtbaar op de achtergrond. Een van de Britse landingsvaartuigen die op 9 mei de haven binnenkwamen draagt op de wimpel het nummer VII80. (Charles Brown) Geheel onder: De haven geeft thans een onderkomen aan meer kapitaal-krachtige toeristen. (Dave Bishop)

werd later met zijn bemanning geprezen voor de snelheid van handelen in deze operatie) en zette koers naar een punt waar hij de boten zou kunnen onderscheppen ten westen van de Chausey Eilanden - dit nu was natuurlijk precies wat de artillerie carriers wilden dat hij deed.

Even voor middernacht vuurde de PC 564 drie lichtgranaten af die de vijand geheel verlichtten en na geconstateerd te hebben wie het waren gaf luitenant Sandell opdracht het vuur te openen met zijn 3-inch kanon. Dit gebeurde, maar na een granaat kwam de kulas vast te zitten en het kanon raakte buiten werking. Onmiddellijk daarna werd de PC 564 in het volle schijnsel gezet van een lichtgranaat en tegelijkertijd door een 8.8cm granaat geraakt in het stuurhuis. Dit schot schakelde niet alleen de stuurinrichting en kompassen uit maar doodde ook allen die op de brug aanwezig waren met uitzondering van Sandell en de luitenant ter zee 2e klasse Klinger, de artillerieofficier. Nog meer granaten raakten de PC 564 die de secundaire bewapening uitschakelden en die een klein brandje veroorzaakten. Dit was snel geblust, de situatie was nu echter hopeloos geworden en bevel werd gegeven de motoren te stoppen en zich voor te bereiden op het verlaten van het schip. Zonder verdere orders af te wachten verlieten vijftien man onmiddellijk het schip, gingen op een reddingsvlot en werden later opgegeven als vermist. (In werkelijkheid hadden de Duitsers al snel de drenkelingen opgespoord die de nog zes weken durende oorlog doorbrachten in het krijgsgevangenenkamp op Jersey).

Nadat de motoren van de PC 564 tot stilstand waren gekomen hield ook het vuur op. Meteen daarna zei luitenant Klinger dat men toch niets te verliezen had en dat men net zo goed kon proberen weg te komen. De motoren werden weer opgestart en men slaagde erin weg te varen in de richting van de vuurtoren van Pierre d'Herpin. Het schip werd verlaten in de buurt van Cacale waar om medische hulp werd gevraagd voor de gewonden. De volgende dag werd de PC 564 op sleeptouw genomen naar St. Malo en later naar Plymouth om te worden gerepareerd.

In de veronderstelling dat de Amerikaanse patrouilleboot was gezonken gingen de artillerieschepen over op het beschieten van de vuurtoren van Grand Chausey totdat het licht was gedoofd.

Ondertussen was in Granville zelf de commando-aanval in volle gang. Om 13.00 uur liepen de *M 412*, de *M 452* en de *Diecksand* de haven binnen, de laatste twee kwamen langsij en brachten de landingstroepen aan wal om de vernielingen van de haveninstallaties ter hand te nemen nadat de haven eerder was bestookt met 2 en 3.7cm geschut. Het enige belangrijke verlies dat de Duitsers leden tijdens de hele operatie vond plaats toen de *M 412* aan de grond liep in de buitenhaven. De sleepboot bracht het landingsteam van de mijnenveger naar de kust en na een kabel vastgemaakt te hebben aan de gestrande boot probeerde men deze vlot te trekken. Dit lukte niet en daar de tijd drong, besloot Kapiteinleutnant Mohr zijn commandoschip te verlaten en aan boord te gaan van de *M 452*. Geheime documenten werden vernietigd en nadat springladingen waren aangebracht werd de *M 412* opgeblazen. In verscheidene rapporten na de aanval noemden de Amerikanen de *M 412* abusievelijk de *Schelde*, een naam die men had ontdekt op het wrak van het schip. Dit was echter de naam van de scheepswerf de *Schelde* in Vlissingen waar de *M 412* in 1941 was gebouwd en waar meerdere zusterschepen van stapel waren gelopen.

Er wordt wel eens beweerd dat de Duitsers bij Granville voor het eerst een vergissing maakten en verrast werden door het laagtij. In feite is daar helemaal geen sprake van. In een rapport geschreven in 1952, maakt Vizeadmiraal Hüffmeier duidelijk dat het tijdstip van de aanval afhankelijk was geweest

In de haven lagen ook de drie mijnenvegers M 432, M 442 en M 452 die na de raid veilig naar hun basis waren teruggekeerd. Na de operatie werden de schepen wegens gebrek aan brandstof opgelegd en na het einde van de oorlog overgedragen aan Frankrijk. (Charles Brown)

van twee factoren; een ervan was een maanloze nacht met hoog water op een tijdstip dat de duisternis zoveel dekking zou kunnen geven als maar mogelijk was. Hoog water en geen maan was er rond middernacht van 8 op 9 maart, maar tijdens doodtij stond het water niet hoger dan 9,30 meter. Het was echter een risico dat men moest nemen en de aanval werd voor die nacht opgezet, want het Zweedse Rodekruisschip de *Vega* werd op Jersey verwacht met een lading voedsel voor de burgerbevolking en de Duitsers wilden niet dat de kapitein ook maar iets van de activiteiten zou zien in de haven van St. Helier, uit angst dat hij ze wel eens aan de Britten zou kunnen doorgeven. De veronderstellingen van de Duitsers waren juist, later bleek namelijk uit documenten dat de Zweedse kapitein inderdaad alles had doorgegeven wat hij had gezien in de havens van de Kanaal Eilanden. Terloops zij opgemerkt dat het Internationale Rode Kruis, bij de Duitse regering een scherp protest indiende omdat de aanval was uitgevoerd toen de *Vega* in de wateren rondom de Kanaal Eilanden voer. De Duitsers, van hun kant, antwoordden dat op het moment van de aanval, de *Vega* zich bij de Guernsey bevond zo'n 25 mijl verderop en dat het Rode Kruis geen reden tot beklag had.

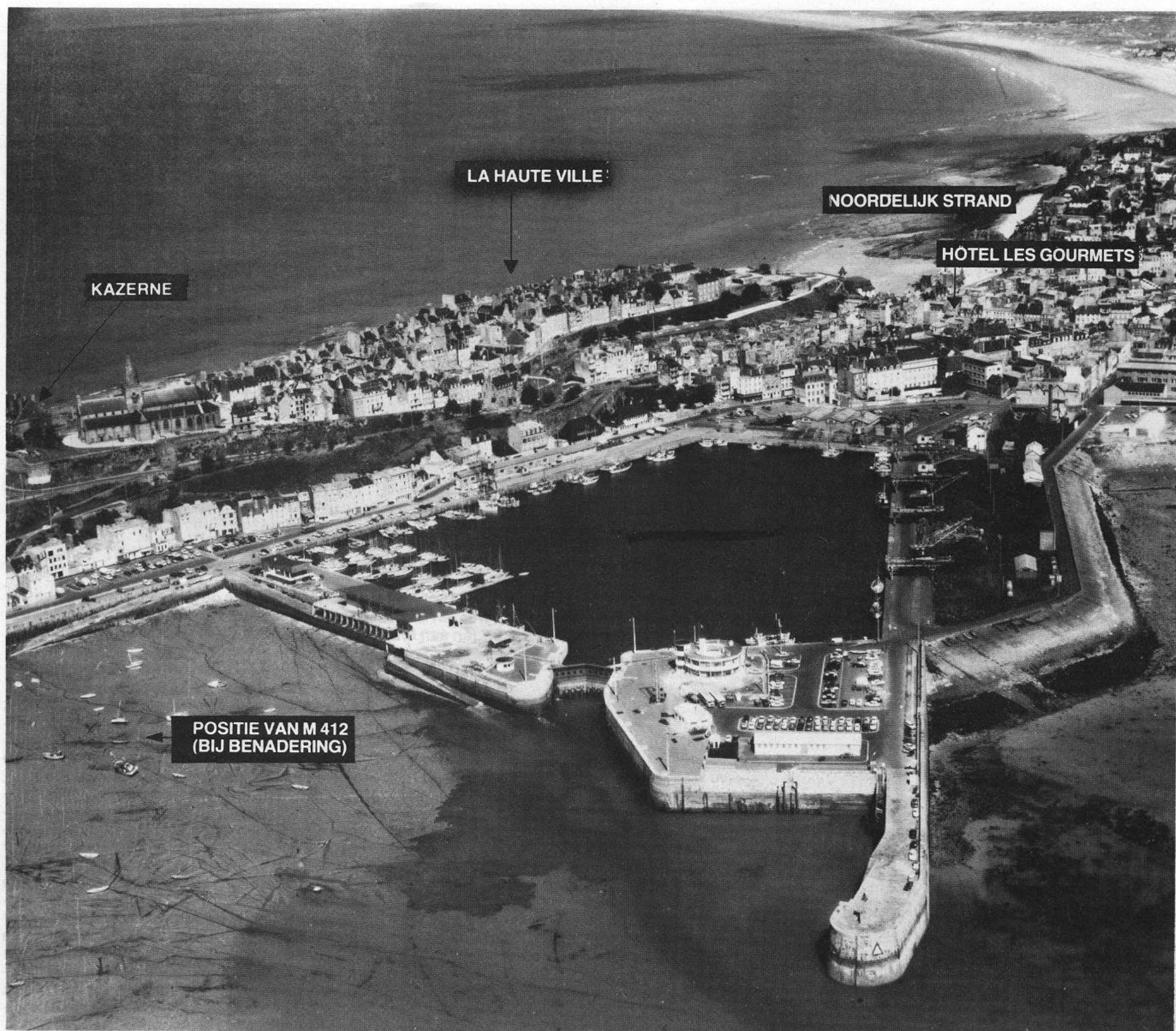
Het doodtij waardoor de *M 412* aan de grond liep was er ook de oorzaak van dat het plan zoveel mogelijk kolenschepen weg te halen misliep. Het grootste deel daarvan lag op drooggevallen ankerplaatsen en, niet in staat ze weg te slepen, maakten

de Duitsers de schepen onklaar met explosieven. Alleen het *SS Eskwood* was drijvende en de Duitsers wilden haar snel onder stoom brengen om uit te varen. De commandant van de *Eskwood*, kapitein Wright, was omgekomen tijdens de beschietingen die vooraf gingen aan de aanval, maar de hoofdmachinist, Bill Woodhead, de eerste officier, John Campbell, de tweede machinist, George Harrison, de stokers Robert Dick en James Blair, hulpmachinist, Joseph Sworda en de korporaal kanonnier James Mattock waren nog aan boord. Onder bedreiging dwongen de Duitsers de bemanningsleden het schip onder stoom te brengen terwijl de *Diecksand* het door de sluizen sleepte. In zijn rapport over de operatie van 1952, beweert Hüffmeier dat de Britten een 'sportieve kijk hadden op de gebeurtenis', maar afgaande op de taal die de hoofdmachinist Woodhead gebruikte in een telefoongesprek 39 jaar na de gebeurtenissen, bleek uit zijn beoordeling van de situatie dat hij het voorval helemaal niet sportief opnam.

Aan boord van de *Eskwood* waren de Duitsers overgelukkig met de vondst van al de geheime kaarten en de instructies voor de convooiroutes in de wateren rondom Engeland. Maar hun hoop een scheepslading kolen te bemachtigen werd de grond ingeboord want deze was al gelost en de enige kolen die zich nog aan boord bevonden waren de 112 ton die voor het schip zelf bestemd waren.

Temidden van de verwarring had de ploeg die de hotels moest afzoeken zich vanuit rubberbootjes aan wal begeven. Gezien hun verklaring dat men zoveel mogelijk stafofficieren gevangen wilde nemen, lijkt het aannemelijk dat de Duitsers dachten dat in Granville het hoofdkwartier was gevestigd van niet minder dan generaal Eisenhower zelf. Het vooruitgeschoven hoofdkwartier van SHAEF had inderdaad in september vijf mijl zuiderlijker gelegen, maar ten tijde van de aanval waren Eisenhower en zijn staf allang oostwaarts getrokken. De stad was echter wel het hoofdkwartier van de United Nations Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA), die Granville uitgekozen had om het personeel van instructies te voorzien voordat dit vertrok naar de geteisterde oorlogsgebieden in Europa.

Gehuisvest in Hôtel Normandie die nacht was Mr. John Alexander, B.Sc., een Principal Welfare Officer van de UNRRA, alsmede verschillende Amerikaanse officieren die pas 's avonds in Granville waren aangekomen en die de taak hadden nieuw gearriveerde UNRRA functionarissen in te lichten over de toestand in de steden in Europa die zij zouden bezoeken. Mr. Alexander voelde zich niet erg op zijn gemak in het Hôtel Normandie; tot voor acht maanden was het gebouw door de Gestapo gebruikt als ondervragingscentrum en de zolderverdieping was verdeeld in kleine cellen waarvan de meeste waren voorzien van muurhaken en waar nog bloedvlekken op de grond zaten. Niettemin begaf hij zich op de avond van de 8e maart te bed om daarna omstreeks 01.00 uur te worden gewekt door geweervuur. Na zich snel te hebben aangekleed ging hij de gang op waar hij gewapende Duitsers tegenover zich vond die hem duidelijk maakten dat hij zijn handen omhoog moest steken.

Thans is de voormalige ingang naar de binnenhaven afgesloten, hoewel de omtrek van de oude vloeddeuren op de bodem kan worden waargenomen. (Aerofilms)

Na dit bevel te hebben opgevolgd werd hij naar het strand gebracht waar al spoedig nog drie Amerikaanse officieren arriveerden die slechts waren gekleed in pyama met daaroverheen hun uniformjas. De drie officieren waren kapitein R.H. Shirley en de eerste luitenanten N. Younggren en W. Wendell Heilman die, zoals eerder gezegd, pas waren aangekomen in Granville en die geen idee hadden van het bestaan van de Kanaal Eilanden of van het feit dat daar nog steeds Duitse troepen zaten. Zij dachten dat zij honderden kilometers van de vijand verwijderd waren.

Voor luitenant Younggren was zijn eerste nacht in Hôtel Normandie een speciale nacht. Voor kerstmis had hij van zijn moeder een pyama gekregen, maar omdat hij in een gevechtszone lag - in de Ardennen - had hij niet de gelegenheid gehad deze te dragen. Maar nu, dat dacht hij tenminste, was hij overgeplaatst naar een veilig achtergebied, met de vijand op een afstand van zo'n 800 kilometer naar het oosten. In een groot hotel met een comfortabel bed, was hij thans in de gelegenheid die pyama voor het eerst te dragen. Plotseling hoorden de drie officieren, net zoals Mr. Alexander, geweervuur en naar buiten kijkend zagen zij soldaten die zij onmiddellijk herkenden als Duitsers. Zich afvragend waar die Duitsers dan wel vandaan konden komen, sloegen zij gehaast hun uniformjas over hun pyama en klommen langs de brandtrap naar buiten waar zij in de armen liepen van een Duitse patrouille die hen naar het strand bracht. Tegelijkertijd verscheen er een jeep met aan het stuur soldaat Mark Layman en als passagier luitenant-kolonel Anderson. De overste was er op uitgestuurd om te kijken wat er

aan de hand was - dat merkte hij al spoedig toen hij een revolver onder zijn neus kreeg geduwd. Zowel hij als de chauffeur voegden zich bij de groep op het strand en werden van daaruit met een boot overgebracht naar de buitengaats liggende Hafenschützboote die hen naar Jersey vervoerden. Mr. Alexander had de twijfelachtige eer de eerste UNRRA functionaris te zijn die krijgsgevangen werd gemaakt.

De Duitse soldaten begaven zich ook in de straten die achter de hotels lagen, daarbij in het wilde weg schietend om zoveel mogelijk verwarring te zaaien. Hier vielen ook de meeste slachtoffers onder de burgers. Opgeschrikt door het lawaai openden zij hun slaapkamerramen en ontstaken hun lichten waarna zij werden beschoten door de Duitsers. Wat er zich aan Amerikaanse verdediging bevond in de haven raakte hopeloos in de war. Er was geen officieel alarm gegeven en er hadden geen sirenes geloeid vanwege het feit dat in het verleden, als de radarstations vijandelijke schepen hadden gemeld, deze uit zichzelf weer rechtsomkeert maakten! De enige voorzorgsmaatregelen die werden getroffen kwamen van majoor Brown, de havencommandant, die na de tweede radarwaarschuwing van naderende schepen, bevel gaf de haven te verduisteren en een groep van 79 Duitse krijgsgevangenen die net was gearriveerd om te werken aan de kolenboten, af te marcheren naar hun gevangenkamp.

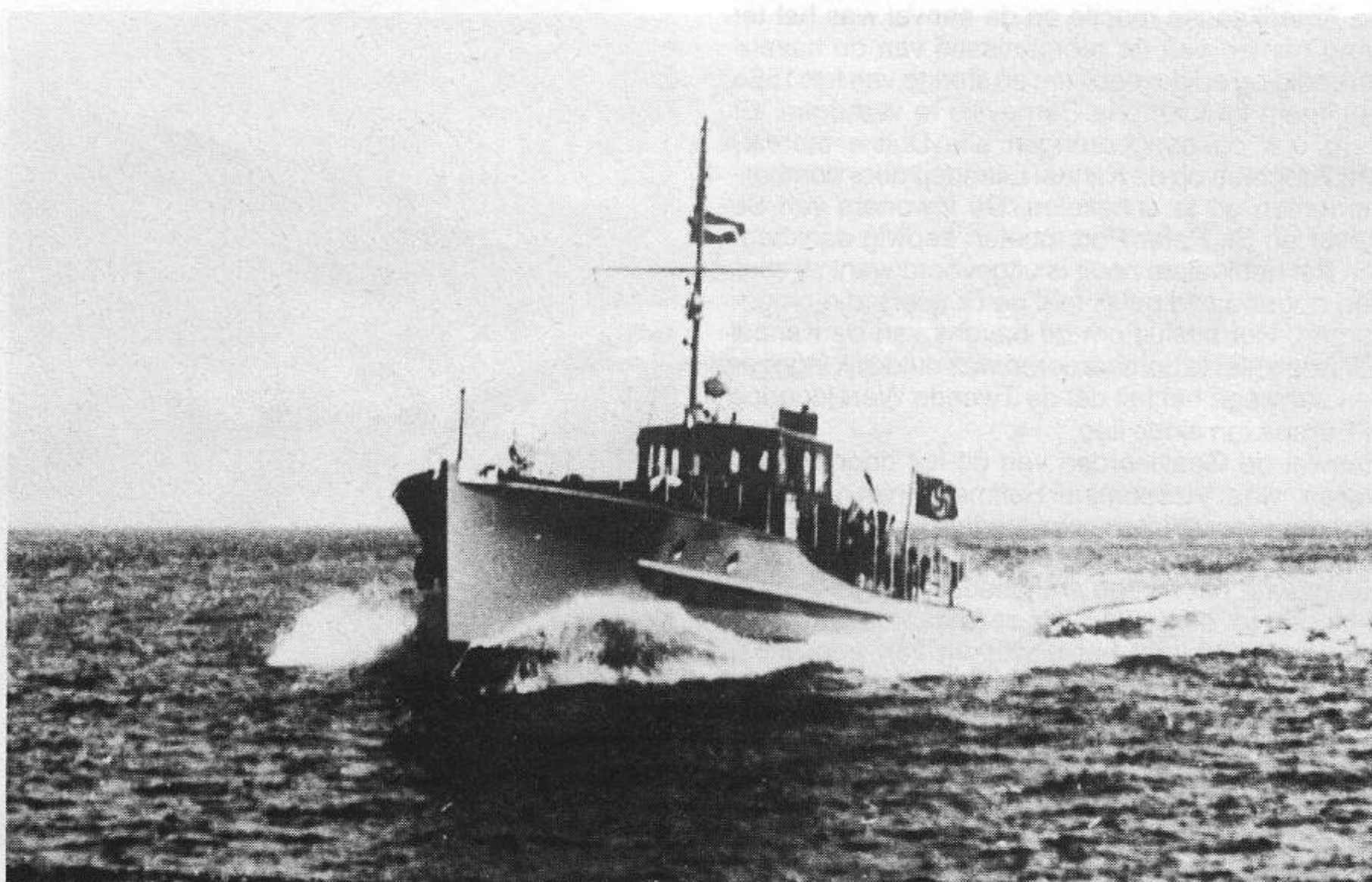
Het grootste deel van de Amerikaanse troepen was gelegerd in de bovenstad, ofwel 'De Rots' zoals zij het noemden. Terwijl de twee mijnenvegers de haven binnenliepen, probeerden majoor Brown en

kapitein T. Wilkinson een soort verdediging te organiseren - een nogal hopeloze taak omdat men alleen maar kon beschikken over karabijnen. Om 12.45 uur toen de 10.5cm granaten vanaf de *M 432* en de *M 442* op de rots insloegen, gaven majoor Brown en zijn compagnon de eenheden van het Franse veiligheidsgarnizoen bevel uit hun kazerne te komen. De Franse officieren hadden het idee dat de Amerikanen bezig waren aan een oefening en het vergde dan ook nogal wat overredingskracht om de Franse eenheid te laten aantreden. Zij werden verspreid opgesteld langs de weg die hoog boven en parallel aan de haven loopt, maar zij hebben maar weinig nut gehad voor de verdediging. Aan het einde van de rots was het radarstation gevestigd, een van de operatiedoelen van de Duitsers. Hier boden de Amerikanen, slechts voorzien van lichte wapens, zoveel tegenstand dat de Duitsers werden teruggedreven nadat de officier die de leiding had was gesneuveld.

Beneden in de haven zelf hadden de Duitsers de overmacht. Controlepunten werden uitgezet en tegelijkertijd werden er springladingen geplaatst in een kraan, een locomotief en in de kolenschepen die aan de drooggevalen steigers lagen. Het was in dit gebied dat de meeste geallieerde slachtoffers vielen, vooral onder de bemanning van de koopvaardischepen als zij weerstand boden. Van de 79 krijgsgevangenen werden er 67 bevrijd en meegenomen aan boord van een Duits schip naar een dubieus soort vrijheid op Jersey.

Toen eenmaal de *Eskwood* de sluisdeuren was gepasseerd, begonnen de Duitsers zich terug te trekken, een operatie die om 03.00 uur was voltooid. Kort daarna verschenen de eerste versterkingen van het 156e Regiment Infanterie in de stad. Helaas te laat - de aanvallers waren gevlogen! Behalve het verlies van de *M 412* en de mislukte poging het radarstation te vernietigen, was de hele operatie precies zo gelopen als men had gepland. De Duitsers waren dan ook zeer tevreden en had-

De FK 56, een van de drie Hafenschützbotten, die onder bevel stonden van Hauptmann Schellenberg. Hij leidde de groep die de actie uitvoerde tegen de voornaamste hotels met de bedoeling hoge officieren gevangen te nemen. (R.H. Mayne)

den de Amerikanen in grote verlegenheid gebracht. Op de terugweg naar Jersey werd ontdekt dat de vuurtoren bij Carteret, zo'n veertien mijl van Jersey, in werking was. Vrezend dat dit was gebeurd om marineversterkingen vanuit Cherbourg naar de Contentin doorvaart te dirigeren, openden de Duitse 15cm batterijen Häseler en Schlieffen, op de oostkust van Jersey, om 04.30 uur het vuur. Granaten

van deze batterijen kwamen terecht op de kust tegenover Barneville en Carteret totdat de lichten waren gedoofd. St. Helier werd om 07.00 uur veilig bereikt en de zegevierende Duitse troepen keerden terug naar hun eenheden, terwijl hun gevangenen onder escorte werden overgebracht naar de oude militaire gevangenis op South Hill, waar zich het krijgsgevangenkamp bevond.

Zijn mannen gingen aan land op de plaats waar Hôtel Normandie en Hôtel Les Bains juist achter het noorderstrand liggen. (Aerofilms)

De Amerikaanse reactie op de aanval was het ter hand nemen van de reorganisatie van de havenverdediging en de mobiliteit en sterkte van het 156e Regiment Infanterie in Barneville te verhogen. Er werd ook op aangedrongen alle Duitse marine-strijdkrachten op de Kanaal Eilanden door bombardementen uit te schakelen. De inwoners van St. Helier en St. Peter Port moeten eeuwig dankbaar zijn dat het laatste nooit is uitgevoerd want zij zouden ongetwijfeld gelijk met de Duitsers zijn omgekomen. Het besluit om de havens van de Kanaal Eilanden niet te bombarderen was duidelijk ingegeven vanwege het feit dat de Tweede Wereldoorlog in Europa ten einde liep.

Hoewel de Geallieerden van dit feit doordrongen waren, was Vizeadmiraal Hüffmeier niet van plan zich daardoor te laten beïnvloeden. Nog vol van zijn overwinning in Granville en ter ondersteuning van zijn gelofte dat hij zou standhouden op de Kanaal Eilanden tot eind 1945 - of zelfs daarna was hij al spoedig bezig met het uitwerken van een ander plan voor een aanval op de Franse kust. Ervan uitgaande dat de Amerikanen na de aanval op Granville zouden geloven dat hij, eenmaal daar geweest, niet voor een tweede keer op dezelfde plaats zou toeslaan, was Hüffmeier vastbesloten het SS *Eskwood* beladen met blokken beton, tot zinken te brengen bij de haveningang van Granville. Tegelijkertijd zou een van de vele schepen die waren opgelegd in een van de havens van de Kanaal Eilanden op dezelfde wijze tot zinken worden gebracht in de havenmond van St. Malo.

Zodra dit plan was uitgewerkt en van mening dat zijn Enigma radioverkeer veilig was, nam Hüffmeier contact op met MOK West om aan te kondigen dat hij in de vroege morgen van 7 mei 1945 deze operatie zou uitvoeren. Terwijl al deze plannen op de Kanaal Eilanden werden uitgedacht, vonden er echter elders ingrijpende gebeurtenissen plaats. Grossadmiral Karl Dönitz had Hitler namelijk opgevolgd als Führer en was bezig onderhandelingen te openen met de Anglo-Amerikanen. Zodoende kwam het dat ondanks het feit dat MOK West in een radiob bericht, verzonden in de vroege morgen van 5 mei, instemde met de operatieplannen, er diezelfde dag een andere dringende boodschap werd doorgezonden:

Aan alle Vestingcommandanten en Marinecommandanten

ONMIDDELLIJK

De Marine Oorlogsstaf heeft bevolen: Alle oorlogshandelingen tegen de Britten en Amerikanen met onmiddellijke ingang te beëindigen. Dit geldt alleen voor offensieve operaties op zee tegen deze landen zoals U-Boot acties of de operaties die gepland zijn tegen Granville en St. Malo. Het bevel geldt niet voor de verdediging te land of van de kust.

Hüffmeier echter vond dat hij daartegen moest protesteren en verzond op 6 mei om 09.30 uur het volgende bericht: '... Voorbereidingen voor de ope-

In Hôtel Normandie maakten de Duitsers vier gevangenen. Een van hen was John Alexander, een functionaris van de United Nations Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA). Hij was die avond net gearriveerd met het uitdrukkelijke doel de huisvesting te regelen van 'displaced persons' die binnenkort in de stad werden verwacht. Hij had aan het hoofd gestaan van het Oxford House Educational Settlement in Risca in Monmouthshire. Na de oorlog werd hij hoofd van het Mary Ward Centre in Bloomsbury in Londen. Hij bleef daar tot zijn pensionering in 1971. Hij overleed op 2 december 1981 op de leeftijd van 79 jaar.

Eerste luitenant Newell Younggren was een van de vijf gevangenen genomen Amerikanen. Links: Een foto van hem uit februari 1944. In juni 1984 bezocht dr. Younggren, vergezeld van zijn twee kleinzonen, Jersey voor het eerst sinds de oorlog. Margaret Ginns toont hem hier zijn voormalige cel in de Military Prison op South Hill, waar hij na zijn aankomst op Jersey

een week vast zat. Toen hij weer op het eiland arriveerde bracht hij de pyama mee die hij droeg toen hij gevangen werd genomen en schonk deze aan de Channel Islands Occupation Society, die van hem ook het schaakspel kreeg dat hij als krijgsgevangene had gebruikt. (Jersey Evening Post)

ratie maken goede voortgang. Volgens mij is deze aanval niet tegen de Anglo-Amerikanen gericht maar tegen de bevoorrading van de Fransen, waardoor onze vestigingen op het vasteland kunnen worden ontlast. Verzoeken vandaag nog om verduidelijking.'

Om 15.38 uur diezelfde dag kreeg hij zijn antwoord:

Van MOK West voor de bevelhebber van de Kanaal Eilanden,

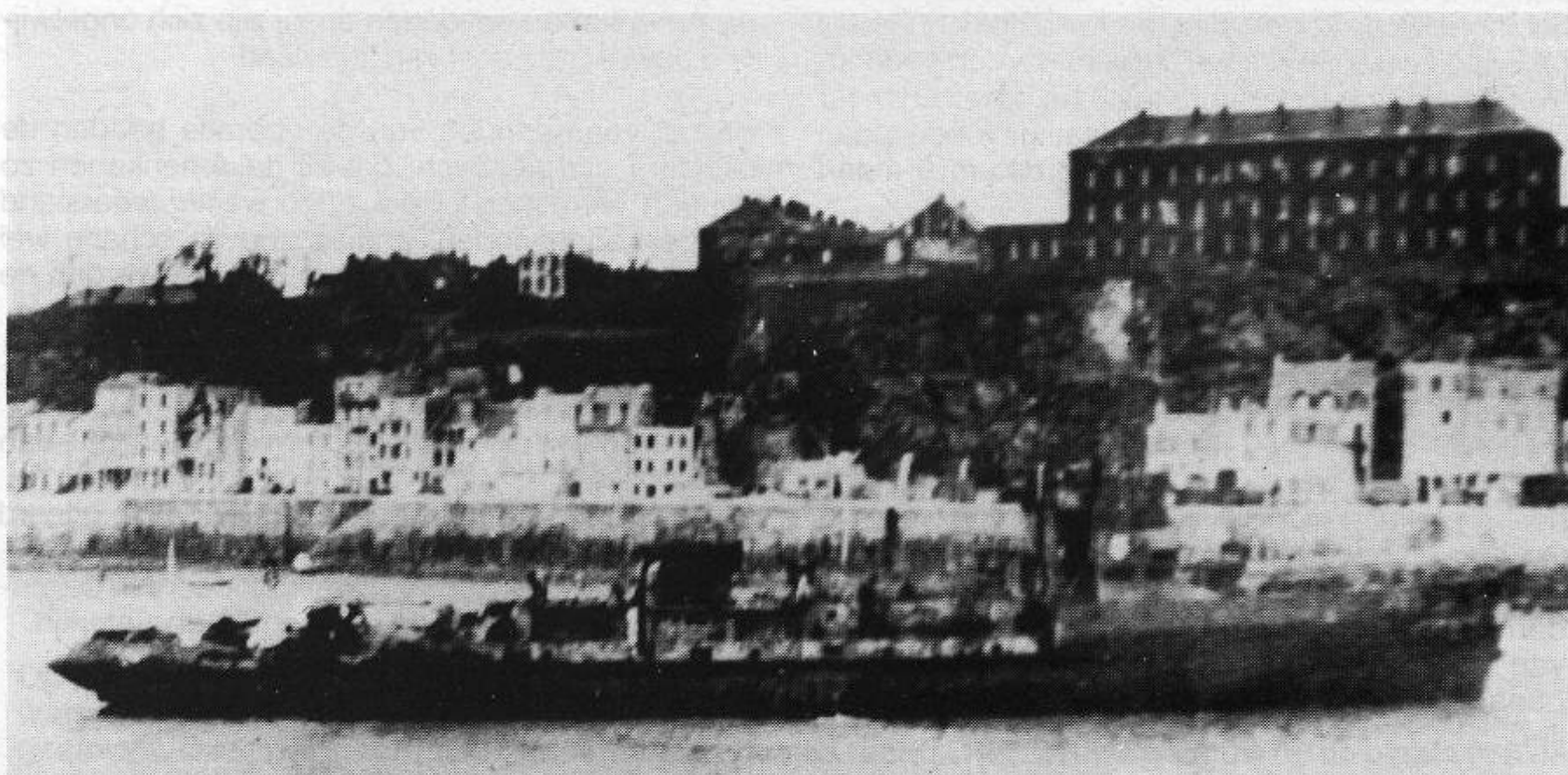
ONMIDDELIJK

De admiraal van de vloot beveelt dat de voorgeno-
men aanval op 7 mei niet mag worden uitgevoerd.

Dit bevel spaarde Hüffmeier voor een akelige ver-
rassing. Onbekend voor hem werd al zijn radiover-
keer zorgvuldig onderschept en gedecodeerd in
Bletchley. De oorlog in Europa zou nog slechts
twee dagen duren en het kwam er nu niet meer op
aan dat Ultra gecompromitteerd zou worden. Hoe-
wel er geen documenten bestaan om deze theorie
te staven, moeten de Amerikanen deze keer uit-
voerig zijn gewaarschuwd want zij stonden klaar in
Granville met 150mm veldgeschut en een sterke
strijdmacht.

Met het beëindigen van de oorlog werden Vize-
admiral Hüffmeier en zijn 28.000 man sterke garni-
zoen als krijgsgevangenen naar Engeland ver-
scheept en de Kanaal Eilanden probeerden terug
te keren naar het normale leven.

Het verbingsstation aan het eind van de Pointe du Roc bevond zich bij de vuurtoren. Het werd gebombardeerd door Duitse schepen. Het Amerikaanse marinepersoneel dat de post bemande, slaagde erin radiocontact te houden tot de stroom uitviel.

Fransen troepen in de kazerne dachten dat de Amerikanen een oefening hielden toen zij het lawaai in de stad hoorden. Tenslotte werden zij uit bed gehaald en bewaakten zij de straat die voor hun kazerne lag en die uitzag op de aan de grond gelopen M 412.

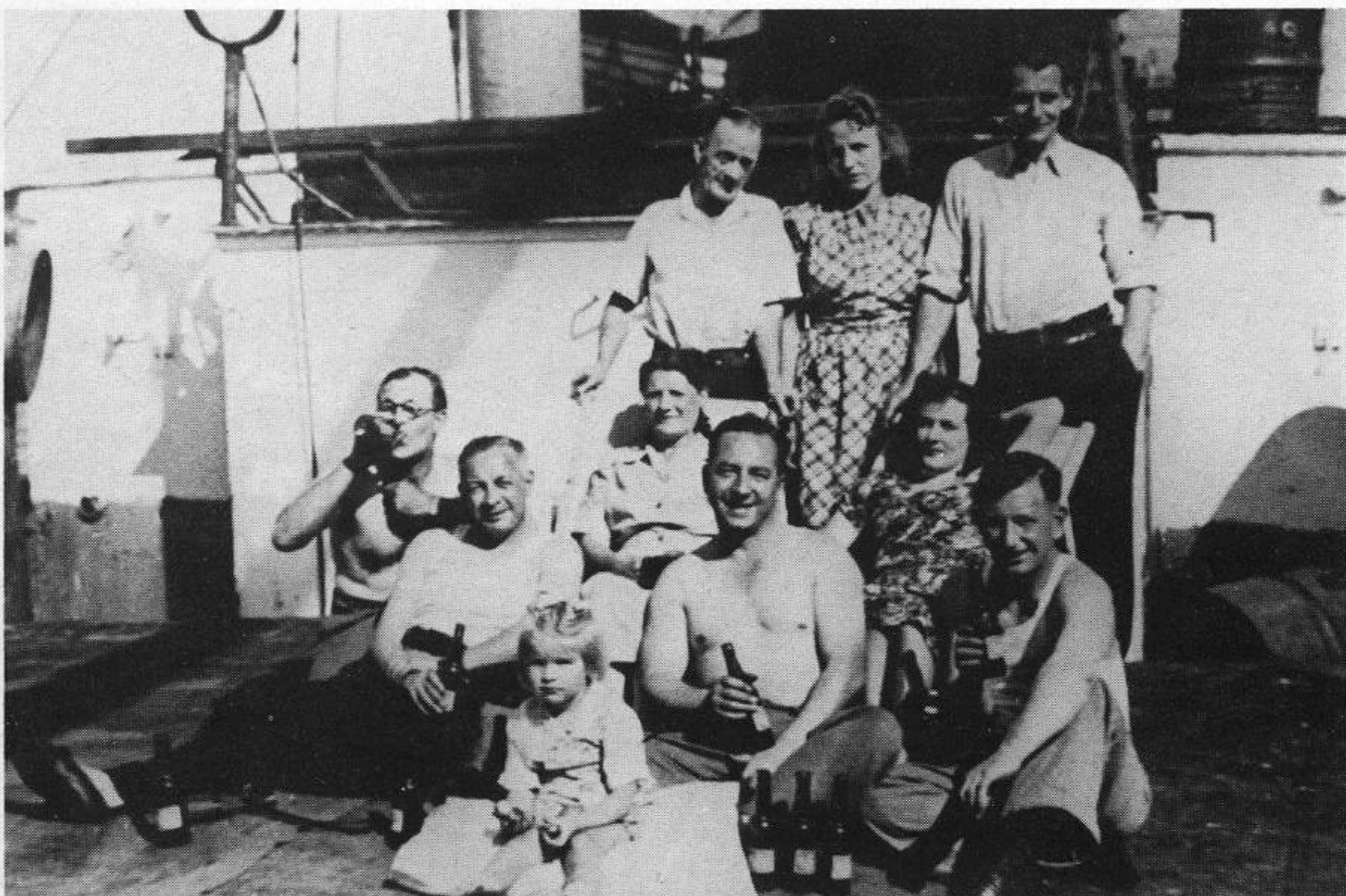
Leutnant zur See Scheufele. Gedood tijdens de aanval op het radarstation. (R.H. Mayne)

Nadat de gezagvoerder was gedood, werd hoofdmachinist Woodhead links gedwongen, samen met andere bemanningsleden van de Eskwood, het schip onder stoom te brengen en ermee naar Jersey te varen. Hij werd daar gedurende de laatste weken van de oorlog gevangen gehouden. Na de oorlog bleef hij varen, eerst met coasters en later met graanschepen die

tussen Canada en Engeland voeren. Boven: Deze groepsfoto werd genomen aan boord van de Eskwood nadat de vijandelijkheden waren beëindigd. Tweede machinist George Harrison (links), Eerste officier John Campbell (zittend, rechts) en Bill Woodhead (tweede van links). (W. Woodhead)

Een zeereis van Jersey naar Granville met de MV *Brittania* duurt tegenwoordig ongeveer drie uur en het is een heel prettige reis. De kazerne vanwaar de Franse troepen weigerden te vertrekken wordt nog steeds gebruikt door het Franse leger. Aan de muur van het restaurant Guepratte hangt een foto van de *M 412* liggend in de haven. Hôtel Normandie, Hôtel des Bains en Hôtel de Gourmet, die door de Duitse troepen werden bestormd, staan er nog steeds en als men weet waar men moet zoeken is het mogelijk de kogelgaten te zien in de Rue Général Patton waar de Franse burgers werden gedood. Verder zijn er geen andere tastbare bewijzen meer dat hier ooit een aanval heeft plaatsgevonden, dan de graven op het kerkhof die de datum 9 maart 1945 dragen.

Er blijven nog twee punten over die opgehelderd moeten worden wat betreft de Granville operatie - ten eerste, wie was er verantwoordelijk voor de planning en de uitvoering? De meeste na-oorlogse verhalen hebben het over Vizeadmiraal Hüffmeier en tot zijn dood in 1974 heeft hij dat nooit tegengesproken. De waarheid is echter dat de aanstichter hiervan in feite Generalleutnant Graf von Schmettow was en het absolute bewijs hiervan is te vinden in de radioboodschap die door niemand minder dan Hüffmeier zelf werd verzonden op de morgen van 9 maart 1945 om 08.00 uur (d.w.z. een uur nadat de aanvallers waren teruggekeerd in St. Helier):

Van de bevelhebber Kanaal Eilanden aan MOK West
Spoed - Voorlopig rapport
De aanval op Granville (waaronder vernietiging van de haven) opgezet door Generalleutnant von Schmettow en afgebroken op 7/2 werd opnieuw in studie genomen en is op mijn verzoek vannacht onder zijn leiding herhaald...

Het bericht gaat dan verder met het opsommen van de eenheden die er aan deelnamen, de bereikte resultaten, de slachtoffers enz. De opgegeven getallen waren in het begin niet helemaal accuraat en werden later bijgewerkt. Uit dit rapport stamt het cijfer van 55 Duitse gevangenen die bevrijd werden uit gevangenschap, maar het exacte aantal is 67 en dat brengt ons op het tweede en meer humoristische punt van de operatie dat nog opgehelderd moet worden: wat was de reactie van deze krijgsgevangenen toen zij opeens werden bevrijd uit Amerikaans gevangenschap? Volgens voormalige Duitse militairen die nu op vakantie komen naar Jersey, was men helemaal niet zo verrast. Hoewel zij zwaar en smerig werk moesten verrichten op de kolenboten was voor hen zoals zij zelf zeiden 'de oorlog over' en zij hadden een goed onderkomen en kregen meer dan voldoende rantsoenen van de Amerikanen. Om van daaruit ineens te worden

overgeplaatst naar actieve dienst op de koude Kanaal Eilanden met een rantsoen van knollen en zeeslakken, kon maar weinigen bekoren en hun bezwaren en klachten over hun veranderde toestand waren zo aanhoudend dat zij werden afgezonderd van de rest van het garnizoen uit angst dat anderen hun klachten zouden overnemen. Van de 79 mannen die in krijgsgevangenschap werden gehouden in Granville, verdwenen er 12 onder dekking van de duisternis. Later werden zij weer door de Amerikanen gevonden en zij zijn zich ongetwijfeld bewust geweest van hun daad.

Bij het voorbereiden van de operatie hadden de Duitsers niet verwacht dat zij de Amerikanen zo zouden verrassen of dat zij zo weinig weerstand zouden ondervinden, anders zou de schade wel groter zijn geweest. Zoals het nu was, werden de volgende resultaten bereikt:

SCHADE AAN SCHEPEN

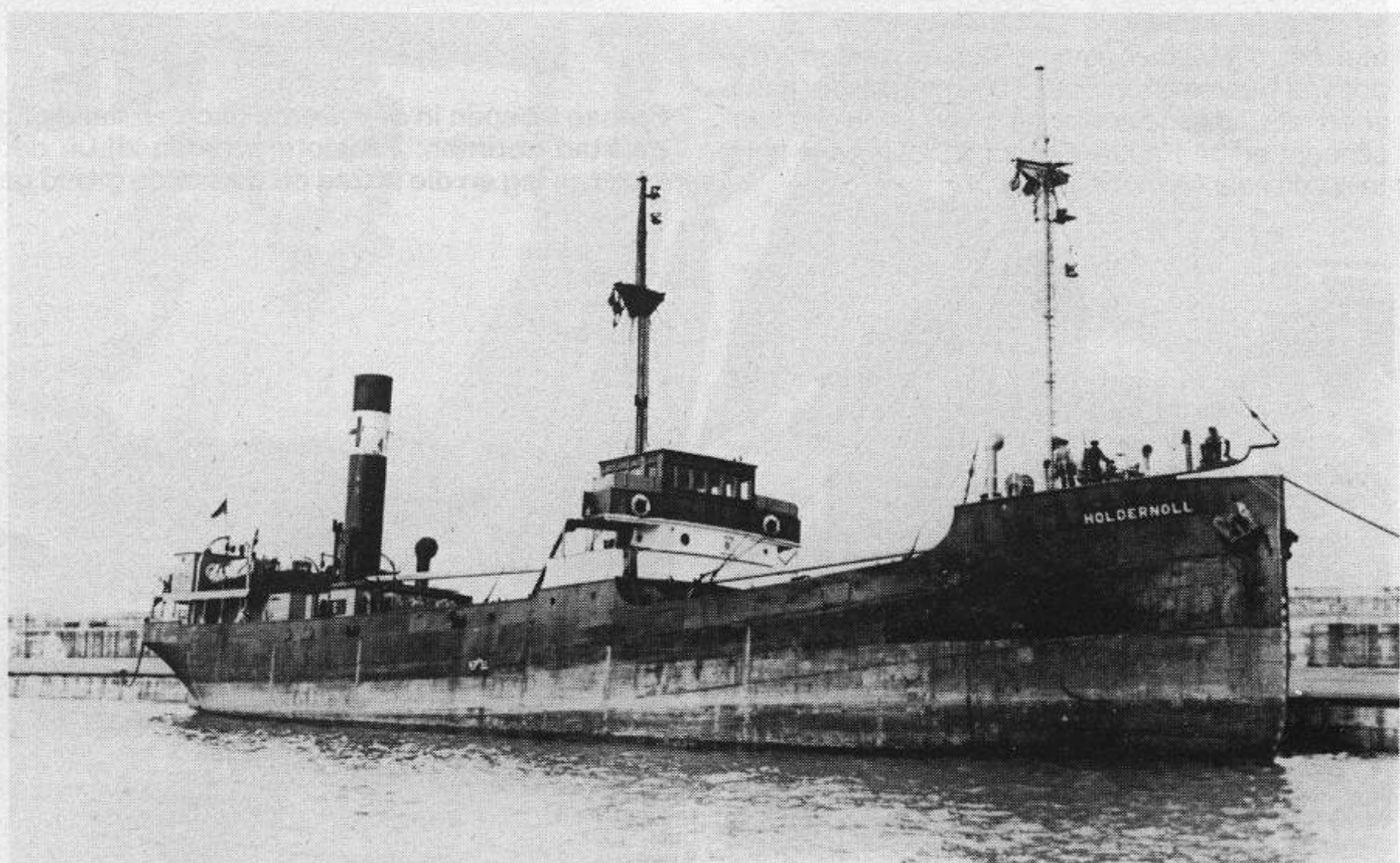
SS *Parkwood* - een ketel vernield, een gat aan stuurboord.
SS *Nephrite* - ketel vernield, mijn geëxplodeerd bijstookplaats en luik nr. 2.
SS *Kyle Castle* - granaten geëxplodeerd in de machinekamer, gaten in de romp onder de waterlijn.

SS *Heinen* - granaatscherf door het raam van de stuurhut.

Dit was echter niet zo rampzalig als het leek en op 11 maart, twee dagen na de aanval, waren drie van de vier beschadigde schepen alweer in de vaart.

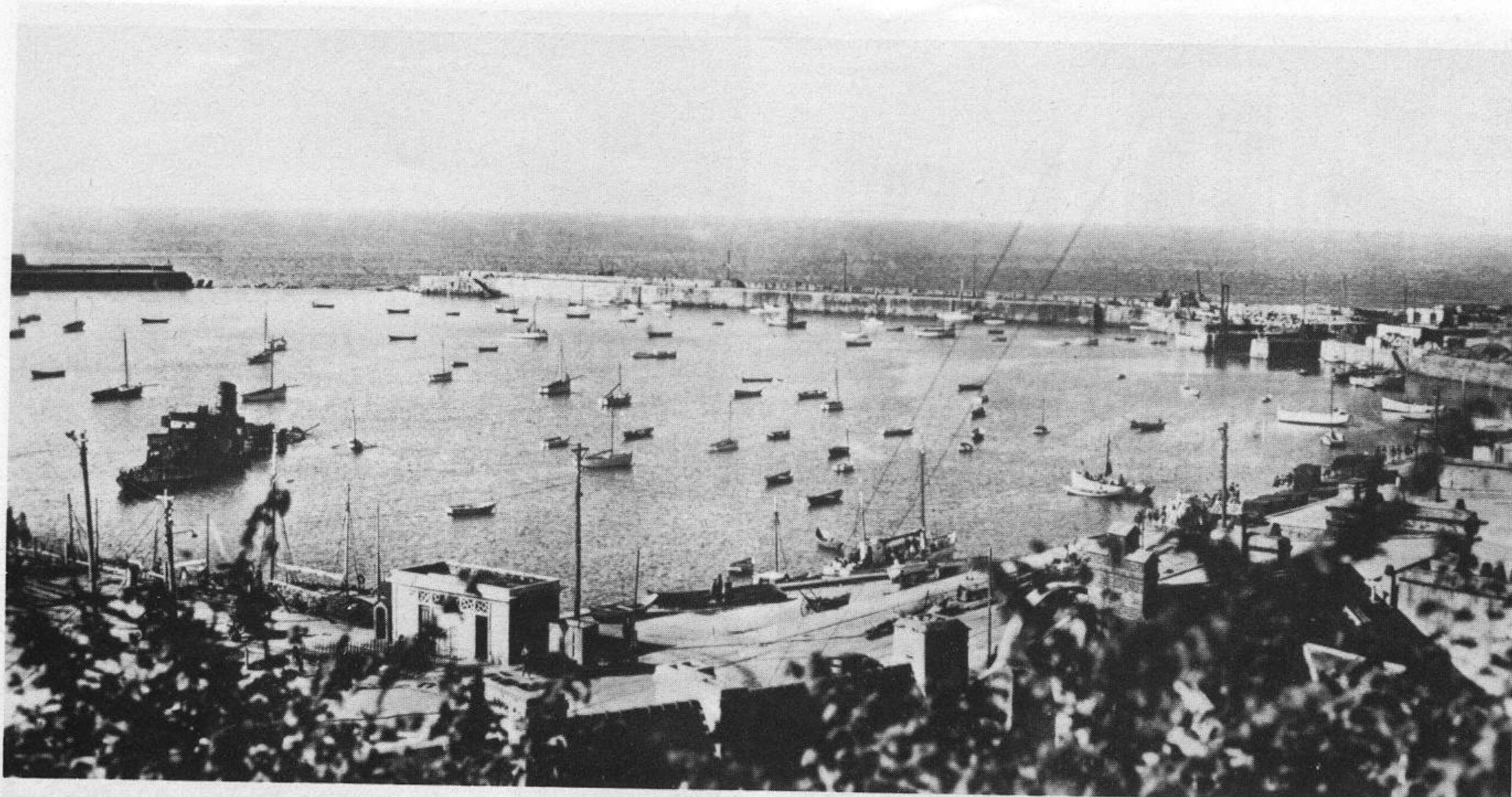
SCHADE AAN DE HAVENINSTALLATIES

- Van de vijf kranen aan de Noord Kade konden de nrs. 1, 2 en 3 binnen een dag worden gerepareerd; nr. 4 was er slechter aan toe, terwijl nr. 5 nog kon worden gebruikt.
- Van de zes kranen op de Zuid Kade kon nr. 1 in een dag worden hersteld maar de nrs. 2 tot 6 waren zwaar beschadigd.
- Van de zes crawler kranen waren er drie zwaar beschadigd terwijl de andere drie nog konden worden gebruikt.
- Een 22-ton Kearing kraan was zwaar beschadigd.
- Drie zware laadbomen bleven in vrij goede conditie.
- Een rangeerlocomotief werd vernield en een handgranaat was geëxplodeerd in een marine jeep.

De Eskwood overleefde verscheidene eigenaars en naamswijzigingen. Hier in de jaren vijftig als SS Holdernoll op Jersey teruggekeerd. (Jersey Evening Post)

Hüffmeiers uit 1952 daterend rapport van de aanval vermeldt ook dat de munitiebunker werd opgeblazen en dat er acht vrachtwagens werden vernietigd. In het Amerikaans rapport wordt hierover echter niet gesproken en het legt er de nadruk op dat de haven niet zo zwaar werd beschadigd als mogelijk zou zijn geweest, in gedachten houdend dat de Duitsers het hele gebied gedurende twee uur geheel onder controle hadden. Twee dagen na de aanval was de haven weer in gebruik, hoewel met verlaagde capaciteit.

SLACHTOFFERS

Aan de kant van de Geallieerden:

Amerikaanse landstrijdkrachten

Gedood: Majoor Ben Ritter, Army Medical Corps.
Vermist: 5 (later bleek dat zij krijgsgevangen waren). Gewond: 2.

Amerikaans personeel op de PC 564

Gedood: De luitenants ter zee T.M. Page en R.A. Miller en de bemanningsleden R.G. Antall, W.T. Bagwell, J.V. Benesevich, E.J. Lightfoot, R.J. Moore, J.G. Newman, A. Piombino, D.G. Riley, C.L. Rounseville, R.M. Rowland, R.J. Butts en een onbekende. Totaal: 14. Vermist 14 (later bleek dat zij allen krijgsgevangen waren). Gewond: 11.

Brits personeel

Gedood: Kapitein Fraser (kapitein van het SS *Kyle Castle*), kapitein Wright (kapitein van het SS *Eskwood*), luitenant ter zee Frederick Lightholler, DSC, RNVR (havenverbindingsofficier), brandweerman George Bell, matroos Gordon Wills en matroos Richard Lees (SS *Nephrite*), matroos Charles Olsson en kanonnier Gollen, RA (SS *Kyle Castle*). Totaal 8. Vermist: 1 UNRRA functionaris, 6 koopvaardij bemanningsleden, 1 Royal Artillery onderofficier (allen als krijgsgevangenen weggevoerd). Gewond: 9 leden van de koopvaardij.

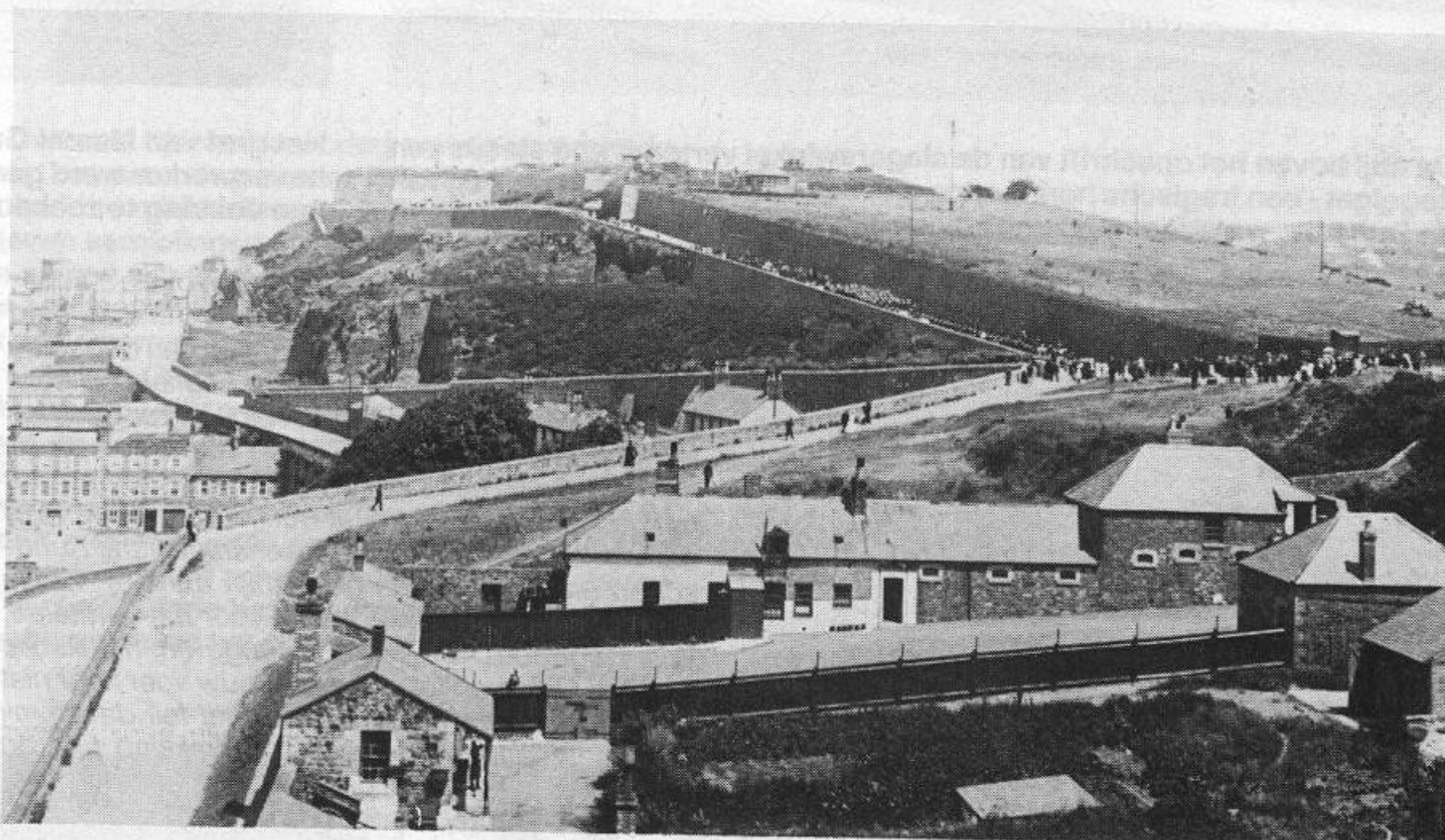
Franse burgers

Gedood: Maurice Deshayes, Pierre Giroux, Pierre Juin, Marcel Guilbert, Mme. Le Clerc en Mme. Laignel. Totaal: 6. Gewond: 8.

Aan Duitse kant bleef de schade beperkt tot een M Klasse mijnenveger en drie rubberbootjes. Het aantal slachtoffers was te verwaarlozen, een vermist (achtergelaten en door de Amerikanen gevangen genomen), vijftien gewonden en drie doden.

De gesneuvelde Leutnant zur See Scheufele (de leider van de radar demolitiegroep wiens stoffelijk overschot men achterliet), Oberfeldwebel Josef Kunkel en Obergefreiter Paul Pfahler van de Grenadierregimenten 584 en 583. Zij werden met militaire eer begraven op het Duitse gedeelte van het St. Brelade's kerkhof op Jersey. Oberleutnant zur See Otto Karl van de AF 65 ontving het Ridderkruis.

De oorlog is voorbij. Het is 1946, maar de Duitse mijnenveger ligt nog steeds half gezonken in de buitenhaven van Granville. Het droogdok ligt rechts. Men is bezig met herstelwerkzaamheden aan de beschadigde pier.

Op de bevrijding van Jersey volgde een snelle vrijlating van de 27 gevangenen die uit Granville waren meegenomen. Het grootste deel van de oude Britse militaire gevangenis op South Hill is gesloopt. Over zijn slechts de granieten gebouwtjes rechts. Het nieuwe gebouw op de plaats van de gevangenis is in gebruik bij het Jersey Department of Public Buildings and Works. (Met dank aan H. Vibert/Dave Bishop)

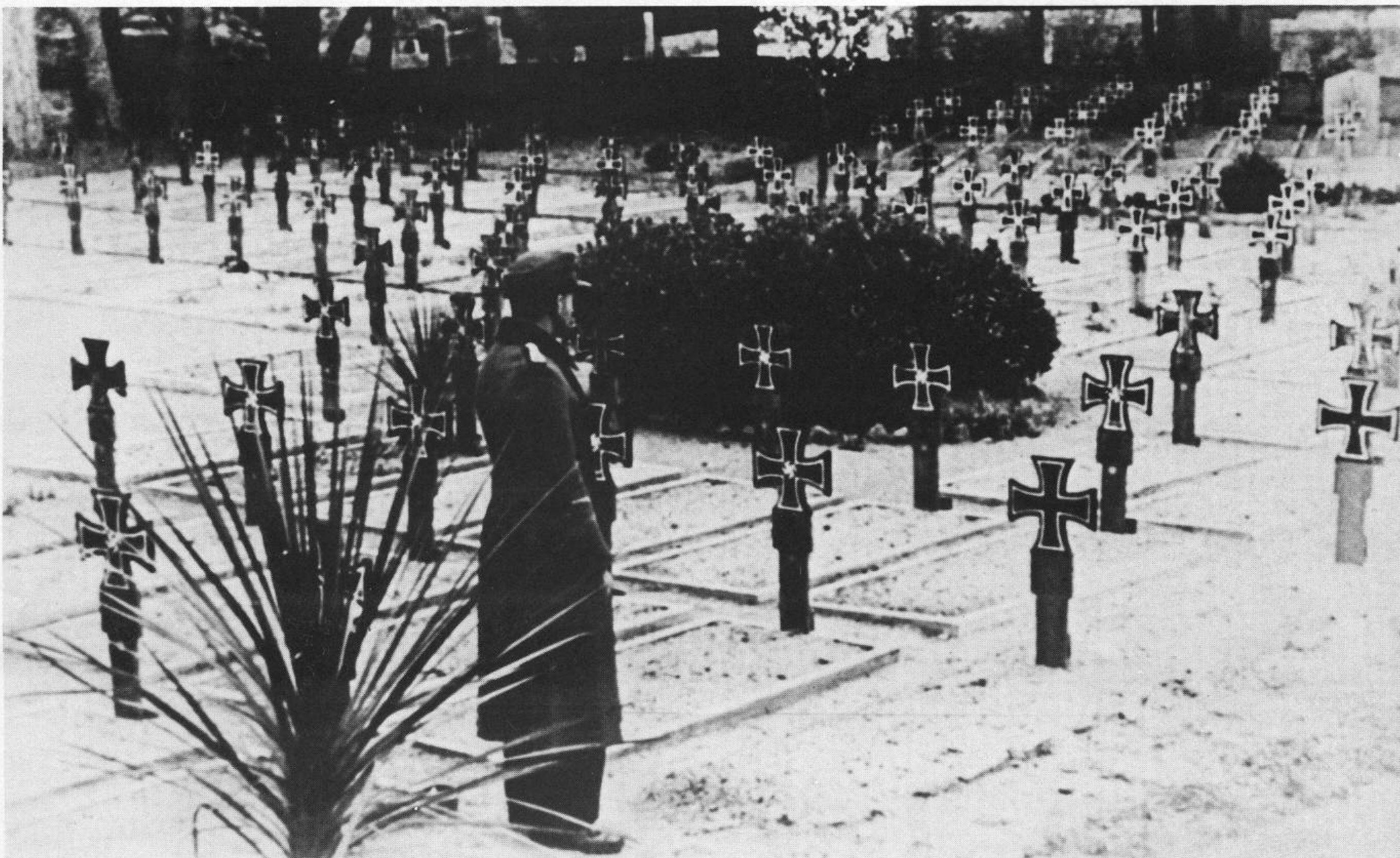
De stijl boven het opschrift van de slagerswinkel vertoont nog steeds een kogelgat - een tragische herinnering aan het schieten in het wilde weg van de Duitsers, waardoor Madame Laignel werd gedood.

Het graf van Marcel Guilbert op het gemeentelijk kerkhof. De 40 jaar oude havenwerker werd gedood toen hij de Rue Général Patton opliep in plaats van dekking te zoeken.

Voor de hulp die ik heb ondervonden bij de samenstelling van dit artikel ben ik dank verschuldigd aan: Robin Cox voor het verschaffen van bepaalde informatie; Michael Luke uit Springfield, Illinois, voor het uitzoeken van foto's; Kapitän zur See Karl Heinz Kassen uit Wilhelmshafen voor de hoeveelheid tijd die hij heeft gestoken in het opsporen van het artikel van Vizeadmiral Hüffmeier over de raid, dat verscheen in de Wehrwissenschaftliche Rundschau uit 1952. Voorts geldt mijn dank dr. Leslie Hill M.A., PhD, die het artikel voor mij vertaalde; Willi Hagedorn, dr. Newell Younggren, het Public Record Office en tot slot mijn vrouw voor haar niet aflatend enthousiasme en voor het feit dat zij mij veel materiaal overdroeg dat betrekking had op haar onderzoek naar geallieerde krijgsgevangenen op de Kanaal Eilanden.

Vergeleken met geallieerde operaties, hebben de Duitsers tijdens de oorlog weinig commando-acties uitgevoerd. De aanval op Granville is hun meest succesvolle geweest. Zelfs het Amerikaanse rapport, waarin wordt getracht de toegebrachte schade te minimaliseren, schrijft: 'de vijand had vuuroverwicht... waardoor hij in staat was naar believen vernielingen uit te voeren... In feite had hij de volledige controle over het gebied van Granville en zou zijn doel geweest dit te veroveren, dan was hij daarin zeker geslaagd'. De Duitsers verloren een man die krijgsgevangen werd gemaakt en drie militairen die sneuvelden. De stoffelijke resten van Obergefreiter Paul Pfahler (20) van Grenadierregiment 583 en Oberfeldwebel Josef Kunkel (29) van Grenadierregiment 584, werden naar Jersey teruggebracht en met militaire eer begraven op het Duitse oorlogskerkhof in St. Brelade. Toen in 1961 de Duitse sectie werd opgeheven door de Duitse oorlogsgravencommissie, volgde exhumatie waarna zij werden bijgezet in het knelshuis in Mont-de-Huisnes bij Mont St. Michel in Normandië. Beide commando's werden geplaatst in tombe 12, Pfahler in vertrek 86 en Kunkel in 84. De Volksbund Deutscher Kriegsgräberfürsorge heeft niet de minste aanwijzing waar de laatste rustplaats is van Leutnant zur See Scheufele die in Frankrijk werd achtergelaten na te zijn gesneuveld bij de bestorming van het radarstation. Onder: Michael Ginns beziet hetzelfde kerkhof veertig jaar later. (De Britse slachtoffers in Granville werden begraven op het oorlogskerkhof in Bayeux.)

